

II

NJEMAČKA DOKUMENTA

**IZVJEŠTAJ PRVOG BATALJONA ČETRNAESTOG BRD-
SKOG LOVAČKOG PUKA SEDME SS DIVIZIJE »PRINC
EUGEN« O AKCIJAMA U ISTOČNOJ BOSNI OD 1 DECEM-
BRA 1943 DO 1 JANUARA 1944 GODINE¹**

I./SS-brd. lovač. puka 14

Batalj. k-dno mjesto 7. 1. 44

Predmet: Izvještaj o borbama od 1. 12. 43. — 1. 1. 44.

SS-brd. lovač. puku 14.

1. 12. 43. 1. batalj. je bio u prostoru Nevesinja za prikupljanje.² Prostor za obezbjeđenje bataljona 1. 12. 43.: K-dno mjesto batalj. na Plužinama,
1. četa — Morine,
2. četa — Obrnja,
3. četa — Plužine sa osiguranjem na k. 978,
4. četa — Slabojev Do,
5. četa — Pirin Do,
6. četa — Slivlje.
Jedinice: I batalj., 3. bater. 7 SS-art. puka.
2. 12. 43. Vrijeme: prije podne padao snijeg, bura.
Marš bataljona iz Plužina u 04,00 čas. putem ka Ulogu. Dolazak u Strane u 16,00 čas.

¹ Original, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 2/1, k. 11.

² U istorijatu Sedme SS divizije »Princ Eugen« stoji: »... Na Nevesinjskom prostoru izvođena je obuka, izvršeno preformiranje komora za zimsku akciju »Schneesturm« (»snježna vijavica«). Zaprežne komore su oduzete i predate u Sjeverni mostarski logor.

Decembra 1943. početak akcije »Schneesturm«. 1. XII polazak preko Uloga — Kalinovika. I batalj. 14 puka od Kalinovika preko Dobrog Polja — kroz planinu Jahorinu na Rencovicu ka Pračici. (Arhiv Istoriskog instituta JNA, reg. br. 3/2-a, k. 72 A.)

Batalj. k-dno mjesto i 3. artilj. bater. u Strane.
1., 4. i 5. četa u Tmuše sa osiguranjima na k. 1231,
1219 i 1248.

2. i 6. četa u Kovačićima sa osiguranjima na k. 1363,
1265, 1219, 1297.

Jedinice: I. batalj., 3./SS-art. puka 7.

Vrijeme: ujutro palo 15 cm snijega, do podne vijavica, zatim razvedravanje i toplo.

3. 12. 43. Marš iz Strane putem za Kalinovik. U 16,00 čas. dolazak u prostor Sivolja. Cete smještene u Sivolju.

Jedinice: I. batalj., 14. baterija za zamagljivanje.

Vrijeme: oblačnost 50%, po podne vijavica, inače nije bilo hladno.

4. 12. 43. Polazak u 06,00 čas. na marš iz Sivolja. 2. četa preko Krbaljina kao desno bočno osiguranje ka Boljanovićima.

Bataljon je u 12,00 čas. stigao u Dobro Polje gdje se smjestio.

Put je prekopan i na njemu je porušeno 5 mostova. Izgrađeni su pomoćni prelazi za tovarna grla.

Obezbjedenje prema sjeveru i istoku,

k. 1367 — 2. četa

k. 1224 — 1. četa

k. 1170 — 1. četa

k. 1112 — 4. četa

k. 1196 — 6. četa

Jedinice: I. batalj., 14. bater. za zamaglj.

Vrijeme: oblačno, južni vjetar, uveče malo kiše.

5. 12. 43. Batalj. u Dobrom Polju. Nema naročitih događaja.

Vrijeme: 50% oblačno, mlako.

6. 12. 43. Polazak na marš u 7,00 čas. iz Dobrog Polja ka sjev. ist. preko Varoš — k. 1055 — k. 1049 — k. 1248 — k. 1341 — k. 1326 — Igrište (k. 1451) — Krsmanići. U 15,00 čas. razbijeno neprij. izviđačko odjeljenje kod Međugorja.³ U 17,00 čas. dostignut dnevni cilj s. Gukavac.

Izviđačko odjeljenje 1. čete upućeno ka Delijašu; ne uhvativši dodir sa neprijateljem, vratilo se svojoj četi u s. Kacelji.

1. četa u toku noći dostigla Kacelje.

2. četa prostor Mijovića Ravan.

⁴ i ^s Vjerovatno se odnosi na dijelove Dvadeset sedme NOU divizije (vidi dok. br. 21).

3. četa prostor Surduk sa osiguranjem ntf-k-. 1660 (Komin) i p. Zečevcu.
4. četa u Balibašićima; osiguranje na Crnom Vrh u k. 1316.
5. četa — Musići i Zbič.
6. četa nastupala kao desno bočno osiguranje bataljona preko Varoš — k. 1294 — k. 1496 — k. 1526 — Mazlina u prostor Mijovića Ravan. Osiguranje na liniji k. 1698 (Golica) — k. 1660 ka sjeveru i sjeveroistoku.
6. četa u 15,00 čas. došla na Golicu, gonila i odbacila 80—100 oružanih bandita.⁴
- Jedinice:* I. batalj., 14. bater. za zamagljivanje.
- Vrijeme:* lijepo, toplo.
- Utrošak municije:* 1500 puščanih metaka.
- Sopstv. gubici:* —
- Gubici neprij.:* izbrojano 12 poginulih, ranjeno 7.
- Plijen:* 12 pušaka (uništeno).
7. 12. 43. U 09,00 čas. preduzet dalji marš preko Gurbeti — Knička K. — k. 1140 — Kovačić, bataljon je dostigao bez dodira sa neprijateljem Lučevicu i osigurao dolinu Prače.
 1. četa — Nahorići
 2. četa — Rastovac, sa osiguranjem na Jasici
 4. četa — Nahorići
 5. četa — Lučevica
 6. četa — na k. 982
 3. četa kao lijevo bočno osiguranje odvojila se od Golice i preko k. 1913 (Sjeništa) — Orlja Planina — Oglavak u 22,00 čas. stigla u Dvorišta.
 - Jedinice:* I. batalj., 14. bater. za zamagljivanje.
 - Vrijeme:* kišovito, magla.
 - Plijen:* 1 puška, 1500 puščanih metaka.
8. 12. 43. Batalj. pošao u 11,00 čas. i preko Orlovača — Karlovac (k. 1291) — Cemernica u 20,00 čas. bez dodira sa neprijateljem dostigao G. Bare. Osiguranja postavljena ka sjev. ist., na liniji Sikoli — k. 1295.
 6. četa koja je imala zadatak da se kreće preko Srednje — Crni Vrh — Komrani u 18,30 čas. bez dodira sa neprijateljem dostigla Turkoviće.
 - Jedinice:* I. batalj., 14. bater. za zamaglj.
 - Vrijeme:* 50% oblačnost.
9. 12. 43. Polazak bataljona u 10,00 čas., kod Renovice prelaz preko r. Prače i dalje drumom u 15,00 čas. dostigao

mjesto Praču. Svi mostovi spaljeni, put raskopan, a željezničke linije razorene.

1. četa se kod Renovice odvojila od batalj. i kao desna pobočnica dolinom Vinče preko Brnjice u 15,00 čas. dostigla Loznik. Osiguranja postavljena na k. 1222 (Siljeva Gl.).

2. četa u prostoru Brnjica — Suva Česma sa osiguranjem na k. 1025 izviđa u prostoru Ozerkovići. Pošto su njemački tenkovi bili na putu u Podromaniji, banditi pobjegli ka istoku.

3. četa prodrla u Praču i Podkoran.

4. i 5. četa sa osiguranjima u Prači.

6. četa oko ponoći u Podgrabu, razbila i protjerala bliskom borbom bandite.⁵ Bande se povukle ka sjeveru.

Jedinice: I. bataljon.

Vrijeme: vedro, ujutru niska magla.

Utrošak municije: 500 pušč. metaka

100 metaka za maš. pištolj

15 mina za teš. minobacač.

Sopstveni gubici: —

Gubici neprijatelja: nisu mogli da budu utvrđeni.

Plijen: 1 puškomitralj., 1 puška i nekoliko ručnih bombi.

10. 12. 43. Čete na obezbjeđenju i vrše izviđanje.

1. četa iz prostora Podložnik u Podmjedenik. Ustaše sišle sa Romanije i u Bogovićima pljačkale i palile kuće.® 2. četa izviđa u prostoru Podromanije. Uspostavljena veza sa 92. (mot.) pješ. pukom u Sokolcu. U 10,00 čas. batalj. k-dno mjesto sa 4., 6. i 5. četom premješteno u Podgrab.

3. četa ostala u Podkoranu kao osiguranje.

Jedinice: I. batalj., 14. pion. četa.

Vrijeme: vedro, toplo.

11. 12. 43. U 09,00 čas. pokret batalj. od Podgraba na Podkoran, Nepravdići. U 17,00 čas. dostignuti Bjelosavići.

3. — 5. četa — Bjelosavići.

1. ojač. četa preko Ponora za Kulu.

1. ojač. četa preko Nepravdića — Rađevca — k. 891 — Gazivode uspostavila vezu sa 92. (mot.) pješ. pukom.

6. četa maršuje na Bandin Odžak.

Osiguranja postavljena ka sjev. i sjev. ist. na liniji k. 936, 945 — k. 933 — k. 932.

⁶ Vidi dok. br. 207 u ovoj knjizi i tom IV, knj. 20, dok. br. 223.

- Jedinice:* I. bataljon.
Vrijeme: oblačno, malo padao snijeg, hladno.
12. 12. 43. Batalj. ostao u Bjelosavićima. Bez naročitih događaja. 3. četa u 10,00 čas. postavila osiguranje u Čitlucima.
Vrijeme: oblačno i hladno.
13. 12. 43. 2. četa vrši izviđanje u Kopitu Planini. U prostoru sjev. ist. s. Sijerci — Margetići nema neprijatelja. Inače bez naročitih događaja.
Vrijeme: oblačno, hladno.
14. 12. 43. U bataljonu nema naročitih događaja.
Vrijeme: oblačno, hladno.
15. 12. 43. Polazak za Bandin Odžak u 06,00 čas.
U 07,45 čas. dostignut prvi napadni cilj Sijerci.
U 16,00 čas. bez dodira sa neprijateljem dolazak u Strmicu.
1. četa preko Podomara prispjela na komandno mjesto bataljona u 17,00 čas.
Vrijeme: oblačno, hladno, magla.
16. 12. 43. U 10,00 čas. odlazak iz Strmice za Džimrije. U šumi zaustavljena i zarobljena 3 bandita.
U 16,00 čas. marš kroz šumu Studena Gora — Mekote.
Osiguranje postavljeno na k. 1126 u 23,00 čas.
Jedinice: I. batalj., 14. bater. za zamagljivanje.
Gubici neprijatelja: poginuo 1, zarobljeno 2.
17. 12. 43. Batalj. k-dno mjesto 1 km sjev. Mekote. Nema naročitih događaja.
Vrijeme: oblačno, hladno.
18. 12. 43. U 08,00 čas. pokret ka zapadu. Kod Berkovice lijevo bočno osiguranje dobija vatru; osmotreno 10 nepr. strijelaca i 1 automatsko oruđe. Poslije kratke borbe banditi se povukli ka sjev. ist. U 17,00 čas. bataljon preko Pjenovca dostiže Nevacku.
Vrijeme: vedro, noću hladno.
Utrošak municije: 1000 metaka za pušku.
Sopstv. gubici: —
Gubici neprijatelja: poginulo 3 (izbrojano).
Plijen: 3 puške.
19. 12. 43. Pokret od Nevacke preko Slivne za V. Kulu.
Postavljena osiguranja:
1. četa — V. Kula
2. četa — Stupčine
6. četa — Han Karaula

Jedinice: I. bataljon.

Vrijeme: vedro, toplo.

20. 12. 43. Nema naročitih događaja.
Izviđačko odjeljenje 6. čete bez dodira sa neprijateljem doprlo do Brateljevića i Zagrade.
Izviđačko odjelj. 1. čete doprlo do Čistine [k. 1244] bez dodira sa neprijateljem.
Izv. odjelj. 2. čete u prostoru Radačići — nema neprijatelja.
Vrijeme: vedro, toplo.
21. 12. 43. Nema naročitih događaja.
Vrijeme: oblačno, palo malo snijega.
22. 12. 43. Batalj. u 05,00 čas. kreće od Hana Karaule preko Riječica — Milankovići — Magulica — Carev Han za Rijeku.
2. četa maršuje od Carev Hana na Dubošticu, postavlja osiguranje na k. 961.
6. četa maršuje od Carev Hana na Stojčiče, postavlja osiguranje na k. 849.
1. četa u prostoru G. Balići sa osiguranjem na k. 969.
Vrijeme: oblačno, kišovito.
Neprij. gubici: zarobljeno 2.
23. 12. 43. Batalj. k-dno mjesto premješteno na Manjin Vrh.
3. četa preuzela osiguranje na k. 969 i k. 877.
6. četa na Vučjoj Kladi i k. 1050.
1. četa u prostoru Rudeljak.
2. četa ostaje u Dubošnici.
Vrijeme: oblačno.
Nepr. gubici: zarobljeno 2.
Plijen: 2 puške.
24. 12. 43. Prije podne živa borbena vrema na zapadu.
U 14,00 čas. su se dijelovi 27. bosan. div. (jačina oko 1000 ljudi) pod zaštitom magle privukli k. 967.⁷
3. četa zbačena sa položaja.
U 15,00 potisnuta sa k. 877.
Angažovanjem voda za vezu, dijelova štaba i 3. čete uspjelo je da se povrati k. 877 i da se do 18,15 čas. odbiju svi napadi.
U 18,15 čas. nastao je mir.
U ponoć stiže 13./14. puka. Ponovo zauzeta k. 969.
1., 2. i 6. četa pročešljavaju šumovito zemljište i privode zarobljenike i prebjegle.
Vrijeme: oblačno, gusta niska magla, hladno.

⁷ O rasporedu i dejstvu spomenute divizije vidi dok. br. 5 i 114.

Utrošak municije: 30.000 metaka za pušku
 1 000 metaka za mašin. pištolj
 500 pušćanih bombi
 200 ručnih bombi
 150 mina za 1. minobacač
 5 cm
Sopstveni gubici: poginulo: 1 podof., 6 vojnika
 ranjeno: SS-Ustuf. Bajlih (vod-
 nik u 3. četi) (ostao u
 stroju), SS-Ustuf. Adam
 (k-dir 4. čete)
 SS-Ustuf. Majer (k-dir
 3. čete) 1 podof., 1
 vojnik
 ranjeno: 19 ljudi, 14 tovarnih
 grla
Gubici neprijatelja: 37 poginulih (izbrojano)
 12 zarobljeno
 15 prebjega
Plijen: 11 pušaka
 1 puškomitraljez
 7 konja

25. 12.43. Bataljon je pukovska rezerva i prikuplja se u pro-
 storu Duboštica — Rudeljak. Sljedeći zadatak ba-
 taljona je da maršuje iza III./14. u Lužnicu.
 III./14. napreduje sporo, stoga se I./14. u 19,30 čas.
 razmješta u prostoru Ravne Pl.
Vrijeme: oblačno, magla, pada snijeg.
26. 12. 43. U 07,00 čas. bataljon produžava nastupanje i u 10,00
 čas. stiže u Stranski Lug, gdje ostaje sa osigura-
 njem na Kozilu.
 Od 25. 12. 43. u 19,00 čas. bataljon nema veze sa
 pukom.
Vrijeme: oblačno.
Gubici neprij.: poginulo 3, zarobljeno
- 27.12.43. Batalj. u Stranskom Lugu.
 Izviđačka odjeljenja privela zarobljenike i brebjegle.
Vrijeme: vjetar, 10 cm novog snijega.
Gubici neprij.: zarobljeno 4.
28. 12. 43. Batalj. u Lužnici.
 6. četa u Dubošćici.
Vrijeme: oblačno i hladno.
29. 12.43. Batalj. bez 6. čete iz Lužnice i Sošice bez naročitih
 događaja, u 15,00 dostigao Vukanoviće.

6. četa preko Mehorića u 15,00 čas. u Vukanoviće.
Vrijeme: niska magla i malo snijega.
30. 12. 43. Bataljon uskupno iz Vukanovići — Tabaci — Zgošća
dostigao prostor Kakanj.
K-dno mjesto batalj. — Kakanj
1. četa — Vrtlišće
2. četa — Vrtlišće
3. četa — Ribnica
4. četa — Karaula
5. četa — Zgošća
6. četa — Popi i Orasi
Vrijeme: 50% oblačno, malo snijega palo.
- 31.12.43. Nema naročitih događaja.
Vrijeme: bez promjene.
1. 1. 44. Od 07,00—15,00 čas. bataljon premješten iz Kakanja
u Busovaču.
Vrijeme: oblačno, hladno, pomalo pada snijeg.

Zastupa k-danta bataljona
(potpis nečitak)
SS-Hauptsturmführer

BR. 180

NAREĐENJE KOMANDE ČETRNAESTOG BRDSKOG LO- VAČKOG PUKA SEDME SS DIVIZIJE »PRINC EUGEN« OD 8 JANUARA 1944 ZA IZVIĐANJE¹

SS-brd. lov. puk 14. K-dno mjesto puka, 8. 1. 44.

I./SS-brd. lov. puku 14

Zadatak za I./14:

- 1.) Izviđanje neprijatelja u sljedećem prostoru: desna granica
sa II./14: raskrsnica puteva 2 km jug.-ist. Vitez — Bistrot
(12 km juž. Travnika).
Lijeva granica sa III./14: Božića Ravni — Puhovac (4 km
juž. Bistrot).

¹ Kopija originala, pisana na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi
se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 2/1—4, k. 11.

- 2.) 9.1.44. premještanje I./14. bez 6./14. sa jednom pridatom baterijom II./7. art. puka u Kruščici (4 km juž. Viteza).²
- 3.) 6./14. ostaje u Busovači na raspolaganju puka.
- 4.) Unaprijed izvidati do linije: Tril (k. 1308) — Grad — Pozman.
- 5.) Veza sa II./14. u Vitezu.
- 6.) Sa pukom telefonska veza.
- 7.) 9.1. 44: u 7,00 čas. polazak na marš I./14. i jedna pridata bater. II./7. art. puka pod k-dom puka od 9.1, u 0,00 čas.

potp. Smidhuber (Schmidhuber)

BR. 181

NAREĐENJE KOMANDE BORBENE GRUPE »GROS« OD 11 JANUARA 1944 POTCINJENIM JEDINICAMA ZA NAPAD NA RASTOVO¹

Dan: 11.1.44.

Vrijeme: 22,35 čas.

Mjesto: Vrijočka Bajta

Šalje: Borb. grupa »Gros«²

Jedinici »Gros«

Predmet: Borb. grupa će 12.1.44. napasti banditski štab u Rastovu jačine 500 ljudi na sljedeći način:³
Glavninom preko Seone (k. 1048), 2. četom nastupati od Krstača preko Orašca, Lisca (k. 784) i k. 1165 ka Rastovu.

² U izvještaju borbene grupe »Gros« od 9 januara 1944 stoji: »Krušica dostignuta u 12,10 čas.

Veza sa II-14. uspostavljena.

Uspostavljena žičana veza.

U izviđanju shodno naređenju upućena tri izviđačka odeljenja.

Dosada se još nijedno nije vratilo«. (Vidi dok. pod reg. br. 2/1—5, k. 11 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.)

¹ Kopija originala, pisana na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 2/1—9, k. 11.

² Odnosi se na Prvi bataljon Četrnaestog brdskog lovačkog puka Sedme SS divizije »Princ Eugen«.

³ Podatak nije tačan. U Rastovu nisu bile tada naše jedinice (vidi dok. br. 182).

Po zauzeću Rastova obezbjeđenje cijele borbene grupe ka zapadu i jugozapadu, a u prostoru Rastovo — Dahovo — Pod'kraj. 6. četa i Pionir, četa 12.1.44. dolaze u Muravicu i napadaju neprijatelja sa istoka, privezujući ga uz sebe.

III./14. potpomaže napad I./14. sa juga iz prostora Otaš — Šebešić.

2. četa sa prenočišta polazi u 6,00 čas.

Komora za snabdijevanje i prtljažna komora 2. čete priključuje se bataljonu. Ponijeti hranu za 1 dan.

Potp. Gros

BR. 182

IZVJEŠTAJ KOMANDE BORBENE GRUPE »GROS« OD 12 JANUARA 1944 O DOLASKU NA PROSTORIJU RASTOVA«

Radiogram

Dan: 12.1. 44.

Vrijeme: 19,45 čas.

Šalje: Borb. grupa »Gros«

14. puku

Predmet: Lovci u 13,45 dostigli Rastovo. Nema dodira sa neprijateljem.

Tovarna grla vjerovatno stižu ovdje tek sutra.

6. četa bez komore ovdje stigla u 18,00 čas.

Pion. četa još nije prispjela.

Komora 6. čete i Pion. čete zapale u snijeg kod Dumanje, transport u dolini može da se vrši samo ljudima. Neobične snježne prilike: 2—3 metra snijeg. Tovarna stoka i ljudstvo potpuno iscrpljeni.

2. četa došla u 18,30 čas. samo sa jednim vodom. Osiguranja postavljena shodno naređenju.

Potp. Gros

SS-Hstuf. i k-dant batalj.

¹ Kopija originala, pisana na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 2 1—10, k. 11.

**NAREĐENJE KOMANDE SEDME SS DIVIZIJE »PRINC
EUGEN« OD 13 JANUARA 1944 ZA POSIJEDANJE PRO-
STORA IZMEĐU BUGOJNA I G. VAKUFA¹**

Telef onogram

Dan: 13. 1. 44.
Vrijeme: 19,00 čas.

Šalje: Diviz., I a

»Grasmike«

Predmet: »Grasmike« će 14. 1. 44. doći u prostor između Bugojna i G. Vakufa. O dolasku izvijestiti na šifru »Encian«, komandno mjesto Bugojno. SS-Hstuf. Brauns će bataljon da primi u Gračanici. SS-Hstuf. Gros na previjalište u Travnik.

Divizija, I a

BR. 184

NAREĐENJE KOMANDE PRVOG BATALJONA ČETRNAESTOG SS BRDSKOG LOVAČKOG PUKA OD 13 JANUARA 1944 ZA PREBACIVANJE NA PROSTORIJU KRUPA I BISTRICE¹

Borbena grupa »Gros« K-dno mjesto batalj., 13. 1. 44.

1.—6./14. i 3./7.

Borb. grupa će se još noćas prebaciti u prostor: s. Krupa — r. Bistrica, sjev. G. Vakufa.

Polazak na marš: 22,00 čas.

¹ Kopija originala, pisana na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 2/1—12, k. 11.

¹ Kopija originala, pisana na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA, pod reg. br. 2 1—13, k. 11.

Marševski red: 1., 2., Stab, 5., 3., 4., 6., baterija, komora za snabdijevanje, Pionir, vod 5. čete.

Polazna tačka: Škola u Rastovu.

Uređivač kolone: SS-Hstuf. Limpert.

Potp. Gros
SS-Hstuf. i k-dant batalj.

BR. 185

NAREĐENJE KOMANDE BORBENE GRUPE »BRAUNS« OD 14 JANUARA 1944 ZA MARS PRAVCEM GRAČANICA — KORDICI — ŠKRTI — PAVLOVICI¹

Borb. grupa »Brauns«²

K-dno mjesto batalj., 14. 1. 44.

1.—5./14. i 3/7. art. puka

Bataljon da bude spreman za marš u 6,15 čas. U 6,20 čas. komandiri će k-dno mjesto 5. čete izvijestiti o spremnosti za marš (osim 3. čete).

Marševski pravac: put Gračanica — Kordići — Uramovac (k. 1187) — s. Škrti — Borovi Vrh (k. 1384) — Pavlovići.

3. četa polazeći sa prenočišta, preko Struića, dostiže Kordiće i ulazi u sastav bataljona.

3. baterija u 6,30 časova ima da bude svojim čelom kod k-dnog mjesta bataljona.

Marševski red: 2., 1., dio štaba, grupa teških mitraljeza 4. čete, grupa teških minobacača 5. čete, 1., 2., dio štaba, 4., 5., baterija, Bojna komora i povorka grla sa hranom, Pion. vod 5. čete.

Polazna tačka: k-dno mjesto 5. čete.

Uređivač kolone: SS-Hstuf. Limpert.

2. četa je odgovorna za pouzdanog putovođu.

Potp. Brauns
SS-Hstuf. i k-dant batalj.

¹ Kopija originala, pisana na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 2/1—14, k. 11.

² Prema naređenju komande Sedme SS divizije »Princ Eugen« od 13 januara 1944, potporučnik Brauns postavljen je za komandanta Prvog bataljona Četrnaestog SS brdskog lovačkog puka, po kome je bataljon i dobio naziv (vidi dok. pod reg. br. h1—11 i 2 1—12, k. 11 u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

**IZVJEŠTAJ KOMANDE BORBENE GRUPE »BRAUNS« OD
15 JANUARA 1944 O DOLASKU NA PROSTORIJU DONJEG
VUKOVSKOG¹**

Radiogram

Dan: 15. 1. 44.

Vrijeme: 18,20 čas.

Mjesto: D. Vukovsko

Šalje: Borb. grupa »Brauns«

»Album«-

Predmet: Dostignut prostor D. Vukovsko. Slab dodir sa neprijateljskim razbijenim dijelovima.³

1 zarobljenik.

Sutra doćići prostor Gornji Malovan'na glavnom drumu.

6. četa ušla u sastav.

Potp. Brauns

SS-Hstuf. i k-dant batalj.

BR. 187

**IZVJEŠTAJ KOMANDE BORBENE GRUPE »BRAUNS« OD
18 JANUARA 1944 O SITUACIJI NA PROSTORIJI SJEVERO-
ISTOČNO OD ŠUJICE¹**

Radiogram

Dan: 18. 1. 44.

Vrijeme: 12,15 čas.

Šalje: Borb. grupa »Brauns«

»Album«

Predmet: Po naređenju »Enciana« pročešljana oblast Zanolina Šuma, 7 sjev.-ist Šujice.

¹ Kopija originala, pisana na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 21—15, k. 11.

¹ To je vjerovatno šifrovani naziv Četrnaestog brdskog lovačkog puka Sedme SS divizije »Princ Eugen«.

• Vidi dok. br. 130.

¹ Kopija originala, pisana na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod. reg. br. 2 1—16, k. 11.

U Šumi nema neprijatelja. Dolazak u Sujicu oko
16,00 čas.
19. 1.44. nastupanje ka Livnu.

Potp. Brauns
SS-Hstuf. i k-dant batalj.

BR. 188

**IZVJEŠTAJ PRVE KOZAČKE DIVIZIJE O AKCIJAMA PRO-
TIV NOV OD 21 DECEMBRA 1943 DO 20 JANUARA 1944
GODINE¹**

Izvod iz dokumenta No NOKW — 1425 Cont'd.

1. kozačka divizija
I a

Br. B. Br. 502/44 pov.

Div. k-dno mjesto, 24. 1. 1944.

*Izveštaj
o radu 1. kozačke divizije
u vremenu od 20. 12. 43. — 20. 1. 1944.*

I. Akcije divizije:

A. KOZ. BRIGADA (DON) 1:

Situacija kod neprijatelja u početku izvještajnog perioda:

Pošto su se 7. i 8. crvena divizija² ispred našeg poduhvata »Panter« privremeno povukle, počevši od oko 31. 12.43 su ponovo njihovi jaki dijelovi došli na stare prostore.

Neprijatelj se ponovo nalazi u prostoru Glina.³ Utvrđuje se sa obje strane puta Gore — Glina i pokušava da presiječe ovu komunikaciju koja služi za snabdijevanje i dotur. Nepri-

¹ Prepis originala, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 401, k. 21. Prepis je izvršen u arhivi Međunarodnog suda u Nirnbргу.

² Odnosi se na Sedmu i Osmu diviziju NOVJ. O njihovom rasporedu vidi tom V, knj. 22, dok. br. 90, 122 i 123 i knj. 23, dok. br. 16, 32 i 39.

³ Isto.

jatelj je takođe jako posjeo naselja sjev. Šamarice. Prema iskazu povjerenika, neprijatelj namjerava da izvrši istovremeni napad na Petrinju i Glinu.

Prije poduhvata »Božić-Bata« 28. slav. divizija se povukla iz prostora Kravarsko preko Save ka istoku.⁴ Na istočnoj obali Save u više sela banditi su spalili škole, opštinske zgrade i ostale zgrade koje se mogu da upotrebe za vojničke stanove i komande, a tako isto su preduzeli djelimičnu prisilnu regrutaciju.

Sopstvena taktička situacija:

Poslije pročešljavanja prostora između Kupe, Save i Une, koje je izvršila divizija (bez 2. brigade), dijelovi 371. pješ. div. i dijelovi 373. hrvat. pješ. div., divizija se nalazi, sa 1. don. konj. pukom, na osiguranju željeznice u prostoru Sunja — Kostajnica, a sa 2. sibir. konj. pukom u prostoru Gore — Glina.

4. kuban. konj. puk je počevši od 22. 12. premješten iz prostora Kostajnica — Sunja u prostor Petrinja — 8 km sjev.-zap. Siska na pripremni položaj za poduhvat »Božić-Bata« (»Weihnachtsmann«). Poduhvat »Božić-Bata« (početak 25. 12.) je izvršila 371. pješ. div. kojoj je po naređenju Korpusa pridat 4. kuban. konj. puk. Na dan 25. 12. je 4. koz. konj. puk prodro u planine zapadno od pruge Sisak — Zagreb i poslije slamanja slabijeg neprijateljskog otpora dostigao Cerje. Svi nenasuti putevi, a naročito okolni teren, su uslijed velikih kiša bili potpuno raskvašeni i gliboviti. Komorska vozila, a naročito Pleskau II (mala sloboda kretanja na terenu), stajala su na raskaljanim putevima i često su mogla da se kreću tek sa četvornom i šestornom zapregom. Uprkos znatnim terenskim teškoćama i nedovoljnoj odjeći i obući — koji su potpuno promočeni i pocijepani — odjeljenja puka su po planu prodrli do banditske oslone tačke Kravarsko. Iskazi zarobljenika i mještana su potvrdili da je neprijatelj na 2 dana prije početka nastupanja naših trupa umakao preko Save ka istoku. 4. koz. konj. puk je hitno upućen na prelaze preko Save radi napada na neprijatelja, ali uslijed raskaljanih puteva i iscrpljenosti konja ostao u blatu i nije mogao da spriječi povlačenje neprijatelja ka istoku. Poslije ovoga, 30. 12. Korpus je naredio prekid poduhvata »Božić-Bata« i dao 4. koz. konj. puku nov zadatak. Puk je preduzeo obezbjeđenje aerodroma Vel. Gorica i Plesmo, kao i osiguranje pruge Turopolje — Zagreb (isključ.).

Neprijatelj je svuda gdje je pokušao da se učvrsti pred našim oslonim tačkama bio od strane udarnih odjeljenja 1. i 2.

⁴ O rasporedu i dejstvu te divizije vidi tom V, knj. 22, dok. br. 127 i 133 i knj. 23, dok. br. 59, 128 i 129.

puka krvavo odbačen. Naročito je 2. sibir. konj. puk vršio odlučne i energične poduhvate udarnim odjeljenjima. Pri ovome je jedna noćna akcija pokazala da pri ovakvim akcijama iznenađenje vodi potpunom uspjehu.

Na dan 7. 1. 44. od Korpusa je došlo naređenje da će poslije završetka poduhvata »Brandfakel« (»Požarna buktinja« — »ugarak«) (16. 1.) 2. brigada biti vraćena diviziji. Po pri-speću 2. brigade ponovo ujedinjena divizija preuzima obezbjeđenje (naročito željezn. linija) u prostoru Dubica — Sisak — Zagreb (isklj.) — Karlovac — s. Novo Brdo i Sunja — Kostajnica, što odgovara osiguranju željeznica od preko 160 km. Predlog koji je divizija uputila Korpusu po pitanju podjele snaga u novom prostoru odobren je. Pošto snage koje su na raspolaganju nisu više dovoljne za proširene zadatke, 2. sibir. koz. konj. puk mora da napusti dosadašnji položaj i da preuzme prostor oko Karlovca. Pošto je neprijatelj noću 9./10. 1. ponovo pokušao da zauzme jednu oslonu tačku između Gline i Gore,⁵ 11. 1. je Glina po planu napuštena.⁶ Zajedno sa kozacima Glinu je napustilo i ²/s stanovništva (2.000) — stanovništvo je smješteno u Petrinji. Na dan 12. 1. neprijatelj je znatnim snagama izvršio pritisak i napao na s. Gore. Udarne odjeljenja su uz pomoć tenkova protivnapadom odbacila neprijatelja, koji je pretrpio krvave gubitke — do 10—15 km u dubinu.

Na ponovljene molbe divizije da joj se vrati 2. brigada, kako bi mogla da izvrši zaštitu pruge Sisak — Zagreb, diviziji je hitno pridat 6. konj. puk terečkih kozaka. Puk je 13. 1. stigao u prostor Kostajnica — Sunja i smijenio 1. konj. puk. koji je u 2 dnevna marša dostigao prostor Sisak — Lekenik i tamo preuzeo zaštitu i osiguranje željezn. pruge.

B). KOZAČKA BRIGADA (KAVKAZ) D.

, *Situacija kod neprijatelja:*

Prema izvještajima povjerenika i iskazima prebjeglih, u prostoru između Bosne i Vrbasa nalazi se oko 6—8000 bandita. Neprijateljske snage se sastoje od XII slav. brigade,⁷ V kozaračke brigade⁸ i XIV krajiške brigade.⁹ Poznato je da se 2 bataljonska štaba nalaze u Prnjavoru i Stanićima. Brigade su navodno prosječno naoružane sa po 5 teških mitraljeza, 30—50

⁵ Napad su izvršile jedinice Sedme NOU divizije na s. Prekopa i Kihalac. Opširnije o tome vidi tom V, knj. 23, dok. br. 39.

⁶ Vidi tom V, knj. 23, dok. br. 80.

⁷ O njenom rasporedu i dejstvu vidi dok. br. 132.

⁸ Vidi dok. br. 32 i 93.

⁹ Vidi dok. br. 71 i 85.

puškomitraljeza i 2—5 teških minobacača, kao i mnogobrojnim mašinskim pištoljima.

U prostoru zapadno Vrbasa nalaze se navodno oko 2000 ljudi koji imaju zadatak da na ovom prostoru prikupljaju hranu i doturaju je banditima koji se nalaze u borbi.¹⁰

Sopstvena taktička situacija:

Brigada zauzima 100 km prostora sa 5. pukom oko Dervente, 6. pukom oko Doboja i 3. pukom u prostoru Zepče — Maglaj. Pored opšteg lokalnog osiguranja, osiguranje i zaštita želj. linija ima prvenstveni značaj.

K-da 2. oklop, armije je naredila da se brigada stavi pod komandu divizije, vršeći jednovremeno pročešljavanje prostora između Bosne i Vrbasa i luka Une.

Do 1. 1. 1944. brigada se pripremila sa svojim 5. i 6. pukom i predatim 5. hrvat, lovač. pukom u prostoru Bos. Dubovac — Derventa — Kladari za izvršenje poduhvata »Pogača« (»Napfkuchen«), Brigada je imala zadatak da širokim frontom pročešlja planine juž. od Save. Glavne oslone tačke bandita i partizanska sela uništiti, sve zalihe marve i hrane konfiskovati.

Ovim je brigada dobila zadatak koji odgovara ulozi jedne lovačke brigade, ali nikako konjičke brigade. Planinski, pun klanaca, masiv sa visinskim razlikama od prosječno 125—500 m, stavljao je zahtjeve koji su kozaci — naročito ako se ima u vidu nepodesna i rđava oprema — jedva mogli da ispune. Uprkos svih teškoća, uz stalnu kišu i potpuno raskaljani teren, savladujući mnoge planinske grebene i klance, brigada je svuda, gdje god je bandite primorala na borbu, iste potukla i nanijela im visoke gubitke. Ovo naročito u prostoru juž. Kobaša i zap. Kladara, gdje je neprijatelj pokušao da drži položaje i gdje je energičnom akcijom odbačen sa krvavim gubicima.¹¹ Ovom prilikom je 5. puk nanio neprijatelju teške gubitke i poslije zauzeća kote 379 izbrojano 150 neprijateljskih leševa. Naročito težak teren imao je da savlada 6. puk, 4 dana nije mogao da ima uz sebe svoju komoru (poljske kuhinje) i istu je morao da uputi jedino prelaznim putem 50 km unaokolo i to pod jakim zaštitom. Sopstvena i pridodata oruđa su takođe mogla da se upotrebe samo taj put. Kod II./6 terečkog konjič. puka¹² čak i radio stanica je morala da bude upućena unazad, pošto su za nastupanje stajale na raspolaganju samo močvarne staze. Poslije prvih uspjeha, postignutih neposredno po početku akcije, preko polovine prostora pročešljano je bez dodira sa neprijateljem. Neprijatelju je uspjelo da koristeći nepregledno

¹⁰ Vjerovatno se odnosi na jedinice Četvrte divizije (vidi dok. br. 83).

¹¹ Vidi dok. br. 132.

¹² Odnosi se na Drugi divizion Šestog terečkog konjičkog puka.

i puno klanaca zemljište umakne ka jugu. Brigada je nakon 6 dana dostigla dolinu Vrbasa i sa jug.-zap. i juga primakla se Bos. Gradišci.¹³

3. puk, koji je za vrijeme poduhvata vršio obezbjeđenje pruge u prostoru Derventa — Doboj, preko Prnjavora je privučen diviziji i smijenio je 6. puk, koji je stavljen pod neposrednu komandu divizije.

Po prikupljanju 3. i 5. puka u prostoru zap. i jug.-zap. Bos. Gradiške, brigada je 12. 1. preduzela poduhvat »Brandfakel« (»Buktinja«), pročešljavajući uzvišenja južno Save i Une.¹⁴ Neprijatelj je i ovom prilikom znao da umakne, te nije došlo do neke promjene vrijedne borbe. Poslije 5 dana pukovi su potpuno iscrpljeni stigli u prostor Kostajnice i u dalja 2 dnevna marša dostigli svoje određene prostore. U prostoru Lekenika je 3. puk smijenio 1. puk, a 5. puk preuzeo obezbjeđenje Petrinje.

Pošto je 2. brigada bila 2 mjeseca odvojena, sada je divizija sa svojim punim brojnim stanjem jedinica upotrebljena na zemljištu pogodnom za konjicu i počelo se sa izvođenjem nedostajuće obuke u većem sastavu — djelimično u borbi protivu bandita.

Akcije vršene u izvještajnom periodu pokazale su čvrstinu kozaka u borbi, a naročito u pogledu discipline. Prestupi, pljačke i nasilja su svuda gdje je trupa bila duže vrijeme smještena skoro potpuno prestali i stanovništvo je uspješno zajedno sa kozacima radilo na suzbijanju bandita. Suprotno ovome, akcije kao što je bila »Brandfakel«, pri kojoj su se, shodno naređenju, morali da opustoše čitavi predjeli, nepovoljno djeluju na disciplinu trupe u odnosu na građansko stanovništvo.

U toku borbi od 21. 12. 43. — 20. 1. 44. u 1. kozačkoj diviziji je

poginulo: 3 ofic., 28 vojnika

ranjeno: 1 ofic., 45 vojnika

nestalo: — 51 vojnik

Gubici konja: 60

Neprijateljski gubici:¹⁵

Izbrojanih neprijatelj, leševa 369

Zarobljeno 32.

Preko 600 prebjeglih upućeno u pozadinu, preko 150 sumnjivih uhapšeno.

Prema iskazima zarobljenika, neprijatelj je imao mnogo ranjenih. Zaplijenjeno: 4 teška mitraljeza, mnogo pušaka i 18.000 metaka.

(potpis)

— — — —

¹³ i ¹⁴ Vidi dok. br. 84 i 89.

¹⁵ Vidi dok. br. 132 i 152.

**IZVJEŠTAJ KOMANDE PRVOG BATALJONA ČETR-
ESTOG SS BRDSKOG LOVAČKOG PUKA OD 25 JANUARA
1944 O DOLASKU NA PROSTORIJU LJUBINJE — DUBO-
ČICA I VODENI¹**

Radiogram

Dan: 25. 1. 44

Vrijeme: 23,00

Šalje: 1./14.

14. puku

Predmet: Dostignut prostor Ljubinje — Dubočica i Vodeni bez
naročitih događaja.
3 vozila izbačena iz stroja.

Potp. Brauns
SS-Hstuf. i k-dant batalj.

BR. 190

**IZVJEŠTAJ KOMANDE PRVOG BATALJONA ČETR-
NAESTOG SS BRDSKOG LOVAČKOG PUKA OD 27 JANUARA
1944 O SITUACIJI NA PROSTORIJI JUGOISTOČNO OD
LJUBINJA¹**

Radiogram

Dan: 27. 1. 44.

Vrijeme: 21,05 čas.

Šalje: 1./14.

14. puku

Predmet: Neprijatelj u jačini 1 brigade utvrdio se u prostoru
10 km jug.-ist. Ljubinje.²

¹ Kopija originala, pisana na mašini, na njemačkom jeziku, na-
lazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 2 1—18, k. 11.

¹ Kopija originala, pisana na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi
se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 2/1—19, k. 11.

² Vjerovatno se odnosi na Desetu hercegovačku brigadu (vidi dok.
br. 115 i 157 u ovoj knjizi i dok. pod reg. br. 1—2, k. 1148—11 u Arhivu
Istoriskog instituta JNA).

Banditska grupa jačine 100 ljudi u Uboskom, 8 km jug.-ist. Stoca.¹ (Iskaz četnika). Četnici vrlo dobro izviđaju i dostavljaju izvještaje. Raspoloženje odlično.

Potp. Brauns
SS - Hstuf. i k-dant batalj.

BR. 191

IZVJEŠTAJ KOMANDE TRISTA SEDAMDESET TREĆE LEGIONARSKJE PJEŠADISKE DIVIZIJE O BORBAMA TRISTA OSAMDESET TREĆEG PJEŠADISKOG PUKA NA PROSTORU BOS. NOVI — PRIJEDOR OD 24 DO 29 DECEMBRA 1943 GODINE»

Izvod iz dokumenata No NOKW² — 1425 Cont' D.

Ia 70/44 od 29. 1. 1944.

Povjerljivo.

Komanda XV (brd.) arm. korp
29. jan. 1944.
Priloga: 3
Br. 728 Pov.

373. (Hrvat.)³ pješad. divizija
Ia

Br. 7./44 Pov.

Predmet: Izvještaj o borbi »Ristov« (Ristow)

Komandi XV brd. arm. korpusa

U prilogu se dostavlja izvještaj o borbi koju je vodio 383. pješad. puk prilikom izvođenja poduhvata »Ristov«.

¹ Odnosi se na Južnohercegovački NOP odred. Opširnije o dejstvu Odreda vidi dok. pod reg. br. 9—8, k. 1144—I u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

² Prepis originala, pisan na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA, pod reg. br. 17/7, k. 8. Prepis je izvršen u arhivu Međunarodnog suda u Nirnbegu.

³ Oznaka Međunarodnog suda u Nimbergu za tu vrstu dokumenata.

⁴ Treba: legionarska. Ovu, kao i 369 (Vražju) legionarsku diviziju formirali su Nijemci na teritoriji tzv. NDH. Starješinski kadar

Sumnja u pogrešnu procjenu situacije kod neprijatelja, koja je iznijeta u borbenom izvještaju, dolazi do izražaja i u priloženom borbenom izvještaju. Major Ristov je zasnovao svoju procjenu situacije na izvještajima 2. batalj. 383. pješ. puka, po kojima se jake neprijateljske snage nalaze na Ljubiji, jug.-zap. Prijedora, od 24. 12., dakle 4 dana ranije.⁴ Međutim, neprijatelj je prenio tačku težišta prema pozadini Grupe »Bos. Novi«, a major Ristov je, prebacujući 2. batalj. 383. pješ. puka (bez 1 čete) kod s. Dragotinja preko Sane, nesvjesno isti bataljon upotrebio shodno situaciji. Ali on nije naredio — na osnovu pogrešne procjene situacije — da se prodiere prema Prijedoru, nego je htio da angažovane snage prebaci preko Sane ka sjeveru.

Divizija je sa ovom mjerom bila saglasna samo zbog toga, što je bila pritiješnjena slanjem pojačanja za Banju Luku.⁵

Način rada poručnika Bernera, koji je u odsutnosti majora Ristova komandovao Borbenom grupom, potvrdio je shvatanje situacije, pošto je poručnik Berner po odbijanju jednoga napada u večernjim časovima 28. 12. bez otpora, bez gubitaka i bez prebacivanja dostigao Prijedor južno od Sane.

Gubici su nastali uslijed nepouzdanog držanja 1. batalj. 383. pješ. puka. Za ovo snosi krivicu i prerano ispadanje iz stroja k-danta bataljona i nedovoljno iskustvo u radu u području prepunom bandi. Inače bi obadva bataljona, kao što je to pokazalo držanje 2. bataljona 383. p.p., prema bandama morala da pokažu bolji uspjeh. Prema mišljenju divizije, angažovane snage nisu bile suviše slabe.

Sa samostalnom odlukom k-danta batalj. — da se 24. 12. zbog bezizgledne situacije vrati u Prijedor, divizija se ne slaže. Poručnik Berner je ukoren. Suprotno ovome divizija odobrava odluku posljednjega dana, da se u toku noći juž. Sane probija ka Prijedoru. Ovo je bila jedina mogućnost, pošto prelazak rijeke sa malobrojnim čamcima ne bi mogao da bude izvršen u toku noći, te bi se sljedećeg dana sigurno moralo vršiti pod neprijateljskom vatrom.

Bandama su nanijeti znatni gubici. Uprkos svega postignut je uspjeh.

3 priloga

(Potpis)
Generallajtnat i k-dant
divizije

i izvjestan broj ljudstva bili su Nijemci. Poslije obuke u Njemačkoj, divizije su vraćene u NDH: 369-ta u decembru 1942, a 373-ća početkom maja 1943.

⁴ U decembru 1943 na prostoriji oko Prijedora nalazili su se dijelovi Četvrte NOU divizije. Opširnije o tome vidi tom IV, knj. 20, dok. br. 97 i dok. br. 40 i 83 u ovoj knjizi.

⁵ Vidi dok. br. 9, objašnjenje br. 2.

Povjerljivo.

383. pješad. puk. (Hrvat.).

Ia Br. 960/43 Pov.

Priloga: 2

Komandno mjesto, 5.1.44,
199/44 puk

373. pješ. div.
Prisp. 19. 1. 1944.

Predm.: 7/44 Pov.
Odjelj. Ia. Pril. 2

Izvještaj o borbi

u toku poduhvata »Ristov«.

1. Razlog za poduhvat:

Prema naređenju® divizije poslije završenog poduhvata »Panter« izdvojeni su 1. batalj. 383. pješ. puka, Stabna četa 383. p.p. i komandni štab »Ristov« za nedavne zadatke u prostoru južno Sane između Bos. Novog i Prijedora.

Prema naređenju divizije za poduhvat, koji je dobio kamuflažni naziv »Ristov«, u ovom prostoru su bile prikupljene sljedeće neprijateljske snage: dijelovi 7. divizije (oko 200 ljudi),⁷ dijelovi lokalnog Grmečkog odreda (200 ljudi),⁸ dijelovi VIII kr. brigade (400 ljudi),⁹ koji su navodno raspolagali sa 1—2 topa, 4 protivtenkov. cijevi, 2 teška minobacača i oko 10 mitraljeza. Javljeno je da je neprijatelj posjeo kuće između Blagaja i k. 166 (juž. Martin Brda), odakle je protivtenkov. i mitraljeskom vatrom sprečavao popravku želj. pruge.¹⁰

2. Zadatak:

Pročešljati i očistiti prostor juž. Sane između Bos. Novog — Suhače — Volara — Prijedora, zalihe i stoku, ukoliko nije čuvana otposlata, da bi se banditima oduzeli izvori snabdijevanja. Dalje, omogućavanje produžavanja opravke željezničke linije Novi — Prijedor.

⁶ Vidi tom IV, knj. 20, dok. br. 210.

⁷ Podatak nije tačan. Bliže o dejstvu Sedme NOU divizije u to vrijeme vidi tom V, knj. 22, dok. br. 55.

⁸ Na prostoriji južno od r. Sane dejstvovao je u to vrijeme Podgrmečki NOP odred. Opširnije o tome vidi izvještaj Odreda od 13 januara 1944 (Arhiv Istoriskog instituta JNA, reg. br 22—1 I, k. 703 A).

⁹ Vidi tom IV, knj. 20, dok. br. 132 i 152.

¹⁰ Vidi dok. br. 209.

3. Trupe:

Na raspoloženju su stajali izdvojeni iz poduhvata »Panier«, od 5. 12. 43. na maršu, odn. angažovani 1. batalj. 383. pješ. puka, Stabna četa 383. p.p., 3 tenka tenkov. batalj. 202 kao Grupa »Novi« i 2. batalj. 383. p.p. (bez 1 čete) kao Grupa »Prijedor«. Jedna baterija 1. diviz. 373. art. puka imala je zadatak da sa vatrenog položaja u blizini groblja s. Jablanica uništi neprijatelja ispred 1. batalj. 383. p.p., 2. V. B.¹¹ dati Borbenoj grupi. Akcijom rukovodi Pukovski štab, kome je iz Diviziskog odjeljenja za vezu, a za vezu sa divizijom i 2. batalj. 383. p.p. preko 3. hrv. brd. brigade,¹² pridata jedna radio-stanica na tovarnim grlima.

Jedinice su uslijed ranijih zadataka bile jako zamorene, sve vrijeme koje je stajalo na raspolaganju bilo je potrebno za pripreme i nije omogućavalo dovođenje u ispravno stanje jako pohabanog odijela, te je grupa imala malo odmora.

4. Planirano izvršenje:

Tok poduhvata je u osnovi i u velikom okviru bio određen zapovješću divizije. Na konferenciji održanoj 23. 12. 43. uveče svi k-danti su bili tačno upućeni, utvrđene opšte linije nastupanja, što se vidi na skici.¹³ Nije se insistiralo na doslovnom sprovođenju plana, štaviše, uvijek bi data situacija trebala da bude mjerodavna za izvršenje plana.

Dnevni ciljevi su bili ovako određeni: za 1. dan za Grupu »Novi« linija uzvišenja sasvim istočno Suhača — Blagaj, za Grupu »Prijedor« linija k. 187 — k. 242 — k. 238 (12 km. jug. ist. Martin Brda); za 2. dan čišćenje prostora između Babića — Radomirovca — Sane i uspostavljanje veze sa 2. batalj. 383. p.p., odn. lozinka »Anemari« (Anemarie) posijedanje i držanje južne obale Sane u cilju obezbjeđenja radova na željezn. pruzi na liniji k. 166 — k. 220 — k. 280 — k. 235 — k. 218 — k. 281 — k. 307; za 3. dan čišćenje prostora Volar — Kalajevo — Hambarine — Sana i ulazak u Prijedor.

5. Tok izvršenja poduhvata:

U ranim jutarnjim časovima 24. 12. 43. angažovani su:

- a) Grupa »Nađ« (Nagy): 3 tenka tenkovskog bataljona 202, 1 vod 13. čete 383. p.p., 1 vod 14. čete 383. p.p., najpotrebnija borbena vozila 1. batalj. 383. p.p. i Stabna četa na putu sjev. Sane do Blagaja praćena 1 vodom domobrana i radio-desetinom.

¹¹ Vjerovatno je to skraćenica za artiljerijske prednje osmatrače (Vordere Beobachter).

¹² Vjerovatno se odnosi na Treći gorski zdrug (vidi dok. br. 209).

¹³ Redakcija nije pronašla spomenutu skicu.

- b) Grupa »Smit« (Schmidt):
štabna četa 383. p.p., 1 teški minobacački vod 13. čete 383. p.p., 1 radio-desetina.
- c) Grupa »Retih« (Rettich):
2. četa 383. p.p. (2/383), 1 grupa teških mitraljeza, 1. V. B., 1 radio-desetina u 2 udarne grupe.
- d) Grupa »Hofnaleg« (Hofnaleg): ojačana 3. četa 383. p. p. (Š./383.) sa radio-stanicom.
- e) Grupa »Stajenberg« (Steinberg): ojačana 1. četa 383. p. p. (1./383.) sa V. B. i radio-stanicom.

Sjeverne grupe su, izuzimajući pojedine prednje dijelove, dostigle prostor Maslovare bez neprijateljskog otpora. Naprotiv, 1./383. je već kod k. 294 naišla na otpor neprijatelja koji je energičnim dejstvom slomljen,¹⁴ a koji se kod k. 321 pojačao. U svome daljem nadiranju, pod djelimično teškim borbama u gustoj magli, "sa dijelovima jedne ovdje prikupljene brigade, L/383, preko Crne Rijeke — Suhače dostigla je k. 239. Pri prolazu kroz dolinu Japre Grupa »Retih« je bobila jaku vatru sa dobro izgrađenih položaja na k. 313 i k. 307. I ovdje, kao i kod Grupe »Stajenberg«, neprijateljski otpor je slomljen upotrebom artiljerije i teškog naoružanja i tako dostignut dnevni cilj. Pukovski i bataljonski štab i 3. četa 383. p.p. skoro bez borbe su dostigli k. 238, pošto su se Vz sata prije pojave naših trupa oko 150 bandita-povukli iz Dolovljana prema jug.-ist. Kao izvanredno dominantnu, k. 238 su banditi dobro utvrdili."¹⁵ Prelaz komore (tovarna grla i pojedine karete) preko Japre vršen je izvanredno teško, pošto nije bilo mostova. U večernjim časovima uspjelo je Diviziskom radio-odjeljenju da preko jednog pomoćnog mosta pređe rijeku i priključi se trupama. Ostatak je ostavljen u dolini sa obezbjeđenjem i tamo obrazovao ježa.

U toku noći nisu vršeni napadi, ali ipak teški mitraljezi, određeni za uznemiravanje, cijelo vrijeme su gađali cio predio.

Grupi »Prijedor« je preko radija kao dnevni cilj naređeno da 24. 12 sa 2 ojačane čete dostigne liniju k. 187 — k. 242 — k. 238. Bataljon je u 06,00 čas. krenuo sa 5. i 6. četom, obje ojačane sa po 1 teškim mitraljezom i grupom teških minobacača i 1 V. B., koji je dobijen od 3. hrv. brd. brigade — i 6. četom bez dodira sa neprijateljem dostigao k. 168. Bišćane i k. 197 bio je posjeo neprijatelj.¹⁶ Bataljon je preduzeo napad i poslije kratke ali žestoke borbe 6. četom zauzeo k. 197, a 5. četom Bišćane. Produženjem napada dostignut je greben 500 m

u i, j i« odnosi se na dijelove Osme krajiške NOU brigade (vidi dok. br. 81 u ovoj knjizi i tom IV. knj. 20, dok. br. 152).

zapadno džamije u Bišćanima. Crkveno uzvišenje¹⁷ 1 km sev. k. 213, Jugovci, k. 213 i k. 191 bili su posjednuti jakim neprijateljskim snagama, koje su otvorile na bataljon jaku pušcanu i mitraljesku vatru, a tako isto i iz 3 teška minobacača i protivtenkovskih oruđa. Pri ovome je uništena radio-stanica, te nije mogla da se zahtijeva artiljeriska vatra. Kao novi napadni cilj 6. četa je dobila Jugovce — k. 213, pri čemu je trebalo da je potpomaže 5. četa. Zemljište ka r. Ljubiji nije pošumljeno i pada strmo, istočna padina k. 213 je potpuno otvorena. Ljubija [r.] je dostignuta, ali zbog velike vode nije mogla biti pređena, a tako isto je propao pokušaj da se pređe preko mostova 1 km sjev. k. 213 i 750 m ist. k. 191, pošto su obadva mosta bila pod jakom koncentričnom vatrom neprijateljskih teških oruđa. U međuvremenu je neprijatelj zaobišao i opkolio bataljon.¹⁸ Dalje prodiranje ka zapadu samo dvjema četama bez podrške artiljerije nije bilo moguće, a osim toga bataljon je imao 10 ranjenika, čija evakuacija uslijed toga što je *neprijatelj bio posjeo položaje, nije bila moguća* i što od ove deseterice šestoro je moralo da bude nošeno. Držanje dostignute linije *pod ovim okolnostima nije bilo moguće*, bataljon se odvojio od neprijatelja i ponijevši sobom sve svoje ranjenike probio se natrag u Prijedor.

Radiogram o ovome, koji je upućen puku, stigao je na pukovsko komandno mjesto oko ponoći, pošto je radiogramom divizija dala lozinku »Anemari«, morali su da se dodijele nešto manji ostsjeci za posijedanje, odn. trupe koje su stajale na raspolaganju morale su da preuzmu veće ostsjeke. Naredjenja za »Anemari« izdata su još u toku noći. Na dan 25. 12. 43 raspoređeni su: Stabna četa na uzvišenjima sjev.-zap. Grabovišta, ojačana 2. četa 383. p.p. u dvije udarne grupe prema k. 207, ojačana 3. četa 383. p.p. prema grupi kuća sjev.-ist. k. 218, koju nije mogla da posjedne, tako da je 3./382. posjela k. 218, ojačana 1. četa 383. p.p. prema groblju Basraci, Stab 1. batalj. 383. p.p. (I./383.) sa 1 teškim mitraljezom i dvije desetine 3./383. i Stab puka prema grupi kuća — jug. ist. Grabovišta. Nastupanjem širokim frontom sa položaja zauzetih prethodnog dana, slomljen je neprijateljski otpor u ovom prostoru, pri čemu je došlo do djelimično vrlo žestokih borbi na k. 218, k. 235 i kod s. Basraci. Prije nego drugdje *na desnom krilu* je primijećeno da se ovdje radi o jačim neprijateljskim snagama, koje pokušavaju iz pozadine naoad i obuhvat, da bi ometali naše napredovanje.

¹⁷ Odnosi se na brijeg u jugoistočnom dijelu s. Cikote, na kojem se nalazi groblje.

Još prije pada mraka dostignuta je i posjednuta naređena linija obezbjeđenja a neprijatelju nanijeti znatni gubici. Može da se uzme da je neprijatelj koji se 24. 12., misleći da je preduzeta velika ofanziva, žurno povukao i napustio jaki odsjek Japre, ove pokrete shvatio kao pokrete povlačenja i već zbog toga jačim snagama preduzeo nastupanje.

2. batalj. 383. p.p. (II./383.) je naređeno radiogramom da zasada ostane u Prijedoru i da preduzme mjere pripravnosti za eventualnu brzu upotrebu. Mora 3a se računa sa daljim neprijateljskim pritiskom, privođenjem njegovih pojačanja i njegovim saznanjem o sopstvenoj snazi, osobito kad se zna da se u ovom prostoru osim *VIII brigade* nalazi i VI brigada¹⁹; prema iskazima mještana proizlazi da se jake snage prije svega nalaze u prostoru Radomirovca, dalje je ustanovljeno, što se od ranije zna, da su i u luku Sane. Dalji prodor ka Prijedoru smatra se teškim, ali uzima se u račun stanje jedinica i o ovome izvještava.

26. 12. 43.

U posjednutom prostoru se vrši živo izviđanje i isti se pročešljava sa težištem ka jugu i jugoistoku. Utvrđeno je da u ovom prostoru do Sane nema neprijatelja, a prema jugu neprijatelj je posjeo k. 260 — k. 280 — k. 240 — k. 212 — k. 166.

Izviješteno je da se jače neprijateljske snage nalaze u Radomirovcu i istočno od njega.

27. 12. 43.

»Anemari« radiogramom ukinuta. Pošto se napad obiju ojačanih četa II./383. preko jakog odsjeka r. Ljubija smatra bezizglednim, a zemljište iz prostora »Anemari« ka Prijedoru kao izvanredno teško i jako posjednuto neprijateljem, II./383. sa dvije ojačane čete je naređeno da krene na položaj Martin Brdo, gdje treba da stigne u 09,00 čas. i posjedne k. 166 i 212. Bataljon je stigao na vrijeme i do u večernje časove morao je još da posjedne k. 166, a k. 212 tek sljedećeg jutra.

Obezbjeđenje mjesta prelaza preuzeli su dijelovi 2./383. u okolini Đenića B. Neprijatelj je napao u prostoru Trgovište, ali je zadržan vatrom i neutralizovan. Ostali dijelovi I./383. bili su prikupljeni blizu Vitasovaca za napad 28. 12. — 1. i S./383. su posjele k. 280 i imale su istu da u toku noći brane od neprijateljskih napada, 2./383. svojim dijelovima podjela je k. 220, bataljonski štab sa svojim potčinjenim dijelovima na k. 207. Pukovski štab sa štabnom četom u mjestu istočno Đenića B. Neprijatelj jačine 120 ljudi koji je posjeo grupu kuća sjev.-

¹⁰ i ~ O rasporedu Šeste krajiške NOU brigade vidi dok. br. 74.

ist. k. 220 i odatle otvorio jaku vatru na k. 166 kojom je prolazila 5./383. i Pukovski štab, odbačen je od strane pukovskog Pionirskog voda i povukao se u pravcu Radomirovca.

Grupa »Nađ« je već prethodnog dana stigla do Martin Brda. Ona je štitila prelaz II./383. i vršila popunu municije i hrane koje su postale potrebne zbog vremenskog produžavanja poduhvata.

28. 12. 43.

Za napad je kao dnevni cilj predviđena linija uzvišenja zapadno od potoka Ceimernice: I./383. desno, a II./383. lijevo; linija širenja: k. 212 (za 1. bataljon) — k. 242 (za 2. batalj.) — 136 — 213 (centar). 1. batalj. 383. p.p. (I./383.) krenuo je u napad u 07,00 čas. i u 09,45 čas. svojom 2. četom bez neprijateljskog otpora dostigao k. 212 te tako uspostavio vezu sa 2. batalj. 383. p.p. (II./383.). Obadvije čete su bez borbe dostigle k. 240. U daljem nadiranjju, a uz neprijateljski otpor koji se stalno pojačavao, 2. četa, uz sadejstvo 5. čete i uz podršku teškog naoružanja i artiljerije, zauzela je k. 242. K. 261 zauzele su 1. i 3. četa i zajednički preduzele napad na k. 238 koju je neprijatelj posjeo jakim snagama.

Dok je 1. četa uspjela da zauzme k. 238, prilikom prodiranja ka s. Todorović, uz stalno rastuće ugrožavanje njenih bokova od strane neprijatelja, primijećeno je da je 3. četa skrenula ulijevo i da neprijatelj pokušava *da se sa boka i iz pozadine* uvuče između obje čete. 2. i 5. četa, koje su brzo pridošle, nalazile su se u borbi sa nadmoćnim neprijateljem, koji se na položajima južno i jug.-zap. k. 242 spremio za odbranu. Banditima je pošlo za rukom da *između* četa uvuku svoje borbene grupe i da obje čete stave pod svoju vatru.²⁰ Bataljon je oko 13,00 čas. poslao radiogram: »Bataljon ima teške gubitke. Komandant bataljona poginuo. Pregrupisavanje bataljona na k. 242. Držanje k. 242 — dok se ne izvrši evakuacija ranjenika. Dijelovi Granit²¹ -blok 3 prispjeli na k. 242. Sa Granit-blok 1 nema veze«. Drugi jedan radiogram 2. bataljona koji je prišpio u Štab puka, koji je u međuvremenu sa 6. četom i dijelovima Stabne čete prispio na k. 187, pokazuje da je 1. bataljon *prilično* razbijen. 5. četa je izvršila napad na k. 238 i 1 vodom posjela grupu kuća udaljenu 750 m od pomenute kote. 1. batalj. 383. p.p. (I./383.), za čijeg k-danta je poslije pogibije k-danta bataljona naimenovan poručnik Retih (Rettih), koji je odmah nad istim primio komandu, u međuvremenu se prikupio na k. 242.

Pošto 1. batalj. 383. p.p. *nije više bio sposoban za napad* i uslijed hitne potrebe za popunu municije I./383., koji je be-

²¹ Naziv (šifra) borbene grupe

zusplovno morao da u svojoj vlasti drži mjesto prelaza ka Dragotinji, kuda je u toku prijedpodneva upućena Grupa »Nad«, naređeno je da Borbena grupa oko k. 187 i bezimene kote koja se nalazi ispred nje zauzme položaj u vidu ježa. Neprijatelj je snažno potiskivao dijelove I./383., koji su se povlačili, i nanio im znatne gubitke u ljudstvu i materijalu. Pod zaštitom ovog mostobrana, gumenim čamcima i 1" drvenim čamcem evakuisani su ranjenici i prenijeti poginuli, konji i materijal. Na četvrtu koja se nalazila na bezimenoj koti oko 16,30 čas. je izvršen napad i ona je izgubila ovaj položaj. Stanje dijelova I./383. je nalagalo hitno izvlačenje iz borbe ove jedinice, planirano je njeno prebacivanje preko Sane. K-dant Borbene grupe je oko 15,00 čas. prešao kod oslone tačke Dragotinja, da bi odande izvijestio diviziju o situaciji kod Borbene grupe i da bi na osnovu ove situacije od divizije tražio potrebna naređenja. U 15,30 čas. komanda nad Borbenom grupom prenijeta je na k-danta 2. batalj. 383. p.p. (II./383.).

Na položaj (u vidu ježa) Borbene grupe je više puta izvršen vatreni prepad, prvenstveno sa juga i jugozapada, pri čemu je uslijed dobro usmjerene vatre minobacača bilo gubitaka. Oko 20,00 čas. neprijatelj je sa juga i zapada izvršio jedan izvanredno jak napad, koji je uz sadejstvo teškog naoružanja sa desne obale Sane krvavo odbijen. Minobacači su ponovo nanijeli gubitke. Evakuacija ranjenika i poginulih uslijed nedostataka čamaca vršena je izvanredno teško. Prema procjeni situacije i stanju I./383., koji uslijed neprekidnog vršenja zadataka psihički više nije bio dorastao naporima i na koga su osim toga jako uticali pretrpljeni gubici a ljudstvu je nedostajala ona čvrstina prema sebi, koja je njemačkim vojnicima kroz generacije usađivana, što je neminovno moralo dovesti do sloma otporne snage, bataljon je mogao da bude prebačen preko rijeke samo pod zaštitom mraka. Poslije prebacivanja divizijske radio-stanice odmah su ukinuti ugovoreni znaci; oko ponoći je iz oslone tačke Martin Brdo jednim kamionom dovučen jedan veliki čamac. Da bi se izbjegli dalji gubici od opkoljenih bacača i da bi iskoristio noć koja mu je stajala na raspoloženju, k-dant Borbene grupe se odlučio da se pod zaštitom mraka odvoji od neprijatelja i pošto uredi jedinice maršujući duž Sane dospije do Prijedora. Dalje prebacivanje ljudstva, konja i materijala obezbjeđivali su dijelovi I./383., a sama Borbena grupa krenula je u 00,30 čas. sa 6. četom na čelu i oko 08,00 čas. dostigla k. 168 udaljenu 3 km sjev.-zap. Prijedora, gdje je od Bišćana i položaja sjev.-ist. ovog mjesta dobila jaku vatru. Protivu neprijatelja su angažovane 5. i 6. četa koje su obezbijedile dalji pokret I./383. koji je u 08,30 čas. svojim najistaknutijim dijelovima dostigao Prijedor. Prihvatajući jedna drugu. 5. i 6. četa su se

odvojile od neprijatelja i u 10,30 čas. stigle u Prijedor. Manji dijelovi Borbene grupe prebacili su se kod oslone tačke Brežićani. Osiguranje koje je radi osiguranja ovoga otposlato iz Prijedora dobilo je vatru sa k. 197 i pri tome imalo jednog poginulog. Nije primljeno radio naređenje upućeno k-dantu Borbene grupe da se položaj (jež) drži do pišipjeća gumenih čamaca 29.12., pošto radio-veza sa ježom kod Dragotinje od oko 21,00 nije više funkcionirala, a poslati kurir nije više našao grupu.

29. 12. 43.:

Prispjelim saonicama i jednim kamionom mrtvi i ranjeni su iz oslone tačke prebačeni u Novi, a po dolasku gumenih čamaca još jedanput je pretražena lijeva obala Sane u cilju pronalaženja zaostalog oružja i materijala i prikupljeni su zaostali konji.

Poslije prepada na dan 28. 12. 43 u 20,00 čas. neprijatelj više nije napadao i protivu očekivanja povukao se. Neprijatelj je vjerovatno uslijed *dobro vodene* odbrane imao izvanredno visoke gubitke, pa je se stoga povukao.

Prebačeni dijelovi I./383. su u jutarnjim časovima prikupljeni, materijal je transportovan u Prijedor kamionima koji su iz Prijedora bili poslati i sa Grupom »Nađ« u 13.00 čas., a sa motoriz. dijelovima u 15,00 čas. nastavili marš ka k. 197 i k. 168 gdje je grupa po ranije izvršenom osiguranju prispjela u večernjim časovima. Marš je štitila artiljerija, ali nije imala potrebe da dejstvuje.

6. Zaključak:

U odnosu na snagu neprijatelja u prostoru južno Sane. između Novog i Prijedora, angažovane snage jačine nepuna 2 bataljona bile su *suviše slabe*. To što je I./383. prvog dana napada uspio da na 7 km širokom frontu postigne svoje dnevne ciljeve i da odbaci neprijatelja, bilo je moguće samo stoga što neprijatelj nije bio dovoljno obaviješten o sopstvenom oružju i jačini i što je precjenjivao jedinice koje su ga napadale. Predviđajući terenske poteškoće, nije se moglo pretpostaviti savlađivanje određene daljine za 3 dana, kao što je to predviđeno, stoga je već i snabdijevanje bilo proračunato za četiri dana. Uglavnom je mogao biti ponijet samo hljeb, ostalim artiklima ishrane trebalo se snabdijevati na terenu. Poslije se zemljište pokazalo još znatno težim, dalje kretanje sa malobrojn timer neophodno potrebnim kretama kao velika poteškoća. Povedena tovarna grla, za koja su samari mogli biti nabavljeni samo privremeno i neposredno pred polazak na marš. pokazala su se kao jedino upotrebljiva, ipak je ovdje neophodno potreban

koliko-toliko prikladan tovarni pribor. Pošto nije bilo mostova, potoci koji su tekli upravno na pravac kretanja prouzrokovani su velikim zadržavanjima.

U toku dva dana »Anemari« neprijatelju je bilo moguće da dobije pregled situacije i da stekne jasan pojam o našoj snazi. On je u ovome potpomagan od strane cjelokupnog stanovništva, koje je manje-više banditima odano. Stoga se iznenađenje koje je postignuto prvog dana — udar je banditima došao potpuno iznenada — nije više moglo da postigne. Neprijatelj je odmah privukao pojačanja, među kojima i ranije zapadno od Prijedora angažovanu VI brigadu.²²

Cilj da se uništi neprijatelj u napadnutome prostoru, uslijed njegove snage, nije mogao da bude postignut. Ponovna akcija obiju četa iz Prijedora nije više dolazila u obzir uslijed teških terenskih prilika i poznate jačine neprijatelja zapadno r. Ljubije i u luku Sane (Crkveno uzvišenje), takođe bi ova akcija donijela malo osjetno rasterećenje, pošto je neprijatelju uvijek stajalo otvoreno privođenje rezervi sa juga.

Neprijateljski gubici nisu mogli da budu izbrojani, pošto banditi ne ostavljaju za sobom ni mrtve ni ranjene. Ali oni se mogu smatrati teškim. Osobito dejstvo je postigla artiljerijska vatra, otvorena kod Suhače na bandite koji su se povlačili, a naročito velike gubitke neprijatelj je imao prilikom žilavo vođene odbrane posljednjeg dana, kako mještani izjavljuju, samo u susjednom naselju je pograbbeno 76 mrtvih neprijatelja.

Uprkos tome što široko postavljani cilj nije mogao biti postignut, dela i podvizi vojnika koji su cijele sedmice bili bez tople hrane, i koji su morali da savlađuju krajnje teško zemljište i da se bore protivu podmuklog i okretnog neprijatelja, zaslužuju najviše priznanje.

7. Gubici:

Poginulo: 1 ofic. (poruč. Koh).

6 podoficira — Nijemaca

3 vojnika — Nijemca

12 vojnika — Hrvata

Nestalo: 13 vojnika—Hrvata.

Ranjeno: 1 ofic.
(p. por. Hufnagel)

13 podof. — Nijemaca

1 vojnik — Nijemac

38 vojn. — Hrvata

Dostavljeno:

373. (Hrvat.) pješ. div. — 1 primjerak

Ratni dnevnik — 1 primjerak

Koncept — 1 primjerak

IZVJEŠTAJ KOMANDE PRVOG BATALJONA ČETRNAESTOG SS BRDSKOG LOVAČKOG PUKA OD 29 JANUARA 1944 O SITUACIJI NA PROSTORIJI VRANJSKE¹

Radiogram

Dan: 29. 1. 44.

Vrijeme: 16,30 čas.

Šalje: 1. batalj.

14 puku

Predmet: Partizanska grupa, - jačine 400—500 iz Vranjske, 18 km jug.-ist. Stoca, prodrla ka jug.-zap. prostoru s. Dola D. Iz prostora Vlahovići — Ubosko nema podataka o rezultatu izviđanja. Otvorili smo bataljonu »Han« (Hahn) put za dotur.³
2 lovač. čete sa komorom još na maršu.⁴

Potp. Brauns
SS - Hstuf. i k-dant batalj.

¹ Kopija originala, pisana na mašini, na njemačkom jeziku, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 2'1—23, k. 11.

² Vjerovatno se odnosi na Južnohercegovački NOP odred (vidi dok. pod reg. br. 8—8, k. 1144 I u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

³ Vjerovatno se taj bataljon nalazio u Stocu, gdje mu je Prvi bataljon uputio radiogram — obavještenje (vidi dok. pod reg. br 2/1—24, k. 11. u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

⁴ U izvještaju Prvog bataljona od 30 januara 1944 stoji: »Motorizovana kolona prispjela ovog trenutka«. (Vidi dok. pod reg. br. 2 1—25, k. 11 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.)

USTAŠKO-DOMOBRAŃSKA DOKUMENTA

**DNEVNI IZVJEŠTAJ GLAVNOSTOŽEBNOG UREDA ORU-
ŽANIH SNAGA NDH OD 2 JANUARA 1944 O BORBAMA
S JEDINICAMA NOV NA PODRUČJU BOSNE I HERCEGO-
VINE¹**

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ. 2/44.

(po podatcima primljenim 2. I. 1944 godine do 9 sati)

*Podr. Nove, Stare
i Bos. Gradiške:*

31. XII. part. su uspješno tučeni u Sumet-
lici (7 km s. Nove Gradiške) topničkom
vatrom.

31. XII. part. su na cesti između Nove
Gradiške i Okučana napali njemačku sa-
movoznu kolonu. 6 teretnih samovoza su
izgoreli.² Pomoć upućena iz Nove Gradi-
ške raztjerala je partizane. Vlastiti gubitci:
1 mrtav, 1 ranjen i 15 nestalih.

1. XII. razviđanjem iz zraka utvrđeno je
da je Stara Gradiška u našim rukama.

U Bos. Gradiški part. su privremeno bili
uspjeli upasti u jedan dio mjesta.³ Sada
je Bos. Gradiška čvrsto u našim rukama.
Na trgu leže lješine (10—15), među ko-
jima i žene. Pojačanje Gradiški upućeno
iz Banje Luke i Okučana.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narod-
nog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Istoriskog instituta
JNA pod reg. br. 4'93—94.

• Akciju su izveli dijelovi Osamnaeste NO brigade. Opširnije o
tome vidi tom V, knj. 22, dok. br. 132 i knj. 23, dok. br. 5 i 20.

³ Odnosi se na Jedanaestu krajišku brigadu. Opširnije o tome vidi
dok. br. 83 i 89.

- Podr. Banje Luke:* Krugoval Banja Luka ne javlja se od zore 1. I. usljed čega nedostaju viesti. Od zrakoplova, koji je 1. I. prenosio streљivo na uzletište Banja Luka, doznaje se: Partizani noću 31. XII./1. I. uspjeli su upasti u iztočni dio grada, ali su protunapadom izbačeni oko 0200 sati.⁴ Električna centrala uništena je. Samostan »Trapisti« zapaljen. Veze Banja Luka sa letilištem Zalužani nema. Letilište osigurano. U toku dana 1. I. nije bilo borbe. Jako motorizovano pojačanje za Banju Luku je oko podne 1. I. bilo u Bos. Građiški. Po još neprovjerenim viestima 1. I. od 2140 sati Banja Luka ponovno napadnuta.
- Podr. Dubice:* 1. I. zračno razviđanje ustanovilo je u Bos. Dubici normalan život. Ustaše su u mjestu. U okolici ima dosta lješina. Cesta prema Prijedoru prekopana na više mjesta. Pojedinosti još nedostaju.
- Podr. Bos. Novog:* Partizani namjeravaju jačim snagama napasti Dobrljin (14 km s. i. Bos Novog).⁵
- Podr. Bileće:* 30. XII. poduzetim podhvatom iz Trebinja za odterećenje Bileće poslie žešće borbe zauzeto je s. Mosko (8 km s. i. Trebinja)."⁷
- Podr. Bos. Samca:*
- Podr. Dinare:* 30. XII. u podhvatu zapadno od Livna part. su imali 50 mrtvih.
- Djelat, vlast, zrakoplovstva:* Vršilo borbene zadaće.

(M. P.)

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(Helbich)
Helbich

⁴ Vidi dok. br. 85.

» Vidi dok. br. 81.

• Opširnije o tome vidi tom IV, knj. 20, dok. br. 187 i 236.

⁷ Tačkicama je označen izostavljeni dio teksta, koji je objavljen

IZVJEŠTAJ VELIKOG ŽUPANA ZUPE SANA I LUKA O BORBAMA U BANJOJ LUCI OD 31 DECEMBRA 1943 DO 3 JANUARA 1944 GODINE¹

IZVJEŠĆE O BORBAMA U BANJOJ LUCI VELIKOG ŽUPANA ZUPE SANA I LUKA

Dana 31. XII. 1943. god. u 22,30 sati provalile su jake pobunjeničke snage sa raznih strana u grad Banju Luku.² Posada grada iz raznih uporišta u gradu davala je odpor,³ o čemu prileži potanje izvješće 4. lovačkog zdruge.⁴ Opasnost da grad, koji je do 3. I. 1944. već najvećim dielom bio zauzet od pobunjenika, minula je tek dana 3. I. 1944 god. oko 13 sati, kada su u grad stigle od Bos. Gradiške jake njemačke snage, koje su odmah zauzele važnije položaje i vršile protjerivanje partizanskih skupina.⁵

Za vrijeme boravka partizana u gradu uslied borbe i akcija partizanskog topništva i našeg topništva te tenkova uništene su sljedeće javne zgrade ili jako oštećene:

1. — občinsko poglavarstvo, čije je desno krilo izgorilo;
2. — zgrada Trgovačke škole preko Vrbasa;
3. — stara zgrada državne bolnice;
4. — zatvor »Crna kuća« čiji je krov izgorio.

Zgrade kotarske oblasti, kotarskog suda i sudbenog stola su samo djelimično manje oštećene. Nadalje je izgorila zgrada zavoda za suzbijanje endemskog sifilisa. Od drugih zgrada izgorila je podpuno trgovina »Vrbas« (prije Dimitrijević) sa uredom glavarova građanske uprave.

Oštećena je munjara na džamiji »Ferhadiji«, pošto su na istoj bile montirane partizanske strojnice, koje su jednim topovskim hitcem uništene.

Nadalje je oštećena munjara »Trapisti« na Vrbasu, dok je munjara na Laušu ostala neoštećena. Pošto su se vodile teške ulične borbe u gradu, ima jako mnogo oštećenih i uništenih posebnčkih zgrada.

¹ Prepis originala, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Istonskog instituta JNA pod reg. br. 4/90.

² Vidi dok. br. 22, 76, 83, 85 i 103.

³ O rasporedu neprijateljske posade u Banjoj Luci vidi tom IV, knj. 20, dok. br. 137, objašnjenje br. 3 i 5.

⁴ Izvještaj Četvrtog lovačkog zdruge sličan je po podacima ovom izvještaju, mada se u njemu i o četnicima govori. Opširnije o njima vidi dok. br. 85, objašnjenje br. 11.

⁵ Vidi dok. br. 9, objašnjenje br. 2 i 4.

Od viđenih građana poginuo je Sulejman Hadžidedić sa celom obitelji, lakše je ranjen biskup Fra Jozo Garić, teže je ranjen umirovljeni sveštenik Margito Curčić. Broj žrtava se ceni na 1000.

Partizani su odveli Hilmiju i Hakiju Bešlagića, dr. Asima Kulenovića, dr. Stjepanovića, koliko se do sada moglo ustanoviti.

Od javnih ureda otpočelo je uredovanje redarstva i velike župe, dok se drugi uredi tek organiziraju.

Blagajne poreznog ureda i kotarske oblasti su provaljene i opljačkane, kao i mnoge trgovine u gradu. Partizani su vršili pljačku u posebničkim kućama.

GLAVAR GLAVNOSTOŽERNOG UREDA
GENERAL DRAGOJLOV

Odaslato:

Dragojlov*

POGLAVNIKU N.D.H.
POGLAVNIKOVOM VOJ. UREDU
MINISTARSTVU UNUTRAŠNJIH POSLOVA.

BR. 195

DNEVNI IZVJEŠTAJ GLAVNOSTOŽERNOG UREDA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 4 JANUARA 1944 O BORBAMA S JEDINICAMA NOV NA PODRUČJU BOS. GRADIŠKE. BANJE LUKE, SOKOLCA I BILECE¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 4/44.

(po podatcima primljenim 4.1. 1944 godine do 9 sati)

Podr. Bos. Gradiške:

Po nepotvrđenim viestima partizani su u borbi kod Bos. Gradiške 1.1. 44. g. imali oko 500—600 poginulih i ranjenih.² Vlastiti gubici: 30 poginulih, 68 ranjenih i 23 nestala. Zapaljena je zgrada kotarskog suda i opljačkano više trgo-

* U Glavnostožernom uredu izvršen je prepis ovog izvještaja i dostavljen nadležnima.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 4/97—98.

² Naši gubici su preuveličani. Tačnije o tome vidi dok. br. 89

vina i posebničkih stanova. Oko podne su izbačeni iz diela mjesta u koje su bili prodrli.

Podr. Banje Luke:

31. XII. 43. g. i 1. I. 44. g. znatno premoćne partizanske snage jpodpomognute teškim pješničkim naoružanjem i topničtvom napale su uzletišta Zalužani³ i Banju Luku⁴ i uzpjele upasti u južni dio grada (predgrađe).

Poduzetim protunapadajem i pravovremeno pristiglim pojačanjima u tvrdokornoj borbi, krajnjim zalaganjem snaga hrv. i njemač. četa partizani su izbačeni iz južnog diela grada i odbaceni od Banje Luke.⁵ Zapaljena je obćinska zgrada. Samostan »Trapisti« je u našim rukama, izgorila je jedna zgrada (vjerojatno munjara).

U toku je progon partizana koji odstupaju u sve strane.⁶

Svi napadaji partizana na uzletišta Zalužani odbijeni su i Zalužani su čvrsto u našim rukama. Sva brda oko Zalužana očišćena od partizana. Krugovalnog spoja još nema. Podatci o gubicima još manjkaju.

Podr. Bileće:

U toku je dalji poduhvat za odterećenje Bileće. Neprijatelj se povlači u jugoiztočnom smjeru (vidi izvr. br. 2/44. g.).^T

Djelatnost neprijateljskog zrakoplovstva:

3.1. u 1130 sati 20 neprijateljskih zrakoplova napali Prijedor. Bačeno 40 teških bombi. Ima gubitaka, ali još nisu utvrđeni. Šteta je velika.

Djelatnost vlastitog zrakoplovstva:

Borbene zadaće i prienos tvoriva.

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
(M. P.) Proćelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

¹ Opširnije o tome vidi dok. br. 22.

⁴ Vidi dok. br. 83, 85, 76 i 103.

^o Vidi tom IV. knj. 20. dok. br. 137. i dok. br. 8 i 10 u ovoj knjizi.

[•] Vidi dok. br. 8.

⁷ Vidi dok. br. 90, 193. 221 i tom IV, knj. 20. dok. br. 187 i 236.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ GLAVNOSTOŽERNOG UREDA ORU-
ŽANIH SNAGA NDH OD 5. JANUARA 1944. O BORBAMA
S JEDINICAMA NOV NA PODRUČJU PRIJEDORA. BANJE
LUKE, FOJNICE I PRNJAVORA»**

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 5/44.
(po podacima primljenim 5.1. 1944. godine do 9 sati)

Podr. Prijedora:

Jače prikupljanje partizana u području Krivaje
(19 km j. i. Prijedora) sa namjerom napadaja na
Omaršku (18 km j. i. Prijedora).¹

Podr. Banje Luke:

U borbama kod Banje Luke od 31. XII. 1943. g.
(2220 sati) do 3. I. 44. g. (1300 sati) sudjelovale
su 2 hrvatske i 2 njemačke bojne i pristigla nje-
mačka pojačanja.³

Na neprijateljskoj strani sudjelovao je jedan
partizanski korpus od najmanje 6000—7000
ljudi.⁴

U požrtvovnoj borbi cieni se da su partizani
imali vrlo velike gubitke — preko 2000.

Vlastiti gubitci (do sada poznati)

Domobranstvo: 3 častnika, 4 dočastnika i 49 do-
mobra poginulo. Ranjeno 8 častnika, 5 doča-
stnika i 55 domobra.⁵

Za nestalim časticima, dočasticima i domobra-
nima traga se. Predmieva se da su se priključili
drugim našim četama.

Gubitci Njemaca: 11 poginulo, 2 častnika, 5 do-
častnika i 51 momak ranjen. Za nestalim se
traga.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narod-
nog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Istoriskog insti-
tuta JNA pod reg. br. 4/99—100.

⁵ Vidi dok. br. 74.

* Vidi dok. br. 9, objašnjenje br. 4.

* Odnosi se na Peti korpus NOVJ (vidi tom IV, knj. 20, dok
br. 137).

⁵ Vidi dok. br. 199

Partizani su odstupili uglavnom u 3 smjera: prema Prijedoru,⁶ Varcar Vakufu⁷ i Sipragama (29 km s. z. Travnika).⁸ Podhvat gonjenja neprijatelja u toku je.

Podr. Prnjavora:

2. I. odpočeo je poduhvat za uništenje 1 part. skupine u području Prnjavora.⁹

Podr. Fojnice:

Saznaje se da su part. prilikom napadaja na Kreševo (14 km j. i. Fojnice) imali 24 mrtva. Vlastiti gubitci: 1 mrtav i 4 ranjena (vidi izv. br. 3).

Djelatnost vlast, zrak.:

Vršilo bojne zadatke.

Djelat, nepr. zrak.:

Dosadanje utvrđene žrtve prilikom zračnog napadaja na Prijedor (3.1.): 43 mrtva (od toga 25 djece izpod potpuno porušenog dječijeg doma), 110 ranjenika previjeno do sada. Od domobrana 2 poginula i 2 ranjena. Bačena 71 bomba američkog podrijetla.

4. I. u 1500 sati 24 neprijateljska zrakoplova bombardiralo je Travnik. Bačeno 30—40 bombi težine 500—1000 kgr. Dosada utvrđene žrtve: 30 mrtvih (građana) i 2 njemačka vojnika, a oko 300 osoba ranjeno. Srušeno 12 kuća.

Događaji na prugama:

Na pruzi Prijedor — Banja Luka odkazani su svi vlakovi zbog napadaja odmetnika na Banju Luku.

Na pruzi Gabela — Hum noću 2/3.1. partizani su zapalili želj. postaju u Jasenica-Lugu.¹⁰ Prekinute b. b. veze. Pruga nije oštećena.

⁶ Vidi dok. br. 13 i 18.

⁷ Odnosi se na Mrkonjić Grad. Tamo su otišle Treća proleterska, Treća lička i Trinaesta krajiška brigada (vidi dok. br. 49, 76 i 103).

⁸ Prema Sipragama pošla je Jedanaesta NOU divizija (vidi dok. br. 85).

⁹ Vidi dok. br. 220.

¹⁰ Opširnije o tome vidi dok. br. 90.

Na pruzi Doboj — Zavidovići 1. I. između ž. p. Ševarlije i Trbuka izkočio je putnički vlak tehničkom greškom. Žrtve: 1 diete i 36 osoba ranjeno.

Na pruzi Alipašin Most — Mostar 31. XII. 43 g. između ž. p. Lisičići i Konjic sudar zaštitnog vlaka sa oklopnim vlakom. 3 ranjena.

Na pruzi Doboj — Tuzla 1.1. kod ž. p. Lukavac sudarili su se 2 teretna vlaka. Poginuo vlakovođa.

Prilog: Izvješće vel. župana župe Sana i Luka.

(M. P.)

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

IZVJEŠTAJ ZAPOVJEDNIŠTVA DRUGOG ZBORNOG PODRUČJA O VOJNO-POLITIČKOJ SITUACIJI NA PODRUČJU OD 15 DO 31 DECEMBRA 1943 GODINE"

Tajno

ZAPOVJEDNICTVO II. ZBORNOG PODRUČJA

Glavnostožerni odjel

Glst. br. 40/taj.

U Brodu, dne 5. siječnja 1944. —

Predmet: Izvještajno izvješće za
vrieme od 15—31. prosinca 1943.

Ministarstvu oružanih snaga (izvještajni odjel)
Glavnom ravnateljstvu za javni red i sigur. (odsjek X.)
Glavnom oružničkom zapovjedništvu
Ministru g. Sandoru Benaku, Banja Luka
Zapovjedništvu I. i III. zbornog područja
Sastavak.

Prema zapoviedi Očev. br. 4143/taj. od 17. XI. 1941., dostavlja se sljedeće izvještajno izvješće za vrieme od 15—31. prosinca 1943., sastavljeno iz prikupljenih podataka i primljenih dopisa:

I. OBICA UNUTARNJA SITUACIJA:

1.) Razpoloženje naroda obzirom na unutarnju i vanjsku situaciju:

a) *Hrvati:* Razpoloženje naroda nije se od posljednjeg izvješća mnogo izmijenilo, a u vezi sa teškim stanjem, koje još uvijek vlada.

U prošlom razdoblju vođen je jedan uspješan podhvat protiv partizana u istočnoj Bosni našim i njemačkim jedinicama i s time u vezi podigao se opet moral kod tamošnjeg pučanstva i povratilo pouzdanje u našu vlast.²

U drugim područjima, ugroženim i zauzetim od partizana, uslijed njihovog terora i pljačke, kao i jake komunističke promičbe, pod kojim je stalno izložen naš živalj, ostavilo je dubokog traga na njihovom razpoloženju.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriškog instituta JNA pod reg. br. I/2a—1. k. 60.

² Vidi dok. br. 35.

Nepobitna je činjenica da su partizani danas jedna brojčano jaka, vrlo dobro naoružana i skroz organizirana vojska, podpomognuta moralno i materijalno od Anglo-Amerikanaca. Uspostavom partizanske vlade u Jajcu,³ osjeća se još veća aktivnost partizana, a osobito njihova promičba sa ciljem da u tom velikom previranju pridobiju što više pristalica uz sebe.

Veliki strah i panika nastupila je u našem narodu uslijed sve češćeg bombardiranja naših mjesta po neprijateljskim krlašima, a koji strah još uvećava neprijateljska promičba, koja tendenciozno širi s time u vezi alarmantne glasine, a koje viesti mnogi malodušnici i nesvjesno prepričavaju stvarajući na ovaj način još veću uznemirenost.

Nezadovoljstvo kod našeg pučanstva vlada još i dalje prema kozačkim jedinicama, koje unatoč poduzetim koracima i posredovanjima vrše i nadalje razna zlodjela, osobito silovanja, čime pogađaju hrvatsko pučanstvo u njihovo najosjetljivije mjesto, osobito ono islamske vjeroispovjesti. Neprijateljska promičba izkorišćuje i ovu nemilu pojavu u svoje ciljeve, o čemu bi morala naša vlast voditi ozbiljno računa.

Veliko nezadovoljstvo i strah vlada kod pučanstva u onim oblastima gdje partizani vrše sabotažne podhvate, uslijed uzimanja i strijeljanja taoca od strane njemačkih vojnih vlasti. Kod takovih slučajeva događa se da nekad strada i nedužan svijet, a ovo izkorišćuje neprijateljska promičba šireći među našim pučanstvom nezadovoljstvo protiv Niemaca. Partizani, poznajući ovaj postupak Niemaca, u mnogim slučajevima čine sabotažna djela u onim oblastima čije pučanstvo nije priklonjeno njima, stvarajući na ovaj način kod istih nerazpoloženje prema našim i njemačkim vlastima.⁴

b) *Pravoslavci*: Velika promjena u razpoloženju pravoslavaca nije se dogodila od posljednjeg izvješća. Isti su još i nadalje nerazpoloženi prema našoj državi i našim vlastima. U vezi sa priznanjem »Titove vlade« od strane Anglo-Amerikanaca osjeća se kod pravoslavaca izvjesno nerazpoloženje protiv partizana, a kritika protiv takovog postupka od strane Anglo-Amerikanaca.⁵ U vezi sa tim događajima za očekivati je

* Odnosi se na Nacionalni komitet narodnog oslobođenja Jugoslavije.

⁴ Takva konstatacija je tendenciozna — imala je za cilj raspirivanje mržnje kod naroda prema NOV, da bi se na taj način umanjila odgovornost Nijemaca i ustaških vlasti za svoja nedjela.

⁵ Pod nazivom »pravoslavci« treba podrazumijevati četničke elemente koji su se od početka neprijateljski odnosili prema NOB, a samim tim i prema Nacionalnom komitetu narodnog oslobođenja Jugoslavije, odnosno prema narodnoj vlasti koja je stvarana u toku revolucije.

•da će se u redovima pravoslavaca dogoditi još krupnije promjene.

c) *Zidovi*: Onaj mali broj, koji je još ostao u mješovitim brakovima, uobće se ne osjeća.

d) *Narodnosne skupine*:

Niemci: Moral i politička svijest im je na visokom stupnju i podpuno su privrženi našim vlastima. U vojničkom pogledu u suradnji sa našim vojnim vlastima djeluju zajedno na uništenju odmetnika i uzpostavljanju mira i reda u našoj državi.

Mađari: Dosta su nepouzđani i nisu naklonjeni našim vlastima i ako to javno ne izpoljavaju. Mnogi bježe u Mađarsku, izbjegavajući na ovaj način vojnu dužnost.

Česi: Također su dosta nepouzđani i neprijateljski razpoloženi prema ovome poretku i našoj državi. Veliki broj podpomaže partizane.

II. POBUNJENIČKE AKCIJE I PREDUZETE MJERE:

Područje južno od Save:

Područje 1. lovačkog zdruge (srednji dio sjeverne Bosne): U Prnjavoru nalazi se »Posadno zapovjedništvo« sa oko 50 partizana — boraca.⁶

U okolici Bos. Kobaša nalazi se XII. slavonska part. brigada⁷ i Motajički odred.

U okolici Glogovca i Vučijaka nalazi se V. kozaračka part. brigada.⁸

U okolici Prnjavora postrojava se XIV. part. brigada,⁹ koja je sastavljena od pripadnika Prnjavorskog, Banjalučkog i Kotorvarškog odreda, te Derventski partizanski odred, kojega postrojava studentica Tomljenović.¹⁰

Na području s. Lišnja prema Motajici planini nalazi se Crnovrški partizanski odred.

U Skender Vakufu nalazi se XII. part. krajiška brigada.¹¹

Na prevoju Klupe nalazi se oko 70 partizana, kao posada za osiguranje ovoga prevoja.

VAŽNIJI DOGAĐAJI OD 15 — 31.XII.1943.

14. XII. 43. diovi Domdo bojne Teslić vršili su razviđanje pravcem: Teslić — Svinčine, te su kod Paljike (5 SZ

⁶, ⁷ i • Vidi dok. br. 133.

⁸ O rasporedu te brigade vidi dok. br. 85 i 93.

¹⁰ Prema izjavi pukovnika Steve Samardžije koji je u to vrijeme bio komandant 14 Srednjobosanske brigade, ovaj podatak je netačan.
» Vidi dok. br. 25.

Teslić) napadnuti sa pravca Ukrinjice po komunistima jačine-200 ljudi i 2 strojnice. Nakon vatroboja napadači su se povukli k školi u Ukrinjici, a vlastiti delovi povratili su se bez gubitaka. Četnici Teslićke četničke brigade podpomagali su u ovom sukobu ditlove Domdo bojne Teslić.

15/18. XII. 43. noću izvršen je napad na bunker kod Miričine (20 I Doboj) na željezničkoj pruzi Doboj — Tuzla. Posada DOMDO bojne i Niemaca napad odbila.

15/16. XII. 43. noću u 0001 sati jače skupine komunista izvršile su napad na posadu Domdo bojne u Sokolu (7 SI Gračanica).¹² Napad je odbijen. Vlastiti gubitci: 4 mrtva i 13 ranjenih. Gubitci komunista: 2 zarobljena i oko 40 ranjenih i mrtvih. Komunisti su u s. Sokolu zapalili 6 kuća.

19/20. XII. 43. jače komunističke snage napale su kosačke postrojbe kod V. Bukovice i Stanova (5 i 8 SZ Doboj), a jedan dio ovih snaga na željezničku prugu kod s. Čifčija (7 SZ Doboj).¹³ Napad je trajao u prekidima od 2230 sati do sva- nuća. Jednom manjem delu komunista uspjelo je porušiti željezničku prugu kod Čifčija. Pruga je odmah popravljena i promet je oko 9000¹⁴ sati uzpostavljen. Preciznom topničkom vatrom iz Doboja komunističke skupine su raztjerane. Vlastiti gubitci: 5 lakše ranjenih kozaka. Protivnički gubitci: 2 mrtva i više ranjenih.

21. XII. 43. oko 2000 sati pojavila se jedna skupina komunista nepoznate jačine kod s. Paklenice. Četnici iz ovog sela, kao i iz Riječice (14 J Doboj) povukli su se na brdo Preslicu (6 JI Doboj), navodno radi grupiranja. Jedan dio četnika u jačini oko 50 ljudi povukao se je u Trbuk i okolne visove. U svrhu osiguranja željez. pruge na ovom delu upućena je 7. sat. 4. lov. pukovnije, pojačana sa vodom strojnicama i 2 bacača iz Usore u Trbuk. Pored ovog upućen je i oklopni vlak. U toku ciele noći nisu zapaženi daljni pokreti komunista oko Trbuka.

22. XII. 43. poslie podne ispaljeno je na školu u Ukrinjici, sjeverozapadno od Teslića, 3 naboja iz haubice, jer su se prema provjerenim podacima u toj školi zadržavali komunisti, koji su vršili novačenje.

24. XI.¹⁵ 43. između 2300 sati i 2400 napadnuta je milicija u posadi Dubočac (8 S Derventa). Napad je odbijen. Prema

¹² Odnosi se na Treću vojvodansku brigadu. Opširnije o tome vidi tom IV, knj. 20, dok. br. 182 i 186.

¹³ Odnosi se na Dvanaestu slavonsku i Četrnaestu srednjobosansku brigadu (vidi tom IV, kni. 20, dok. br. 54).

¹⁴ Pogrešno. Treba 09.00.

¹⁵ Vjerovatno omaška, umjesto XII.

izjavi jednog uhvaćenog komunista jačina napadača bila je 3 bataljona, koji su došli sa pravca Prnjavora.

24/25. XII. 43. noću napadnuti su postavi Domdo bojne Derventa i to: Pavlovo Brdo i Bos. Dubočac (7 S Derventa), Madžarsko Groblje (5 S Derventa) i uporište 6. sati Ukovje <6 SZ Derventa). Napad je trajao u prekidima od 2000—0500 sati, kada se je napadač povukao u pravcu s. Trstenci (9 SZ Derventa). Vlastitih gubitaka nije bilo, dok je napadač imao 5 mrtvih, oko 15 ranjenih i 2 zarobljena. Plien: 1 puška, 1 doknadna ciev za strojopušku i 45 naboja za pušku. Prema izkazu zarobljenih napad su vršili I. bataljon XII. slavonske udarne brigade i Motajički odred, u ukupnoj jačini oko 400 ljudi.¹⁶ Po izjavi ovih zarobljenika ova se je brigada prebacila 5. XI. 43. kod Kobaša preko rieke Save dereglijama i čamcima.¹⁷

25. XII. 43. upala je u Novi Seher skupina Stanka Kuprešaka, popalila 9 kuća, opljačkala sve radnje i ubila 9 ljudi

26. XII. 43. oko 2300 sati zapažena je manja komunistička skupina kod s. Bukovice (5 SZ Derventa), koja je poslije kratke borbe odstupila.

Područje 3. lovačkog zdruga (sjeveroistočna Bosna): Poslije uspješnih podhvata čišćenja u području Brčkog i Bijeljine neprijateljske su snage¹⁸ u četvorokutu Brčko — Čelić — Bijeljina — Drina — Sava razpršene. Bijeljina je oslobođena i neprijateljske su snage uzmakle u smjeru zapada i jugozapada. Da to donekle nadoknade, izvršili su partizani masovni napad na Bos. Samac.¹⁹

VA2NIJI DOGAĐAJI OD 15 — 31.XII.43.

18/19. XII. 43. izvršen je podhvat sa 2 bojne, bojnim kolima i topničtvom smjerom Brčko — Čelić (17 J Brčko) i dalje prema Koraju (19 JJI Brčko), tokom kojeg su 18. XII. naše snage ušle u Čelić i sastale se sa njemačkim oklopljenim postrojbama iz Tuzle.

¹⁶ Motajički NOP odred, jačine oko 200 boraca, bio je tada pod komandom Dvanaeste slavonske brigade. Opširnije o tome vidi dok. pod reg. br. 19—16, k. 893 A u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

¹⁷ Brigada se u Bosnu prebacila 23 novembra 1943 (vidi dok. pod reg. br. 1—19, k. 472 A u Arhivu Istoriskog instituta JNA).

¹⁸ Odnosi se na jedinice Šesnaeste NOU divizije (vidi tom IV, knj. 20, dok. br. 182).

¹⁹ Prema neprijateljskim podacima, dijelovi Dobrovoljačke bojne i Druge bojne Osme lovačke pukovnije koji su branili Bosanski Samac potpuno su razbijeni, a njihovi gubici cijene se na oko 24 mrtva i 30 do 40 zarobljenih ustaša i domobrana. Međutim, prema našim podacima, broj i ubijenih i zarobljenih neprijateljskih vojnika je znatno veći (vidi tom IV, knj. 20, dok. br. 182, 185 i 235).

19. XII. 43. u 2200 sati izvršen je masovni napad na Bos. Samac. U napadu učestvovala su 2 partizanske brigade jakosti 2000—3000, veoma dobro naoružane, a raspolagale su i sa engleskim protuoklopnim puškama.²⁰ Borba je trajala od 2200 sati do 0400 sati, kada je naša posada nakon veoma žilave posade²¹ i junačke borbe podlegla deseterostrukom nadmoćnom napadaču. Gubitci neprijatelja ustanovljeni su sa preko 200 mrtvih (od toga 13 kola mrtvih odveženo, 5 lješeva pokopano u Bos. Samcu, a 7 lješeva ostalo). Broj mrtvih kod neprijatelja vjerojatno je još veći (prema naknadno prikupljenim podacima — oko 400 mrtvih zajedno sa umrlim teškim ranjenicima).²²

Naši gubitci: 1 zastavnik i 26 domobrana poginulo, 3 domobrana ranjeno, 6 njem. dočastnika poginulo, a 1 njem. dočastnik nestao, 1 njem. častnik i 7 njem. dočastnika odvedeni i vjerojatno pogubljeni. Gubitci u oružju: ostavljene su 2 onesposobljene strojnice i izgubljena 2 bacača.

Napadači su došli iz smjera Gradačca, u kojem su se smjeru 20. 12. 43. oko podne povukli, uslied čega je Bos. Samac opet slobodan od neprijatelja, te ljudstvo dobrovoljačke bojne drži postave u s. Prudu (2 SZ Bos. Samac).

Naknadno je utvrđeno: U vrijeme napada na Bos. Samac nalazilo se kod istog 4 partizanske brigade. Od ovih su 2 brigade imale zapovied da bezuvjetno do 2400 sati 19. 12. 43. zauzmu Bos. Samac, a tada bi se sve brigade prebacile u Slavoniju.²³ Uslied junačke obrane naše posade zapovjednik partizanskih napadačkih brigada izviestio je svog višeg zapoviednika da do pola noći neće biti nikako moguće osvojiti Bos. Samac. Isto je dobio odgovor da zapovied izvršiti mora do pola noći, jer će ga inače sa ostalim dvijema partizanskim brigadama napasti iza leđa. Međutim uslied žilave obrane naše posade napadačkim brigadama produžen je rok do 0100 sati i t.d. sve do 0330 kada je naša posada podlegla. Dok su partizani pljačkali, sakupljali se i odvozili svoje mnogobrojne teške ranjenike i mrtve, dotle je već svanula zora, pa su od svoje namjere za prelaz u Slavoniju odustali.

20/21. 12. 43. njemačke jedinice 187. rez. div. čiste područje Drina — Sava — Spreča. Postrojbe 3. lov. zdruga stvaraju zaprečnu crtu: Brčko — Čelić — Pirkovci. Ovaj podhvat završen 22. 12. 43. bez dodira sa neprijateljem.

²⁰ U napadu je učestvovala samo Prva vojvodanska brigada.

" Vjerovatno omaška. Treba: žilavog otpora.

" Podaci o našim gubicima nisu tačni. Bilo je 13 mrtvih i 30 ranjenih boraca (vidi tom IV, knj. 20, dok. br. 185).

" Podaci nisu tačni.

21. 12. 43. njemačke jedinice, među njima i 2 motorizirane oklopne sate, vrše razviđanje i podhvat iz smjera Brčko u smjeru Bos. Samac. Dvije sate 2. koturaške bojne polaze 21. 12. 43. iz Broda vlakom za Slav. Samac da stvore zaprečnu crtu u toj oblasti, radi spriječavanja možebitnog prebacivanja partizana u Slavoniju. Kod toga se ustanovilo da se neprijatelj ne prebacuje na slavonsku stranu, već da se prema prikupljenim podacima pokreće iz područja Bos. Samca prema Gradačcu (21 J Bos. Samac). Dvije sate koturaške bojne II. z.p.²⁴ povlače se danom 24. 12. u Brod, pošto je djelatnost razviđanja završena bez dodira sa neprijateljem.

20. 12. 43. oko 400 partizana napalo s. Strašince (20 SI Brčko) gdje su se nalazile dvije njemačke sate. Napad odbijen uz pomoć bojnih kola iz Brčkog, a neprijatelj se povukao prema iztoku. Vlastitih gubitaka nije bilo, a kod neprijatelja izbrojano 29 mrtvih.

25

3.) O *četnicima*: Četnici — suborci uglavnom se pridržavaju sporazuma sklopljenog 1942. g., ali ipak prikriveno pljačkaju hrv. pučanstvo . . .

Na području Teslića nalaze se komunisti i četnici u življem kretanju, te jedni druge potiskuju, a da stvarnih jakih sukoba nije bilo. Skupina Stanka Kuprešaka, koja se uvijek iztiče pljačkom, u zadnje vrijeme podcrtava svoj jugoslovenski duh.

4.) O *komunistima*: O vojničkoj djelatnosti komunista rečeno je u poglavlju »Pobunjeničke akcije«. Osim vojničke djelatnosti komunisti, osobito u vezi sa uzpostavom svoje »Vlade«, su sve više aktivni u organiziranju raznih komunističkih ćelija po gradovima i ostalim mjestima. Često se događa, baš u vezi sa organiziranim komunističkim ćelijama, da pri napadu partizana na koje mjesto komunisti pucaju iz kuća na naše odnosno njemačke vojnike (Tuzla, Banja Luka i dr.) i na ovaj način podpomažu partizanima, a kod naših jedinica stvaraju zabludu.

U Brodu uhićeno je oko 30 osoba, većinom đaka, radi širenja komunističkih letaka. Iztragu po ovome vodi župska redarstvena oblast.

5.) O *radu, akciji, kretanju tuđinskih elemenata i provokatora*: O tome nisu primljeni nikakovi podatci.

Zbornog područja

" Redakcija je u svim neprijateljskim izvještajima izostavila onaj dio teksta koji se odnosi na područja van Bosne i Hercegovine.

6.) *O stranoj promičbi u narodu:* Neprijateljsku promičbu šire u glavnom samo partizani i to putem krugovala, raznih brošura i novina, te promičbenim letcima.

7.) *O prilikama prehrane i prometa:* Prehrana je i dalje vrlo teška usljed sve veće nestašice živežnih namirnica i usljed naglog dizanja ciena istim, što osobito pogađa siromašnije slojeve pučanstva. Glavni razlozi nestašice živežnih namirnica jesu: pljačkanje po selima od strane partizana i usljed zabrane donošenja na prodaju namirnica u gradove, te konačno usljed težkih prometnih veza. Ono malo namirnica što se donša u gradove na prodaju većinom prekupljuju nesavjesni špekulanti, koji izkorišćujući ovo teško stanje, preprodavaju dalje po verižnoj trgovini uz vrlo visoke cijene. Ovo stvara kod pučanstva veliko nezadovoljstvo.

Promet postaje sve teži i nesigurniji. Partizani su u posljednje vrijeme vrlo aktivni u rušenju prometnih veza, a u vezi izdanog naloga od strane »Partizanske vlade«. Osobito je ugrožena željeznička veza na glavnim prugama Zagreb — Zemun i Brod — Sarajevo. Unatoč tome promet se za sada odvija i dalje, a nastale štete popravljaju se u najkraćem vremenu, tako da do većeg zastoja za sada nije došlo.

Cestovni promet također je nesiguran osobito u ugroženim područjima, te partizani vrše često napadaje, osobito na vojničke preselice.

8.) *O odnosima vojske sa ustaškim organizacijama i građanskim vlastima:* Dobri su.

9.) *O odnosima sa savezničkim vojskama, čiji se dijelovi nalaze na ovom području:* Dobri su:

II. — STANJE U VOJSKI:

1.) *Raspoloženje, duh i stega:* Moral i borbenost kod naših jedinica je na dostojnoj visini, osim manjih iznimaka. Unatoč težkih okolnosti (kod mnogih jedinica slabo naoružanje i zimska oprema), pod kojima mnoge naše jedinice vrše službu, isti ipak vrše dužnosti na obće zadovoljstvo. Jedino se teškoća osjeća u popunjavanju borbenih jedinica, budući se velik broj pričuvnika ne odaziva pozivu za nastup vojne dužnosti, osobito taj iz ugroženih područja. Ovo neodazivanje stvara izvjesno neraspoloženje kod vojnika, koji se nalaze već duže vrijeme neprekidno na položajima. Nadalje, vlada još uvijek u redovima naših vojnika ogorčenje protiv kozaka, koji vrše još uvijek nasilja po selima, te tako na taj način pogađaju i obitelji pripadnika naših oružanih snaga.

2.) *Incidenti, neredi i izgredi:* Dne 27. XII. 43. obhodnja dobojske posadne sati oko 20,30 sati uhitila je 3 kozaka uhva-

ćenih na dielu pljačke u jednoj posedničkoj kući. Pri sprovođenju ovih kozaka, naišla su 2 njemačka teretna samovoza, te htjela osloboditi ove kozake i razoružati domobransku obhodbu. U tome metežu izpalio je jedan od kozaka na stražovođu nekoliko metaka iz samokresa te ga ranio u glavu, tako da je isti prevežen u bolnicu. Ostali stražnici uspjeli su dokazati Niemcima da su u obhodbu te da nisu četnici, kako su ih prikazali kozaci, nakon čega su po Niemcima pušteni, a kozaci odvezli su se zajedno sa Niemcima u pravcu Rudanke.

Po ovome slučaju vode se izvidi da se ustanovi činjenično stanje, kao i krivac ovoga izgređe.

Dne 23. 12. 43. oko 0930 sati jedan vojničar pripadnik ustaške vojnice u jednoj gostionici u Hrv. Mitrovici lakše je ranio iz puške jednu građansku osobu, jer ga je ova uvrijedila riječima: »Obukao si se u ustaško odijelo, da možeš pljačkati«. Po ovom slučaju vodi se iztraga.

3.) *Uticaj strane promičbe:* Nije zapažen.

4.) *Ponašanje častnika, dočastnika i domobrana:* Osim malih iznimaka — dolično i u duhu propisa.

5.) *Bjegovstva:*

- iz 4. lov. pukovnije 83 domobrana
- iz 6. lov. pukovnije 15 domobrana
- iz osnutka dokn. bit. VIII. top. sklopa 4 domobrana
- iz zdravstvene sati dom. bolnice Banja Luka 15 domobrana
- iz II. zbornog oboskrbnog skladišta 4 domobrana
- iz osnutka dokn. bojne 6. lov. pukovnije 1 dočastnik i 7 domobrana
- iz II. koturaške bojne 8 djel. domobrana
- iz brodske posadne bojne 5 domobrana
- iz mjestnog zapovjedništva (zgradno upraviteljstvo) 2 domobrana.

Ostali podatci nisu primljeni usljed težkih prometnih prilika, te će podnieti izvješće u sljedećem izvješću.

6.) *Domobranske osobe vraćene iz zarobljeništva:*

24. XII. 43. vratio se iz part. zarobljeništva (Hrvatska brigada) djel. poručnik Koloman Janiček, pobočnik biv. tuzlanskog zdruga,
31. XII. 43. zastavnik Slavko Bašić iz oboskrbnog skladišta Tuzla, nadporučnik Janko Ravnikar iz posadne glazbe Tuzla, nadporučnik Antun Suzak iz II. bojne Tuzlanskog zdruga, zastavnik Fahrudin Taslidžić iz V. bojne Tuzl. zdruga. U prošlom razdoblju vratili su se još iz part. zarobljeništva 78 domobranskih osoba (dočastnika i domobrana).

III. — VANJSKA SITUACIJA:

1) *O prilikama u pograničnim oblastima:*

Prema Srbiji: Bez promjene.

Prema Mađarskoj: Mađari se utvrđuju uzduž r. Dunava. Na granici se nalazi mnogo njihove vojske, koja vrši manevre i razne vježbe. Inače je stanje nepromienjeno i vlada mir.

2) *Strani vojni bjegunci:* Nisu primljeni nikakvi podatci.

3) *O odnosima prema susjednim državama:* Službeni odnosi izpravni.

IV. — OBĆI ZAKLJUČAK:

Usljed vođenih podhvata u istočnoj Bosni, stanje sigurnosti na tome području malo se popravilo, te s tim u vezi osjeća se kod tamošnjeg pučanstva veća smirenost.

U drugim oblastima stanje je i dalje vrlo teško i kritično usljed sve veće aktivnosti pobunjenika. Kod pučanstva se osjeća opadanje morala usljed tih težkih prilika i velike promičbene djelatnosti komunista.

Nadolaskom zimskih mjeseci i usljed stalne pljačke partizana po selima, prehrana se danomice sve više otežava, što još više pogoršava nesavjestnost raznih špekulanata. Usljed sve težih prehranbenih prilika vlada kod pučanstva sve jače neraspoloženje.

Velika uznemirenost i strah zavladao je u gradovima i većim mjestima usljed sve češćih napadaja iz zraka. Ovu uznemirenost povećava još neprijateljska promičba, koja to iskorišćuje u svoje svrhe.

Stanje kod pripadnika oružanih snaga je zadovoljavajuće, te unatoč sve težih prilika isti vrše službu na zadovoljstvo, te je borbeni duh i moral još uvijek na dostojnoj visini.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI!

**ZAPOVIEDNIK,
general Canić
Čanić**

(M. P.)

**DNEVNI IZVJEŠTAJ GLAVNOSTOŽERNOG UREDA ORU-
ŽANIH SNAGA NDH OD 8. JANUARA 1944. O AKCIJAMA NA
PODRUČJU BANJE LUKE I U DOLINI RIJEKE BOSNE¹**

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 8/44.

(po podacima primljenim 8. I. 1944. godine do 9 sati)

Podr. Nove Gradiške:

4. I. topničkom vatrom nanijeti su osjetni gubitci part. u mrtvima i ranjenima kod s. Kat. Šagovina (9 km s.z. Nove Gradiške).

Potvrđuju se viesti očevidaca o junačkom otporu naših četa u Bos. Gradiški (31. XII. 43./I. I. 44. g.).⁵

Podr. Banje Luke:

5. I. produžen je podhvat gonjenja neprijatelja u južnom smjeru. Dostignuto je područje 10 km j. od Banje Luke³ i poslije slomljenog otpora kod Kotor Varoši (22 km j.i. Banje Luke)⁴ [dostignuto je] razkršće puteva 10 km j.i. Kotor Varoši, gdje je uhvaćen spoj sa našom skupinom koja napreduje iz Teslića u zapadnom smjeru.⁵

Podr. Konjica:

5. I. napadaj jačih part. skupina na Pačice i Ramu (24 i 18 km s.z. Konjica) odbijeni uz 32 mrtva part.

Podr. Sokolca:

5. I. part. su u borbi u području Sokolca imali 32 mrtva.⁶

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 47106—107.

² Opširnije o tome vidi dok. br. 89, 193 i 195.

³ Akciju je izveo njemački Devedeset drugi motorizovani puk. Vidi o tome Radnu kartu pod šifrom »Operacija Jajce« (Arhiv Istoriskog instituta JNA, reg. br. 128).

⁴ i ¹⁰ Na toj prostoriji dejstvovao je njemački Devetsto prvi motorizovani puk (vidi dokumenat u prethodnom objašnjenju).

⁵ Od pravca Tešnja i Teslića nastupala je njemačka Prva brdska divizija (vidi dok. br. 68, objašnjenje br. 2).

⁶ Vidi dok. br. 2 i 175.

Podr. Bileće: Noću 28/29. XII. 43. g. odbijen napadaj part. na Bileću.⁷

Podr. između

r. Bosne i Vrbasa:

Podhvat na zapadnoj obali r. Bosne nastavlja se obćim smjerom prema zapadu. Posljedci podhvata 5. I.:

Područje Prnjavora: slomljen je neprijateljski otpor zapadno od Prnjavora uz 111 mrtvih partizana.⁸ Dostignuta je crta: 8 km z. od Prnjavor — Glogovac — Vučijak — Kuzmanovići (6 km i., 5 km j.i. i 8 km j.z. Prnjavora).

U području Teslića, Zepča i Begovog Hana poslije slomljenog veoma jakog neprijateljskog otpora (500—600) 22 km zapadno od Teslića dostignuto je razkršće puteva 10 km j.i. Kotor Varoši, gdje su 2 neprijateljska protunapadaja odbijena.⁹

Uhvaćen je spoj sa skupinom koja iz Banje Luke napreduje prema Kotor Varoši."

Na zapadnoj obali r. Bosne južno od Teslića dostignuta je crta: k. 553 — Bebe — Bubići — Kuzmanići (19 km z. s.Z., 17 km z., 13 km z.j.z. i 12 km j.z. Teslića) — Magarac (21 km z. od Zepča) — Vučja Pl. — Tidovac — Glog (21 km z. s. z. i 17 km z.j.z. Begovog Hana).

Djelat, vlast,
zrakopl.:

Vršilo je bojne zadaće i prienos tvoriva.

(M. P.)

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

⁷ Vidi tom IV, knj. 20, dok. br. 187 i 236.

⁸ Vidi dok. br. 19 i 132.

• Vidi dok. br. 85.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ GLAVNOSTOŽERNOG UREDA ORU-
ŽANIH SNAGA NDH OD 9 JANUARA 1944 O SITUACIJI NA
PODRUČJU BOSNE I HERCEGOVINE¹**

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 9/44.

(po podacima primljenim 9.1.1944 godine do 9 sati)

Podr. Bos. Gradiške:

Nadmoćne part. snage napale su noću 5/6. I. Bos. Gradišku sa sjeverozapada i jugozapada.⁸ Uz pomoć pristiglih pojačanja iz Banje Luke napadaj odbijen. Part. su se povukli.

Podr. Banje Luke:

6. I. produžen je podhvat progona neprijatelja (1 stožera i 1 jače skupine part.) u području 19 i 11 km j.z. Banje Luke.³ Partizani su imali 60 mrtvih. Vlastitih gubitaka nije bilo. Druga jedina naša skupina u nastupanju je od Musi. Čelinca (8 km j. i. Banje Luke) u obćem smjeru prema iztoku. Kod Kotor Varoši (22 km j. i. Banje Luke) održava se spoj sa našom skupinom, koja je iz Teslića dostigla s. Dabovci (28 km j. i. Banje Luke).⁴

Podr. Bihaća:

6.1. u borbi j. i. Bihaća ubijeno je 12, a zarobljeno 7 partizana.

Podr. Konjica:

6. I. poduzetim podhvatom u području Konjic — Bradina (11 km s. i. Konjica) dostignuta je crta: sjeverno s. Tuhorići (12 km. s. S. z. Konjica) — vis 1 km iztočno S. Višnjevica — Vrci (13 i 9 km s. z. Konjica). Part. su se povukli u južnom smjeru.

¹ Original, pisan na mašini, laUnicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 4/108—110.

¹ Vidi dok. br. 89.

» Vidi dok. br. 76 i 103.

* Vidi dok. br. 198. objašnjenje br. 4 i 10.

8.1, part. su pljačkali i uništili teretni vlak između ž. p. Podorašca i Brđana (6 i 6.5 km s. i. Konjica).⁵

Podr. Sokolca:

5.1. jedan potjerni odjel kod s. Pjenovac (9 km z. Han Pijesak uništio je 10 partizana.

Podr. Rogatice:

5.1. part. su u borbi kod s. Komrani (20 km z. j.z. Rogatice) imali 22 mrtva (od kojih 12 prebrojano, a ostali ocienjeni). Vlastiti gubitci: i mrtav i 7 ranjenih.

*Podr. između r. Bosne
i Vrbasa:*

Podhvat na zapadnoj obali r. Bosne nastavlja se obćim smjerom prema zapadu.

Neprijatelj se prema izkazu mještana glavni-
nom (1.000) povlači iz područja Siprage (20
km j. z. Teslića) u južnom smjeru.⁶ Jače ostav-
ljene neprijateljske zalaznice odbačene su.
Posljedci podhvata 6.1.:

U području Teslića dostignuta je crta: Da-
bovci — visovi (zapadno Vrbanje doline) do
Kreševog Br.⁷ (32 km z. i. ..⁸ km j. z. Teslića).
Neprijateljski gubitci: 109 mrtvih, 130 ranje-
nih.⁹ Plien: 1 top, 6 lakih strojica, 1 teški
bacač. Razorena 1 poljska bolnica (sa 200 kre-
veta), 9 km s. z. Siprage. Spoj sa skupinom,
koja napreduje iz Banje Luke, održava se kod
Kotor Varoši.

U području Travnika dostignuta je bez nepri-
jateljskog otpora crta: Bukovica Gluha (12 km
s. s. i. Travnika) — Orahovo — Maline — Bu-
kve (8.5 km s. i. i 11 km j.i. Travnika).
Jedna skupina produžava podhvat prema Tur-
betu (7 km z. s. z. Travnika).

Djelat, vlast, zrakopl.:

Vršilo bojne zadaće i prienos tvoriva.

⁵ Vidi dok. br. 105.

⁶ Vidi dok. br. 85.

⁷ Vjerovatno Kruševo Brdo.

⁸ Tačkicama je označen oštećeni dio dokumenta.

⁹ Podatak nije tačan, gubici su preuveličani (vidi dok. br. 134).

Djelat, vlast, zrakopl.:

. . . 8.1, u 1340 sati 43 neprijateljska zrakoplova u 3 skupine (19,21 i 3) razpršena su kod Mostara. Jedna skupina (21) uspjela baciti bombe između južnog diela grada [Mostara] i Neretve. Djelovanje protuzrakoplovne obrane bilo je dobro. Jedan neprijateljski zrakoplov zapaljen, a 1 srušen kod Ljubuškog. Veće štete nema.

Događaji na prugama:

Na pruzi Zaprešić — Zabok 8.1. između ž. p. Luke i Ključ oštećena pruga na 11 mjesta.

Na pruzi Metković — Ploče 6. I. prilikom napadaja odmetnika na želj. postaju Komin oštećena je zgrada. 1 ustaša poginuo.

Prilog: Izkaz o nestalima pri napadaju na Banju Luku.

(M. P.)

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

KRUGOVALNO IZVJEŠĆE 4 LOVAČKOG ZDRUGA
o »nestalima« prilikom napadaja partizana na Banju Luku

POSTROJBA	Časnika	Dočast.	Momčadi
Dojavna sat 4. lov. zdruga	2	4	38
Zdravstvena sat 4 lov. zdruga	1	1	2
13. sat 13. lov. pukovnije		2	9
14 sat 13 lov. pukovnije			2
Dočast. naučna sat 13 lov. puk.			10

POSTROJBA	Častnika	Dočast.	Momčadi
II. bojna 13. lov. puk.		7	109
III. bojna 7. lov. puk.		5	114
VIII. top. sklop.		1	5
XI. top. sklop.		1	1
XII. top. sklop.		2	13
3. oružnička pukovnija		1	15
Zupsko redarstvo Banja Luka	1	1	16
9. sat. 7. lov. puk. III. bojna 7.	1		
11. sat. 7. lov. pukovnije	1		
Gospodarski ured 4. lov. zdruza	1		
UKUPNO:	7	25	334

GLAVAR GLAVNOSTOZERNOG UREDA
GENERAL DRAGOJLOV
Dragojlov

(M.P.)

DOSTAVLJENO:
POGLAVNIKU
POGLAVNIKOVOM VOJNOM UREDU
MINISTRU ORSA

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
MINISTARSTVO ORUŽANIH SNAGA
GLAVNOSTOZERNI URED
 Op. br. uredovno

u Zagrebu dne 9.1. 1944.

Posljedci poduhvata 6.1.:
 U području Teslića dostignuta je crta: s. Dabovci.

BOJNA RELACIJA ZAGREBAČKE KONJIČKE PUKOVNIJE ZA DECEMBAR 1943 GODINE¹

ZAPOVJEDNICTVO ZAGREBAČKE KONJANIČKE PUKOVNIJE

Op. broj 33/Taj.
dne 9. I. 1944

Predmet: Bojna relacija za mjesec
prosina 1943. g.
Spoj: III. Z. p. Glst., Op. br. 1266/Taj.-43.

ZAPOVJEDNICTVU III. ZBORNOG PODRUČJA Glavnostožerni odjel

Savezno gornjoj zapovjedi dostavljamo bojnu relaciju Zagrebačke konjaničke pukovnije za mjesec prosina 1943. u sljedećem:

I. DIO:

a) OPERACIJE I AKCIJE:

1. *prosina*: U 2030 sati izvršili su odmetnici vatreni prepad na bunker br. 1 (zapadna strana Travnika) iz pravca s. Jankovići (2 km s. z. od Travnika).² Jačina napadača oko 40 ljudi sa 1 strojnicom. Prepad je odbijen.

U 2000 sati izvršili su odmetnici vatreni prepad na bunker br. 6 sa jugozapadne strane Travnika.³ Jačina napadača oko 50 ljudi sa 1 strojnicom. Prepad je nakon 15 minuta odbijen.

2. *prosina*: U 0630 sati krenula je podhvatna sat ove pukovnije sastavljene pretežno od ljudstva III. konjaničkog sklopa u podhvat zajedno sa 11/369. G. R.⁴ pravcem: Dolac — Grahovik — Slimena — Nević Polje — Grad (649). Podhvatna sat je na brdu Grad (649) naišla na neprijateljski manji otpor, kojeg je nakon kratkog okršaja potisnula u j. pravcu.⁵ Lievi

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istorijskog instituta JNA pod reg. br. 15/1—21, k. 57.

² Na sektoru Vlašić Planina—Paklarevo—Potkraj—Varošluk—Dželilovac—Mudrike—Šišava nalazila se tada Prva proleTERSka brigada (vidi tom IV, knj. 19, dok. br. 138 i knj. 20, dok. br. 19).

³ Prepad su izvršili dijelovi Treće proleTERSke brigade (vidi dokumenta u prethodnom objašnjenju).

⁴ Odnosi se na Drugi bataljon Trista šezdeset devetog piešadiskog puka.

⁵ i " Otpor su pružili dijelovi Prve ličke brigade. Opširnije o tome vidi tom IV, knj. 20, dok. br. 30.

bok štitio je oklopni vlak iz Travnika, koji je ujedno osiguravao radnu partiju koja je popravljala prugu i nekoliko propusta do velikog porušenog mosta kod Bile. Podhvatna sat vratila se na svoj postav u 17,00 sati.

Cieli ovaj poduhvat podupiralo je travničko topništvo sa uspjehom.

Kod Bila mosta uhvaćen je dodir sa 1/369. G. R. i djelovima 92. mot. I. R.^B

U 1800 sati odmetnici su uznemiravali vojarnu u Travniku bacačkom vatrom iz teškog bacača, iz j.z. pravca. Vlastitim bacačima ušutkan je neprijatelj.

U 2115 sati izvršili su odmetnici prepad na bunker br. 1 z. od Travnika. Jačina napadača oko 50 ljudi sa 2 strojopuške. Prepad je za 15 časaka odbijen.

U 2130 sati izvršili su odmetnici prepad na bunkere 27 i 28 (sjeverozapadno od Travnika). Jačina napadača oko 50 ljudi sa 3 strojopuške. Prepad je za 20 časaka odbijen.

4. *prosinac*: U 2000 sati izvršila je grupa od oko 30 ljudi [napad] sa 1 strojnicom na crvenu kuću j. z. od Travnika. Odmetnici su nakon 15 časaka uz potporu bacača iz Travnika odbijeni.

U 1940 sati tuklo je travničko topništvo s. Kasapovići (7 km j.z. od Travnika), gdje se prema podacima pouzdanika nalaze veće skupine odmetnika.

Zrakoplovi odbacivali su streljivo za ovu pukovniciju.

5. *prosinca*: U 0810 sati naišla je ophodnja njemačkog oružništva kod s. Sipovik (2 km z. od Travnika) na grupu od oko 80 odmetnika, koja je topničkom vatrom iz Travnika rastjerana.

Ovog dana odbacivali su zrakoplovi streljivo za ovu pukovniciju.

6. *prosinca*: U 0230 sati izvršili su odmetnici prepad na bunkere 19,20 i 22 (istočno od Travnika) iz pravca Guvno.⁷ Jačina napadača oko 70. ljudi sa nekoliko strojosamokresa. Prepad je za 20 časaka odbijen.

U 0240 sati izvršili su odmetnici prepad na bunker i. od tvornice žigica Dolac iz pravca s. Guvno. Jačina napadača oko 40 ljudi sa 2"strojosamokresa. Prepad je nakon 10 časaka odbijen.

U 1145 sati zrakoplov je odbacio novac za III. konjanički sklop, a u 1550 sati odbacio je jednu pošiljku za poštanski ured u Travniku.

" Riječ je o Devedeset drugom /notorizovanom pješadiskom puku.

ZAPOVJENIŠTVO ZAGREBAČKE KONJANIČKE PUKOVNIJE

40 Broj 33/401
dan 9 / 1944

Predmet: Bojna relacija za mjesec
prosinac 1943.g.
Spol: III.Z.p.Glet.Op.Br.1256/Taj.-43.

ZAPOVJENIŠTVO III.ZBORNOG PODRUČJA
Glavništvo 6.arni odjel.-

Savezno Gornjoj zapovjedi dostavljam bojuu relaciju zagre-
bačke konjaničke pukovnije za mjesec prosinac 1943,u slijedećem:

I. D I O:

a/OPERACIJE I AKCIJE:

1.prosinac: U 2030 sati izvršili su odmetnici vatreni prepad
na bunker br.7 /zapadna strana Travnika/ iz pravca s.Jankovići /2 km s.t.
Travnika/.Jačina napadača oko 40 ljudi sa 1 strojnicom.Prepad je odbijen.

U 2000 sati izvršili su odmetnici vatreni prepad na bunker
br.6 sa jugozadne strane Travnika.Jačina napadača oko 50 ljudi sa 1 stroj-
nicom.Prepad je nakon 15 minuta odbijen.

2.prosinac: U 0630 sati krenula je podhvatna sat ova pukov-
nije sastavljena pretežno od ljudstva III.konjaničkog sklopa u podhvat
sajedno sa II/309.G.R.pravcem: Dolac - Graovik - Slimeša - Nevića Polje -
Grad /649/.Podhvatna sat je na brdu Grad /649/ naišla na neprijateljski
manji otpor,kog je nakon kratkog okršaja potisnula u j.pravcu.Ljevi bok
statio je oklopni vlak iz Travnika,koji je ujedno osiguravao radnu partiju
koja je popravljala prugu i nekoliko prometa do velikog porušenog mosta
kod Sile.Podhvatna sat vratilo se na avoj postav u 1700 sati.

Cijeli ovaj podhvat podupiralo je Travničko topništvo sa
uspjehom.

Kod Sile most uhvaćen je dodir sa I/369.G.R.i djelovima
32.mot.I.R.

U 1800 sat odmetnici su uznemiravali vojaran u Travniku
bacaću vatrom iz teškog bacača,iz j.z.pravca.Vlastita bacačina ništkan
je neprijatelj.

U 2115 sati izvršili su odmetnici prepad na bunker br.1
s.od Travnika.Jačina napadača oko 50 ljudi sa 2 strojnice.Prepad je za
15 časaka odbijen.

U 2130 sati izvršili su odmetnici prepad na bunkere 27
i 28 /sjeverozapadno od Travnika/.Jačina napadača oko 50 ljudi sa 3 stroja-
pukne.Prepad je sa 20 časaka odbijen.

4.prosinac: U 2000 sati izvršila je grupa od oko 30 ljudi
sa 1 strojnicom na čvrstu kuću j.z.od Travnika.Odmetnici su nakon 15 časaka
na potporu bacača iz Travnika odbijeni.

U 1940 sati tuklo je travničko topništvo s.Kesepovići
/7 km j.z.od Travnika/,gde je prema podatcima pouzdanika nalaze veće skupi-
stmetnika.

Zrakoplovi odbacivali su streljivo sa ovu pukovniju.

5.prosinac: U 0810 sati naišla je ophodnja njemačkog obu-
pništva kod s.Sipovik /2 km s.od Travnika/ na grupu od oko 80 odmetnika,
koja je topniškom vatrom iz Travnika rastjerana.

Ovog dana odbacivali su zrakoplovi streljivo sa ovu
pukovniju.

6.prosinac: U 0230 sati izvršili su odmetnici prepad na
bunkere 19,20 i 22 /istok od Travnika/ iz pravca Gavnio. Jačina napadača
oko 70 ljudi sa nekoliko strojnimakreša.Prepad je sa 20 časaka odbijen.

U 0240 sati izvršili su odmetnici prepad na bunker
19,0 tvornice ciglica,koje je iz pravca s.Gavnio.Jačina napadača oko 40 ljudi
sa 2 strojnimakrešima.Prepad je nakon 10 časaka odbijen.

U 1140 sati artiljerijev je obšao novac sa III.konjanički
sklop,i u 1450 sati obšao je jedna posiljka sa protivzrakoplovnim u Travniku

7. *prosinca*: U 0555 sati bunker broj 10 sa južne strane Travnika pod neprijateljskom bacačkom vatrom. Prepad je odbijen.

U 1000 sati upućena je ophodnja jačine 1 roja zajedno sa njemačkom ophodnjom u s. Jankovići (2 km s. z. od Travnika), kojom prilikom su ubijena 2 partizana i 2 zarobljena partizana.

U toku prijedpodneva odbacivao je zrakoplov sa padobranom streljivo za njemačko oružništvo, a u 12.30 sati bačen je novac za poštu Travnik.

8. *prosinca*: Prema zapovjedi III. zborpoda⁸ Op. br. 387/Taj. upućena je 1 sat (2/III. k. s.)⁹ na postav Bila most, koji je zaposjednut dne 8. o. m. u 1545 sati. Ojačana sat (2/II. k. s.) koja je krenula dalje da zaposjedne ž. p.¹⁰ Vitez naišla je kod Divljaka na jak neprijateljski otpor, tako da je prenoćila u Bila most.¹¹

U 2130 sati izvršen je vatreni prepad na bunkere 26, 27a i 27, koji je trajao oko 30 časaka. Jačina napadača oko 50 ljudi sa 2 strojopuške. Prepad je odbijen.

Ovoga dana zrakoplov je odbacivao streljivo za ovu pukovnicu.

9. *prosinca*: Jedna sat (2/II. k. s.) koja je zanoćila u Bili krenula je dalje te je u 1030 sati zaposjela postav ž. p. Vitez. U toku dana uznemirivala je skupina od oko 70 odmetnika iz južnog pravca postav ž. p. Vitez.

U podhvat u sa 11/369. G. R. u smjeru: Dolac — Divljak — Vitez sudjelovao je 1 ojačani vod ove pukovnije sastavljen od ljudstva III. sklopa i 1 roja kupreške milicije ustaške vojnice, te 1 topa posadne bitnice Travnik i 1 p. o.¹² ove pukovnije. Kod Divljaka i kod šumarije¹³ Vitez naišle su podhvatne postrojbe na jak neprijateljski otpor, koji je nakon kratkog vremena slomljen, te se je neprijatelj povukao u j. pravcu. Kod šumarije Vitez poginuo je jedan domobran kupreške milicije ustaške vojnice.

U 0800 sati nesretnim slučajem od neeksplozivne granate ranjen je poručnik III. konjaničkog sklopa Sklenar Karlo i 2 domobrana.

Dva voda L/III. k. s. koji su prije bili na stražari br. 2 i ž. p. Busovača, odnosno poslije u ž. p. Lašva, osiguravaju sada

' Treće zborni područje

' Odnosi se na Drugu sat (četu) Trećeg konjaničkog sklopa — (divizion¹⁴) željezničku postaju

" Vjerovatno se odnosi na dijelove Prve ličke brigade (vidi tom IV, knj. 20, dok. br. 30).

¹² Vjerovatno: pokretni odjel.

¹³ Šumska uprava

ž. p. i most Busovača. Točni podatci nedostaju, jer veza nije još uspostavljena.

Ovoga dana zrakoplov je odbacivao streljivo za ovu pukovniju.

11. *prosinca*: Upućena su u razviđanje 2 roja III. konjaničkog sklopa zajedno sa 11/369. G. R. i to:

Jedan roj išao je u smjeru: Slimena — Stojkovići — Rankovići. Kod s. Rankovići dobijena jaka neprijateljska vatra te je neprijatelj potisnut u j.i. pravcu. Jačina neprijatelja oko 80 ljudi sa 1 teškom strojnicom, 3 strojopuške i nekoliko strojosamokresa.

Drugi roj išao je u smjeru: Tarabovac — Bučići. Iz s. Bučići dobivena je neprijateljska vatra, te je nakon kratke borbe neprijatelj potisnut u šumu u j. pravcu. Jačina neprijatelja oko 100 ljudi sa 1 teškom strojnicom te nekoliko strojopuška i strojosamokresa.

12. *prosinca*: Prema krugovalnoj zapovjedi III. zbornog područja Glst. Op. br. 387/Taj. zaposjela pojačana 3/III. konjaničkog sklopa u 1500 sati Divljak sa zadatkom osiguranja mosta kod Divljaka.

13. *prosinca*: Upućena su 2 roja ove pukovnije zajedno sa djelovima 11/369. G. R. u razviđanje pravcem: bunker br. 27 — s. Jankovići — s. Zagaj i natrag. Lievokrilni roj dobio je poviše s. Rankovići slabiju neprijateljsku vatra.

14. *prosinac*: U 0630 sati 1 izviđački roj ove pukovnije u suradnji sa djelovima 11/369. G. R. upućen je u smjeru: Travnik — Jankovići — Orašje — Radića Brdo i natrag. Kod Radića Brda ophodnja je dobila jaku neprijateljsku vatra (oko 60 odmetnika sa 1 strojnicom, 2 strojopuške i nekoliko strojosamokresa). Neprijatelj se nakon kraće borbe povukao u z. pravcu ostavivši za sobom 2 mrtva partizana. Ophodnja se vratila u 1130 sati.

U 0530 sati jedan izviđački roj zajedno sa djelovima 11/369. G. R. upućen je pravcem: Travnik — Šipovik — Vidoševići. Kod s. Vidoševići dobila je ophodnja neprijateljsku vatra (oko 80 odmetnika sa 4 strojopuške i 1 bacačem). Nakon borbe od oko 30 časaka ophodnja se radi premoći neprijatelja morala povući i vratila se na postav u 0945 sati.

Sa postava ž. p. Vitez zajedno sa djelovima III/369. G. R. upućene su izviđačke ophodnje i to: 1 roj pravcem Kruščica — Ilidža, a drugi roj pravcem Kremenik i natrag bez dodira sa neprijateljem.

Gubitci vlastiti: jedna puška onespособljena od neprijateljskog naboja, a kod neprijatelja nepoznati.

15. *prosinca*: U 0530 sati 1 roj ove pukovnije upućen je sa djelovima 11/369. G. R. preko s. Budišići — Pribilovići —

Isakovići — Kasapovići — Margetići — Hadžići — Pobrdani — Dakovići — Jankovići i Kicelj. Kod s. Pobrdani podhvatni odred dobio je dodir sa skupinom odmetnika nepoznate jačine. Ustanovljeno: 3 strojnice kod k. 644 i Srednjeg Brda i dodir sa manjim ophodnjama.

Istog dana upućen je jedan roj ove pukovnije sa djelovima 11/369. G. R. u smjeru: Kicelj — Vučje Jame — Vidoševići — Šipovik. Kod s. Vidoševići sukobili se sa jednom većom skupinom odmetnika (oko 50 ljudi sa 3—4 strojnice), koja je odredu onemogućila dalji pokret.¹⁴ Tom prigodom teže je ranjen desetnik Halilović Muhamed, koji kasnije podlegao ranama i 1 njemački legionar.

16. *prosinca*: Dva roja ove pukovnije u suradnji sa 11/369. G. R. upućeni su u smjeru i to:

Prvi: Dolac — Vilenica do s. Bučići i u suprotnom pravcu preko s. Slimena, bez dodira sa neprijateljem.

Drugi roj: Šipovik — Visokovići, bez dodira sa neprijateljem.

17. *prosinca*: Dva roja ove pukovnije u suradnji sa 11/369. G. R. upućena su u smjeru:

Prvi roj: Jankovići — Zagaj — Radića Brdo. U s. Bilići primječeni odmetnici u jačini od 50 ljudi, učvršćeni u rovovima. Do dodira sa neprijateljem inače nije došlo. Ista ophodnja u zasjedi od 1700 sati cjelu noć.

Drugi roj: Šipovik — Visokovići — u noćnu zasjedu. Zapadno od s. Visokovići ophodnja ostala u zasjedi cjelu noć, bez dodira sa neprijateljem.

18. *prosinca*: U suradnji sa 11/369. G. R. izvršen je podhvat z. od Travnika s namjerom neprijatelja iz bližih — s. zapadno od Travnika protjerati i zadati gubitke, po mogućnosti ga jače uznemiriti. Ova pukovnija odredila je savezno zapovjedi 369 G. R. u ovaj podhvat jedan kombinirani sklop sastava: 1 stožerni ščet, 2 streljačke sati, vod strojnice, 2 teška bacača, sa zadaćom kretanja: Travnik prema s. Turbe, s tim da sa 1 sati dostigne preko s. Ovčarevo s. Lnjići, a sa drugom sati preko k. 772 kotu 839 i zauzeti crte Lnjići — Ovčarevo — k. 772 — 839 i u tom smjeru vršiti bojno razviđanje.

Ujedno upućen je 1 podhvatni vod sa zadatkom osiguranja desnog boka i potpomaganja desnog krila pravcem: Kalambaša — Goričaj — k. 1502. Oklopnom vlaku je bilo naređeno napredovanje dok to stanje ž. p. dozvoljava sa zadatkom potpomaganja podhvata.

U podhvat krenuli su u 0600 sati određenim pravcima. U 0800 sati stigla je desnokrila sat do pravca Zagaj — Bilići

¹⁴ i ¹⁰ Na sektoru južno od Travnika bila je tada Prva lička brigada (vid tom IV, knj. 20. dok. br. 108).

— Doćići gdje je neprijatelj dao prvi jak otpor, jer se nalazio u jačini oko 300 ljudi sa 4 strojnice. Tučen bacačima, neprijatelj je raspršen te se je povukao u s. Ovčarevo i Injiće.¹⁷ Ova sat produžila je napredovanje do ispod s. Injići pod jakom neprijateljskom vatrom potpomognuta topničkom potporom, ostavši u borbi do naređenog povlačenja u 1345 sati.¹⁶

Lievokrilna sat izbila je preko s. Šipovik, krenuvši prema k. 772. U 0815 sati imala je jak dodir sa neprijateljem na k. 772 te zauzevši istu produžila prema s. Vidoševići, koje je palo u 0910 sati. U ovom jurišu na s.¹⁷ pao je djelatni vodnik I/III. k. s. Bižanović Nikola i ranjen 1 domobran. U 0920 sati uslijedio je neprijateljski protunapadaj potpomognut bacačima na k. 839 te je ponovo potisnuo lievu sat iz s. Vidoševići. Potpomognuta topničkom vatrom, ova sat neprijatelja je ponovo potisnula iz s. Vidoševići,¹⁸ te je zauzeta i k. 839, gdje je ostala do povlačenja prema zapovjedi.

Gubitci vlastiti: 2 poginula i 1 ranjen.

Neprijateljski gubitci: prebrojano 7 mrtvih, a prema iskazu seljaka 15—20 još poginulih odmetnika i isto toliko ako ne i veći broj ranjenih, koji su po odmetnicima preko s. Zlokići i preko s. Paklarevo odnešeni za Komar.

Plien: 2 puške, 2 ranca, 2 pripasna remena, 2 nabojnjače, 1 njemački šatorski list, 6 talijanskih bombi, 2 puna okvira od strojopuške (zbroyovke sa 40 nabojja), 60 nabojja i 1 bod.

20. *prosinca*: U 0600 sati upućene su 4 ophodnje u jačini od po jednog roja u suradnji sa 11/369. G. R. u smjeru:

Prvi roj: Budišići — Pribilovići — Kasapovići — Pobrdani — do s. Zenepići i povratak preko Hadžići — Margetići — Isakovići. Kod s. Kasapovići koje nije zaposjednuto od odmetnika sa visine brda Lupoglava z. od Kasapovići otvorena je jaka neprijateljska strojnička vatra, ustanovljeno: 1 strojnica i 2 strojopuške. Selo Isakovići bez neprijatelja.

Drugi roj: Slimena — Stojkovići — Rastovci — D. i G. Pečuj — Potočani — Zubići. U s. Zubići odbačena je jedna neprijateljska izviđačka ophodnja (8—10 ljudi). Kod s. Pečuj naišla je ova ophodnja na neprijateljske predstraže jačine do 20 ljudi, kao i padina sjeverno od Pečuja jako je zaposjednuta. Ustanovljeno nekoliko neprijateljskih strojopušaka.

Treći roj: k. 1030 — Kicelj — Zlokići — s nalogom da se povrati preko kuća 300 m. sjeverno od k. 789. Kota 1030 jako zaposjednuta i sa njemačkim strojopuškama neprijatelj je otvo-

i5 i u odnosi se na Trinaestu proletersku brigadu »Rade Končar«.

Opširnije o tome vidi tom IV, knj. 20, dok. br. 192.

¹⁷ Vidošević

¹⁸ Odnosi se na jedinice Prve ličke brigade (vidi tom IV, knj. 20, dok. br. 139).

rio vatru. Usled neprijateljske vatre spustila se ophodnja preko Šipovika prema Zlokićima na k. 772. Ustanovljeno: 1 stroj-
nica i na k. 538 neprijateljska 1 strojica.

Četvrti roj: s. Rankovići — Lazine — k. 930 i s. Bučići.
bez dodira sa neprijateljem.

Vlastitih gubitaka nije bilo, a kod neprijatelja pretpo-
stavlja se 5—6 ranjenih ili mrtvih.

21. *prosinac*: U 0600 sati upućene su 4 ophodnje ove pu-
kovnije u jačini od po jednog roja u saradnji sa 11/369. G. R. u
smjeru:

Prvi roj: k. 1030 — k. 772. Na točki 1030 dodir sa jačim
neprijateljem. Neprijatelj je imao nekoliko strojica.

Drugi roj: Bukovica — Kalambaša — Kik i Bilići — Do-
čić, bez dodira sa neprijateljem.

Treći roj: Stojkovići — Rankovići — Rastovci, bez dodira
sa neprijateljem. Selo Zubići. Pečuj i k. 752, k. 877 zaposjed-
nuto od neprijatelja.

Četvrti roj: s. Bučići — Zaselje — Cakići — Lazine —
Rankovići, bez dodira sa neprijateljem.

22. *prosinac*: Jedan ojačani vod ove pukovnije (5 roja) u
saradnji sa 11. 369. G. R. potpomognut sa oklopnim vlakom vr-
šio je prepad na odmetničke postave z. od Travnika u smjeru:
Zlokići — Vidoševići, iz kojih je mjesto neprijatelj potisnut iz
izgrađenih položaja (6 bunkera) i prema s. Visokovići od kuda
je neprijatelj natjeran u bjeg prema j. z. od k. 839.¹⁹ Skupina
neprijatelja koja se povukla u s. Kokošari i Mikšića Brdo tu-
čena je vatrom iz oklopnog vlaka.

23. *prosinac*: U 0600 sati upućene su 4 ophodnje ove pu-
kovnije u jačini od po jednog roja u saradnji sa 11/369. G. R. u
smjeru:

Prvi roj: k. 1030 — j. od k. 780 — j. od s. Zlokići i k.
789, bez dodira sa neprijateljem.

Drugi roj: Slimena — Bučići — Rankovići — Lazine —
Cakići — Bugojčevići — Zubići — Rastovci — Slimena. Zubići
bez neprijatelja. U s. Duboko zapažena je jedna strojica. Iz
pravca s. Petačići dobijena vatra. Rastovci bez neprijatelja.

Treći roj: Šipovik — k. 772 — Visokovići — Vidoševići
i natrag preko s. Kokošari. Kota 772 — Visokovići i Vidoševići
zaposjednuti od neprijatelja.

Četvrti roj: Bukovica — Kalambaša — Kik preko Ovča-
revo — Bilići — Dočić. Bukovica — Kalambaša i Ovčarevo be-
neprijatelja.

24. *prosinac*: U 0600 sati upućene su 4 ophodnje ove pu-
kovnije u jačini od po jednog roja u saradnji sa 11/369. G. R. u
smjeru:

Prvi roj: Pirota (1 km j. od s. Zlokići) zaposjednut od neprijatelja.

Drugi* roj: Kicelj — k. 1030 i Kicelj bez dodira sa neprijateljem.

Treći roj: Pribilovići — Kasapovići gdje je imao dodir sa neprijateljem u jačini od oko 30—40 ljudi sa tri strojopuške, pri povratku Hadžići i Margetići bez neprijatelja.

Četvrti roj: sukobio se na k. 1299 sa neprijateljskom predstražom. Kota 1494 i Kik zaposjednuti od neprijatelja.

25. *prosinac*: U 0600 sati upućene su 4 ophodnje ove pukovnije u jačini od po jednog roja u saradnji sa 11/369. G. R. u smjeru:

Prvi roj: Slimena — Bučići — k. 930 — k. 912 — Cakići — Lazine — Rankovići, bez dodira sa neprijateljem.

Drugi roj: Rankovići — Rastovci prema Pečuju ali je 1 km s.z. od s. Rankovići i j.z. prema s. Rastovci bio zadržan od jačeg neprijatelja. Pri povratku u samom s. Rankovići nije bilo neprijatelja.

Treći roj: naišao je na k. 1030 na neprijateljske predstraže koje je protjerao, a na smjeru Zlokići — Vučje Jame naišao na jačeg neprijatelja.

Četvrti roj: Bukovica — Lazine — Gučja Gora, bez dodira sa neprijateljem.

27. *prosinca*: U 0600 sati upućena su tri roja ove pukovnije u saradnji sa 11/369. G. R. u smjeru:

Prvi roj: Slimena — Bučići — k. 815 — k. 930 — Cakići i Rankovići, bez dodira sa neprijateljem.

Drugi roj: k. 1030 — Kicelj — Zlokići — Vidoševići — k. 772 — Šipovik, bez dodira sa neprijateljem.

Treći roj: Bukovica — Kalambaša — Kik — Ovčarevo — Bilići — Dočić. Ovčarevo i Bilići zaposjednuti od neprijatelja.²⁰

28. *prosinac*: U 0600 sati upućena su tri roja ove pukovnije u saradnji sa 11/369. G. R. u razviđanje u smjeru:

Prvi roj: Slimena — Bučići — k. 912 — Cakići. Na koti 930 slabiji neprijateljski postavi. Selo Cakići slabije zaposjednuto od neprijatelja. U s. Zubići i Pečuju osmotrena jača neprijateljska kretanja (oko 100 ljudi). U s. Rastovci jače neprijateljske snage.

Drugi roj: Šipovik — k. 772 — Vidoševići i Visokovići, bez dodira sa neprijateljem.

Treći roj: k. 1030 — Kicelj — Vučje Jame, bez dodira sa neprijateljem. Kod s. Vučje Jame neprijateljska straža. Zlokići zaposjednuti od neprijatelja.

29. *prosinac*: U 0600 sati upućen je jedan vod i tri roja ove pukovnije u razviđanje u saradnji sa 11/369. G. R. u smjeru:

⁵⁰ Vidi tom IV, knj. 20, dok. br. 192.

Podhvatni vod: Dolac — Mosor — Gučja Gora — Han Bila — Brajkovići — Dolac — Pokrajčiči — Riječica — Dolac, bez dodira sa neprijateljem.

Prvi roj: Rankovići — Kuk — Cakići — Bugojčiči, bez dodira sa neprijateljem. Selo Zubići zaposjednuto od neprijatelja, koje je tučeno topničkom vatrom iz Travnika.

Drugi roj: k. 1030 — Kicelj — Vučje Jame — Đakovići — k. 1235 — Pribilovići — Isakovići i Budišiči. Na Kicelju se sukobili sa neprijateljem, koji je nakon kraće borbe potisnut. U s. Pribilovići manje odmetničke skupine.

Treći roj: Kicelj — k. 789 gdje su naišli na jači neprijateljski otpor. Kota 789 zaposjednuta od neprijatelja sa izgrađenim postavima.

Gubitaka vlastitih nije bilo, a kod neprijatelja 2 mrtva ili teže ranjena.

Jedan zrakoplov nepoznate pripadnosti preletjeo je preko Travnika iz smjera sjeveroistok prema jugozapadu.

30. *prosinac*: U 0030 sati izvršili su odmetnici vatreni prepad na postav Bila most sa južne strane. Jačina odmetnika oko 30 ljudi sa jednom strojopuškam. Prepad je odbijen.

U 0130 sati izvršila je grupa odmetnika jačine oko 30 ljudi sa 2 strojopuške vatreni prepad sa j. strane na postav Divljak — betonski most. Prepad je odbijen.

Ovoga dana upućena su u 0600 sati tri roja ove pukovnije u razviđanje u saradnji sa 11/369. G. R. u smjeru:

Prvi roj: Pribilovići — Kasapovići — Isakovići — Stojkovići i Slimena. Kod s. Budišiči dodir sa jačim neprijateljem, te usljed jake vatre iz strojnica i bacača ophodnja nije mogla nastaviti kretanje dobivenim pravcem.

Drugi roj: k. 1030 — Kicelj — Vučje Jame — Zlokići — Vidoševići — k. 772 — Šipovik. Odred preko k. 1030 iznad k. 789 sa koje je dobio jaku neprijateljsku strojničku vatru usljed čega se je morao povući.

Treći roj: Slimena — Bučiči — Kuk — k. 930 — k. 912 — Cakići — Lazine — Rankovići — Stojkovići, bez dodira sa neprijateljem. Neprijatelj je primjećen u s. Zubići gdje je tučen uspješnom topničkom vatrom.

31. *prosinac*: U 0600 sati upućena su 4 poduhvatna voda u razviđanje, kao i tri roja u smjeru:

Prvi podhvatni vod: Heldovi — Budišiči — Pribilovići — Rankovići — Stojkovići — Slimena, bez dodira sa neprijateljem. Kod s. Vrepci opažena 1 ophodnja neprijateljska jačine 10 ljudi.

Drugi podhvatni vod: Nević Polje — Grad — Bučiči — Stojkovići — Slimena — Dolac, bez dodira sa neprijateljem.

Treći podhvatni vod: Kalvarija — Gradina (k. 968) — Gola Kosa — k. 919 — D. Večerska — Hum (k. 479) — Divljak, bez dodira sa neprijateljem. Kod k. 968 nađeni prazni izgrađeni postavi.

Četvrti podhvatni vod: Divljak — D. Večerska — k. 566 — k. 594 — k. 562 — Lupnice — Cerkes — k. 495 — Vitez, bez dodira sa neprijateljem.

Prvi roj: Baš Bunar — Jankovići — sjeverni rub Bilića Dočić — Dubrava — Ovčarevo — Bilići — Zagaj — Kali Bunar, bez dodira sa neprijateljem.

Drugi izviđački roj: k. 1030 — Kicelj — k. 789. Kod s. Kicelj imao je odmah dodir i utvrdio izgrađene postave sjeverno od k. 1030.

Treći izviđački roj: ž. p. Vitez — Mahala — k. 519 — k. 689 — k. 649 — k. 553 — k. 395 (na pruzi), bez dodira sa neprijateljem.

III. dio bojne relacije ne dostavlja se iz razloga što su častnici, dočastnici i domobrani, koji su se istakli svojom hrabrošću, odvažnošću i ustrajnošću predloženi posebnim predlozima za odlikovanje.

ZA POGLAVNIKA I ZA DOM SPREMNI !

Glst. 14/1

V

15. I

Z. ZAPOVJEDNIKA
bojnik (Klobučarić)
Klobučarić

**DNEVNI IZVJEŠTAJ GLAVNOSTOZERNOG UREDA ORU-
ŽANIH SNAGA NDH OD 10. JANUARA 1944. O AKCIJAMA
NA PODRUČJU BANJE LUKE I U SREDNJOJ BOSNI¹**

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 10./44.

(po podacima primljenim 10. I. 1944. godine do 9 sati)

Podr. Banje Luke:

Produžen je podhvat gonjenja neprijatelja u području Banje Luke, u jugozapadnom i jugoistočnom smjeru.

Neprijatelj odstupa glavninom u južnom smjeru.

Posljedci podhvata 7. I.:

Poslije odbacivanja neprijateljskih zalažnica² i slomljenog otpora zauzeta je Sitnica (32 km j.z. Banje Luke) uz 6 mrtvih partizana. Neprijatelj u jakosti oko 700 ljudi (većinom Talijana) odstupio prema jugu.³

Skupina upućena preko Musi. Celinca (11 km j. i. Banje Luke) — Milovo Br. (15 km s. i. Kotor Varoši), a odatle u jugoistočnom smjeru slomila je neprijateljski otpor kod s. Šnjegotina (28 km j.i. Banje Luke) i u dolini Vrbanje odbila neprijateljski protunapadaj.⁴

Podr. Vareša:

Neprijatelj se ponovno jačim snagama prikuplja u području Vareša.⁵

Podr. Zvornika:

5. I. u borbama kod s. Paprača (15 km j.z. Zvornika) zarobljeno je 17 partizana od

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 4 111—112.

² Zaštitnica

³ Vidi dok. br. 76 i 103.

⁴ Vidi dok. br. 133.

⁵ Vidi dok. br. 114.

četnika suboraca Papračko-sprečanskog odreda. Predani su u Tuzli našim vlastima.

Podr. Konjica:

7. I. podhvatom u području Konjica i Ivan Sedla (13 km s.i. Konjica) odbačene su slabije neprijateljske snage u sjeverozapadnom smjeru i dostignuta crta: Cadori (k. 1700) — Višnjevica (18 km z.s.z. i 13 km s.z. Konjica) — dolina Neretve.

Podr. između p. Bosne i Vrbasa:

Podhvat na zapadnoj obali r. Bosne nastavlja se. Neprijatelj glavninom odstupa prema jugu dajući mjestimično velik odpor.⁶

Posljedci podhvata 7. I.:

U području Kotor Varoši zauzet je Skender Vakuf (34 km j.i. Banje Luke), slomljen neprijateljski odpor kod Petrovog Polja (14 km j.i. Skender Vakufa) i glavninom dostignuta crta: Skender Vakuf — Vlatkovići (21 km j. i. Kotor Varoši) — Petrovo Polje. Na visu 1346 (12 km j.i. Petrovog Polja) uzpostavljen je spoj sa skupinom koja djeluje u području Travnika.⁷ U području Travnika zadržalo se na dostignutoj crti (6. I.): Bukovica Gluha — Orahovo — Maline — Bukve (12 km s.s.i., 8 km s.i. i 11 km j.i. Travnika). Usled jakog neprijateljskog otpora na visovima sjeverno i jugoistočno od Turbeta (7 km z.s.z. Travnika) obustavljen je podhvat i naše čete su se vratile u Travnik.⁸ Neprijateljski gubitci u toku 7. I.: 152 mrtva, 39 zarobljenih.

Plien: 1 laka i 1 teška strojnica. 2 teška i 2 laka bacača, 40 pušaka i 1 samovoz.

Djelat, vlast, zrakopl.:

Vršilo borbene zadatke i prenos tvoriva.

Djelat, nepr. zrakopl.:

Broj mrtvih prilikom zračnog napadaja na Prijedor povećao se na 62 (vidi izvješće br. 5).

^{6, 7 i 8} Vidi dok. br. 134.

8. I. neprijateljski zrakoplovi (40 dvomotornih) bombardirali uzletište Jasenica i Gnojnice (tvornicu duhana i rudnik) kod Mostara. Pogođena njemačka P.Z. bitnica kod stožera. Lakše oštećena zgrada stožera njemač. zapovjedništva, munjara i rudnik. Guibitaka nema (vidi izv. br. 9).

Događaj na prugama:

Na pruzi Sarajevo — Konjic 8. I. između ž.p. Brđani i Podorašac part. napali i zastavili teretni vlak. Osoblje odvedeno, a vlak pušten na miniran propust. Stroj i 11 kola potpuno uništeno.

(M. P.)

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operat. odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

BR. 202

DNEVNI IZVJEŠTAJ GLAVNOSTOŽERNOG UREDA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 11. JANUARA 1944. O BORBAMA S JEDINICAMA NOV NA PODRUČJU BOSNE I HERCEGOVINE¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 11/44.

(po podacima primljenim 11. I. 1944. godine do 9 sati)

Podr. Broda: Saznaje se da su part. prilikom napadaja na vlak na pruzi Klenak — Platičevo (22 km j.i. Srem. Mitrovice) ubili 10 njemačkih voj-

» Vidi dok. br. 105.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog-oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 4 113—115.

nika i 8 domobrana (među njima nadporučnika Matijaša i zastavnika Petkovića).² Za sudbinu još 3 nestala domobrana ne zna se.

Podr. Huma: Partizani napali želj. postaju Jasenica-Lug i s. Diklići (5 i 10 km s.z. Huma). Napadaj na s. Diklići odbijen a postaja Jasenica-Lug zauzeta od partizana.³ Neprijateljski gubitci: 8 mrtvih... Vlastiti gubitci: 1 mrtav, 27 ranjenih, 60 zarobljenih (1 častnik) i veći broj nestalih.

Podr. Konjic
Prozor: U području Konjica, Rame i južno Prozora (osobito kod s. Parčani — 7, 5 km j.i. Prozora) prikupljene jače part. snage. Visovi južno od s. Parčani jako posjednuti od neprijatelja.⁴

Podr. Tuzle: Ponovno prikupljanje jačih part. snaga u području južno⁵ i sjeverno od Tuzle (Seko-
vići, Priboj, Lopare, Obodnica — 31 km j.i., 21 km i.j.i., 15 km s.z. i 10 km s. Tuzle).⁶

Podr. Rogatice: U borbi kod s. Dobromerovići (5 km i. Rogatice) i kod Karlove Bare (6 km j. Prače) ubijeno 10 part. (1 komesar). Plien: 1 puška.

Podr. Srebrenice: 10. I. partizani ušli u Srebrenicu.⁷

Podr. Trebinja: U borbama kod s. Mosko (8 km s.i. Trebinja)⁸ za odterećenje Bileće vlastiti gubitci iznose:

— naši: 9 mrtvih i 14 ranjenih (1 častnik) i 13 zarobljenih.

— Njemci: 9 mrtvih (1 častnik), 8 zarobljenih.

Neprijateljski gubitci: 28 mrtvih i više ranjenih.

* Opširnije o tome vidi dok. br. 220, objašnjenje br. 44 i 45.

² Vidi dok. br. 90.

⁴ Vjerovatno se odnosi na Ramski NOP odred, jer se on tada nalazio na prostoriji između r. Rame i Neretve, gdje je napadao neprijatelja i ometao mu saobraćaj. Opširnije o tome vidi dok. pod. reg. br. 1'6, k. 854 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

⁵ Vidi dok. br. 63.

⁶ Vidi dok. br. 52.

⁷ Vidi dok. br. 173.

⁸ Vidi tom IV. knj. 20, dok. br. 187 i 236.

Podr. između

r. Bosne i Vrbasa: Podhvat u području između r. Bosne i Vrbasa nastavlja se. Najteže zemljištne okolnosti, veliki snježni zameti i zaleđene ceste zahtievaju od četa najveća moguća naprezanja. Neprijatelj je dosada u borbama imao preko 400 mrtvih, veliki broj ranjenih i skoro 100 zarobljenih.

Neprijatelj odstupa preko Jajca u jugo-iztoč. smjeru.

9. I. poduzetim podhvatom sa zapada i sjeverozapada zauzeto je i oslobođeno oko podne Jajce, dosadanja kamunističko-partizanska kula.⁹

Oslobođen je iz part. zarobljeništva ministar Bešlagić i gradonačelnik grada Banje Luke. Pojediniosti još nedostaju.

Podhvat se nastavlja: Posljedci 8. I.:

U području Jajca dostignut je Varcar Vakuf (16 km s.z. Jajca), bez dodira sa neprijateljem i Krupa n/V.¹⁰ (18 km j.j.z. Banje Luke).

U području Travnika poslije mjestimičnih upornih neprijateljskih odpora osobito kod Koričana (18 km s.z. Travnika) neprijatelj je odbacen prema zapadu.¹¹ U toku 8. I. dostignuta je crta: Bistrica — Pavlovići (7 km s.i. ili km s.i. Jajca) — Zilići — Gračani (15,5 i 14,5 km s.z. Travnika) a 9. I. ušlo se u Jajce.

Pri čišćenju Vlašić Pl. nije se naišlo na neprijatelja.

Naknadno se saznaje da su partizani u borbama 6. I. pored već javljenih gubitaka imali još 51 mrtvog i 69 zarobljenih.

Djelat, vlast, zrak.: Vršilo prenos tvoriva.

Događaji na prugama:

Na pruzi Sunja — Bos. Novi — Prijedor part. su noću 31. XII. 43./I. I. 44. između ž. p. Blagaj i Svodna porušili želj. prugu u dužini od 2 km. Rad oko popravke odpočeo.

⁹ Vidi dok. br. 120.

¹⁰ Krupa na Vrbasu

¹¹ Vidi dok. br. 134.

Noću 1/2. I. između ž.p. Dobrljin i Bos.
Novi minirana pruga na 7 mjesta. Pruga ošte-
ćena i b.b. stubovi posječeni.¹¹

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Zast. pročelnika operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(M. P.) (Elblinger)
Eiblinger

BR. 203

**DNEVNI IZVJEŠTAJ GLAVNOSTOŽERNOG UREDA ORU-
ŽANIH SNAGA NDH OD 12 JANUARA 1944 O BORBAMA
S JEDINICAMA NOV¹**

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 12/44.

(po podacima primljenim 12. I. 1944 godine do 9 sati)

Podr. Lipika: 10. I. part. u borbi kod s. Korita (7 km z.
Lipika) imali 10 mrtvih i 3 prebjegla.
Podr. Broda: 8. I. odbijen napadaj part. na s. Zadubrav-
lje i oruž. postaju Garčin (10 i 15 km i. Broda).
Podr. Prijedora: 9. I. odpočeo podhvat u području uz r.
Sanu iz Prijedora i Blagaja (8. km i.j.i. Bos.
Novog).²
Podr. Prnjavora: 9. I. završen je podhvat čišćenja područja
od Prnjavora do r. Vrbasa. Ukupni part. gu-
bitci: 272 mrtva, 30 zarobljenih. Vlastiti gu-
bitci: 8 mrtvih, 21 ranjen.
Podr. Vareša: 11. I. partizani ušli u Vareš.³

¹² Vidi dok. br. 81.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narod-
nog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Istoriskog instituta
JNA pod reg. br. 4116—117.

² Vidi dok. br. 209.

³ Vidi dok. br. 114.

Podr. Vrbas —

Lašva — Neretva: Gonjenje neprijatelja u području Vrbasa i Lašve nastavlja se obćim smjerom prema jugozapadu.

Neprijatelj posle gubitka Jajca i Varcar Vakufa pokušava pod zaštitom jakih zalaznica najupornijom borbom izvući se u jugozapadnom i južnom smjeru.

v

Posjedci podhvata 9. I.:

U području Jajca:

— razpršene su part. skupine i zarobljen zapovjednik jedne part. brigade.⁴ Iz Jezera (6 km z. Jajca) u toku je napredovanje prema Sipovu (12 km j.z. Jajca).

— Posle slomljenog neprijateljskog odpora na visovima 5 km s.z. Turbeta pređena je cesta: Jajce — Turbe (7 km z.s.z. Travnika) i dostignuti su visovi južno od pomenute ceste. U toku je dalje nadiranje prema jugozapadu.

U području Travnika: posle čišćenja Viasić Pl. dostignuti su visovi sjeverno od Turbeta i Travnika, s. Rankovići (6 km j. Travnika) i predjel južno od s. Viteza — Fojnice (13 i 34 km j.i. Travnika).

U području Konjica u toku je podhvat iz Kreševa (24 km s.s.i. Konjica) prema visovima s. Požetva (12 km z.j.z. Kreševa), dok je južno dostignuta dolina Neretvice (sjeverno od Ostrožca).

Na odsjeku Rama — Ostrožac zadržate su čete Sa zaprečnom ulogom.

Neprijateljski gubitci: 231 mrtav i 47 zarobljenih. Plien: 2 teške strojnice, 1 težki bacač, 11 lakih strojnica, 184 puške, 5 teretnih samovoza, 1 protuoklopni top uništen. Prema izkazu mještana part. su u toku 7 i 8. I. kroz Jajce odpremili oko 1.000 ranjenih.

*Djelat, nepr.
zrakopl.:*

9. I. jedan nepr. zrakoplov bacao letke nad Sarajevom (izv. gl. rav. za jav. red i sig.).

Saznaje se da je prilikom zračnog napadaja na Metković (8. I.) bačeno oko 300 težkih

⁴ Tada je zarobljen jedan oficir Štaba Prve ličke brigade, koji je prilikom razmene zarobljenika aprila 1944 god. pušten.

bombi. Posljedci pored već javljenih sa izv. or. 9. naknadno ustanovljeni: 40 stanbenih zgrada srušeno, uništena zgrada občine i skladište duhana a djelimično i carinarnica. Žrtve: 11 mrtvih (građana) i oko 50 teže i lakše ranjenih (izv. gl. rav. za jav. red i sig.).

Dogodaji na prugama:

Na pruzi Prijedor — Banja Luka naknadno se saznaje da su part. za vrijeme borbe oko Banje Luke podpuno uništili ugibalište Ramići.

Na pruzi Metković — Ploče 8. I. neprijateljski zrakoplovi napali želj. prugu Metković — Ploče, a naročito luku Ploče. Pojednosti nedostaju.

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Zast. pročelnika operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(ELBLINGER)
(M. P.) **Elblinger**

BR. 204

DNEVNI IZVJEŠTAJ GLAVNOSTOŽERNOG UREDA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 13 JANUARA 1944 O BORBAMA S JEDINICAMA NOV NA PODRUČJU BOSNE I HERCEGOVINE¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 13/44

(po podacima primljenim 13. I. 1944 godine do 9 sati)

Podr. Prijedora: 10. I. odbijen napadaj na uporište Dragotinja (11 km s.z. Prijedora) uz 1 mrtvog i 8 prebjeglih partizana.² Vlastiti gubitci: 8 ranjenih (1 Njemač).

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 4/118—119.

² Vidi dok. br. 81.

10. I. poduzetim čišćenjem područja južno od r. Sane part. su uz osjetne gubitke odbačeni. Odbijen napadaj na s. Brežićani (6 km s. z. Prijedora)³ a u području 12 km j. j. z. Bos. Novog ubijeno 50 partizana.

Podr. Brčkog: Prikupljanje part. u području Brčkog sa namjerom napadaja na Brčko.

Podr. Srebrenice: 12. I. part. napustili Srebrenicu i Bratunac (9 km s. Srebrenice) i povukli se u Novu Kasabu (20 km s. z. Srebrenice).

Podr. Sarajeva: 11. I. zauzeti su poslije slomljenog nepr. odpora visovi 4 km i. Prače (20 km j. i. Sarajeva) uz 42 mrtva part. Neprijatelj odstupio prema jugu.⁴

Podr. između r. Bosne, Lašve i Neretve: Gonjenje neprijatelja nastavlja se. Neprijatelj pod mjestimično neuspjelim protunapadajima odstupa uglavnom u smjeru prema jugu. Posljedci podhvata 10. I.:

U području Jajca poslije odbijenih nepr. protunapadaja, koji je bio naročito jak kod Gradine (10 km z. Turbeta) dostignuta je crta: Gorica — Vijenac — Sokolina (8 km j. z., 8 km j.j.i. i 12 km j.i. Jajca) — Komar (9 km j.z. Turbeta).

U toku je podhvat uništenja 1 obkoljene nepr. skupine u području Meline (16 km s.i. Jajca), koja svojim napadajima pokušava u zaleđu vlastitih četa uzporiti gonjenje u jugozapadnom smjeru.⁵

U području Travnika bez dodira sa neprijateljem dostignuta je crta: visovi iztočno Komar — Goleš — Mravinjac — 1 km j. Rankovića (15 km j. j. z., 11 i 10 km j. z. i 5 km j. Travnika).

U području Fojnice pod teškim zemljišnim okolnostima dostignuta je Gruda (3 km j. Fojnice).

³ Pošto je u to vrijeme Kozarski NOP odred djelovao na želj. pruzi Brežićani — Dragotinja, to je vjerovatno da je i tu akciju izveo on (Arhiv Istoriskog instituta JNA, reg. br. 18—1, k. 768 A).

⁴ Vidi dok. br. 175.

⁵ Vidi dok. br. 93.

U području Konjica utvrđen je jači neprijatelj kod Solakove Kule (23 km s. z. Konjica).¹¹

Na odsjeku Rama — Ostrožac — r. Neretvica zadržane su čete sa zaprečnom ulogom.

Neprijateljski gubitci: 226 mrtvih, 36 zarobljenih. Plien: 143 puške, 5 strojnice, 1 bacač, 1 krugovalni uređaj, velika količina streljiva i povoza.

*Djelat, vlast.
zrakopl.:*

Vršilo bojne zadaće i prenos tvoriva.

(M. P.)

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Zast. pročelnika operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(ELBLINGER)
Eiblinger

⁶ Vidi dok. br. 202, objašnjenje br 4.

BOJNA RELACIJA TRINAESTE LOVAČKE PUKOVNIJE ZA DECEMBAR 1943 GODINE¹

STOŽER
13. LOVAČKE PUKOVNIJE
Op. broj: 15/taj.
13. siječnja 1944
Klašnice

Predmet: Bojna relacija za
mjesec prosinac 1943. g.

Zapovjedništvu 4. lovačkog zdruza.

B a n j a Luka

I. DIO

Operacije:

1. XII. 1943. Stožer pukovnije nalazi se u s. Klašnice.
15. sat nalazi se kao posada u s. Laktaši.
14. sat nalazi se na osiguranju rudnika u Rakovici.
13. sat nalazi se na osiguranju centrale rudnika Lauš.
Laki povoz nalazi se u s. Laktaši.
Stožer I. bojne i 1. i 2. sat na položaju s. Omarska, radi odbrane mjesta i osiguranja pruge, kao i 4. sat bez dvije strojnice i jednog bacača koji su pridodati 3. sati, koja se nalazi kao posada u Kozarcu za odbranu mjesta i osiguranja pruge do Prijedora.
II. bojna nalazi se u Banjoj Luci. Vršiti izobrazbu i osigurava logor Kulina Bana.
III. bojna: stožer bojne, 11. i 12. sat u G. Seheru, 9. sat na postavu Karanovac, a 10. sat na postavu Han Kola. U toku dana smjenila je 11. sat 10. sat na postavu Han Kola.
2. XII. 1943. Raspored svih jedinica isti. Ophodnje su upućivane prema rasporedu razvidanja, nije se naišlo na neprijatelja.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istarskog instituta JNA, pod reg. br. 15/1—38, k. 57.

3. XII. 1943. U 0800 sati stigao je ina Han Kola nje-
mački odred koji je pošao u poduhvat prema
Kadinoj Vodi. Partizani se povukli prema Du-
jakovcima. Kod I. bojne upućivani su izviđač-
ki rojevi. Na razviđački roj 2. sati kod s. Ni-
ševići izvršen je napad i ubijena su 2 domo-
brana.
4. XII. 1943. Upućivane su ophodnje prema rasporedu
razviđanja, a slobodno ljudstvo vršilo izobrazbu.
Kod Kadine Vode i Stražbenice četnici su vo-
dili borbe sa komunistima.
5. XII. do Na postavima ove pukovnije nije došlo
8. XII. 1943. nigdje do borbe sa neprijateljem. Upućivane su
ophodnje prema rasporedu razviđanja, bez re-
zultata. Slobodno ljudstvo vršilo je izobrazbu.
9. XII. 1943. Izvršen je napad na Kozarac² i sve bun-
kere do Prijedora. Napad je trajao od 2330 sati
do 0700 sati ujutro. Svladan je jedan bunker, 7
ljudi je ubijeno, a trojici je uspjelo da se spase.
U 0730 sati upućen je jedan vod 1. sati prema
Kozarcu. Na istoga je kod s. Lamovita izvršen
prepad iz sela i šume. Poginulo je šest domo-
brana a 6 ih je zarobljeno.
10. i 11. XII. Izvršen je pogreb poginulih domobrana.
Upućivane su izvidnice koje nisu došle u dodir
sa odmetnicima.
12. i 13. XII. Posada iz Piskavice povukla se prema
Ivanjskoj. Razviđački su satovi osiguravali pru-
gu prema Piskavici.
14. XII. 1943. II. bojna prima naređenje za borbenu
gotovost II. stupnja, a u 2015 sati bojna zapo-
sjeda položaj za odbranu grada Banje Luke. U
toku noći između 13. i 14. XII. partizani su
izvršili napad na uporište Han Kola i posle
borbe osvojili ga.³ Na uporištu nalazila se je
10. sat u jačini 4 častnika, 8 dočastnika i 78
domobrana, pojačana teškim bacačem i dvije
strojnice 12. sati.

² Napad je izvršio Prvi bataljon Šeste krajiške brigade. Opširnije
o tome, kao i ostalim akcijama na želj. pruži do Prijedora vidi tom IV,
knj. 20, dok. br. 97.

³ Akciju je izvela Trinaesta krajiška brigada, kojom prilikom je
likvidirana jedna četa (sat) i zaplijenjen sav njen ratni materijal. De-
taljnije o tome vidi tom IV, knj. 20, dok. br. 161.

U 0300 sati krenula je kombinovana bojna u nasilno razviđanje prema Han Kolima, kao i radi ponovnog zauzimanja postava. Bez borbe došlo se na postav, gdje je 11. sat ostala kao posada. Bojna se vratila u G. Seher, a kratko vrijeme poslije povratka bojne povrtila se i 11. sat, izjavivši da su sasvim slabo naoružani, slabo obučeni, a na položaju nema nikakvih nastanbi.

15. XII. 1943. Iz G. Sehera upućena je kornb. sat domobrana i Njemaca u pravcu Han Kola. U blizini k. 502 došlo se u vatreni dodir sa odmetnicima. Neprijatelj se je povukao. Sat je produžila pokret do Han Kola bez smetnje.
16. XII. 1943. II. bojna napušta položaj i vraća se u vojarnu.
U toku dana izvršila je 11. sat pokret bez smetnje iz G. Sehera na postav Han Kola.
17. XII. 1943. Kod II. bojne pojačana opreza.
U toku noći kod Hadžimehtića razorena je pruga u dužini od 700 m. Upućene su razviđačke sati prema Hadžimehtiću i Piskavici.
18. XII. 1943. U noći između 17. i 18. XII. partizani su ponovno napali uporište Han Kola, ali bez uspjeha.
19. XII. 1943. II. bojna od 19. do 29. XII. nalazi se na istom mjestu. Prima novu opremu i oružje, te vrši izbrazbu. Po noći je pojačana opreza.
Sjeverno od Han Kola vodila se borba između četnika i partizana. Partizani su zaposjeli G. i D. Perovan, te s. Vukeliće, Milojeviće, Suboticu i Palačkoviće.⁴
20. XII. 1943. Kod Hadžimehtića napadnuta je obhodnja iz Kozarca, a nakon stiglog pojačanja komunisti su rastjerani.
21. do 24. XII. Sa svih postava upućivane su obhodnje, koje nisu nigdje naišle na odmetnike. 24. XII. oko 2230 sati komunisti su ponovno razorili prugu kod Hadžimehtića.
25. XII. 1943. Na upućenu razviđačku sat I. bojne kod s. Lamovita izvršen je prepad. Jakom vatrerni komunisti su brzo rastjerani.

⁴ i • Isto.

Noću između 24. i 25. XII. izvršili su partizani napad na uporište Han Kola, koje je branila 11. sat. Neprijateljski napad je uspio, i partizani su zauzeli uporište, a posadu sa malim izuzetkom zarobili.⁵ U toku dana zaposjela je uporište na Han Kolima 9. sat 7. lov. pukovnije.

26. XII. 1943. Na postavu I. bojne od 26 do 31. XII. 1943. nije bilo dodira sa neprijateljem. Pruga je opravljena i uspostavljena je veza.

U toku dana premjestio se stožer III. bojne, 10., 11. i 12. sat iz G. Šehera u B. Gradišku.

27. XII. 1943. U toku dana stigla je sa položaja u Karanovcu u B. Gradišku 9. sat. Pokret je izvršen bez smetnji.

28. XII. 1943. U toku dana 10. sat pojačana sa 20 ljudi 12. sati zaposjela je položaj na 15-om km. i pojačala oružničku stražu u s. Kolonija-Dubrava. 11. sat pojačana ljudstvom 12. sati preuzela je straže i osiguranje nasipa oko B. Gradiške.

29. i 30. XII. Razviđanje i uređenje položaja kod III. bojne. Prema dobivenim podacima odmetnici su skupili veće snage u s. G. i D. Podgradci. Njihova namjera je nepoznata.

II. bojna na istom mjestu u 1800 sati prima naređenje za I. stupanj pripravnosti, a u 2240 sati za gotovost II. stupnja. U 0010 sati bojna zaposjeda položaj za odbranu grada i na istom ostaje do 31. o. mj. do 0900 sati, kada se povlači u nastanbe, ali pojačava oprez.

31. XII. 1943. Iz B. Gradiške upućena je obhodnja u pravcu Obradovac — Lužani, koja nije naišla na odmetnike, ali je saznala da se partizani nalaze skupljeni u s. G. i D. Podgradci.

U toku noći između 31. XII. 43. g. i 1. I. 44. g. — oko 2200 s. — započeo je neprijateljski napad na B. Gradišku.

II. GUBITCI

U ljudstvu: u toku mjeseca pukovnija je imala poginulih i to:

	Častnika:	0	dočastnika:	1	domobrana:	25
<i>Nestalih:</i>	„ 5		„	7	„	101
<i>Ranjenih:</i>	„ 0		„	0	„	4
U k u p n o :	Čast.	5	Dočastnika	8	Domobr.	130

Odbjeglih:

Iz I. bojne u toku mjeseca odbjeglo je 8 domobrana.

V konjima:

U toku mjeseca izgubljeno je konja i to:

Jahaćih: 1
Teglećih: 13

U oružju: prema priloženom izkazu

U opremi: „

U streljivu: „ „ „

III. DIO

Priedlozi za odlikovanje: Nedostaju podatci iz I. bojne, dok kod ostalih jedinica ove pukovnije nije bilo naročito iztaknutih, koji bi zaslužili odlikovanje.

Za Poglavnika i Dom spremni!

Zapovjednik, bojnik
— Kolaković —
A. Kolaković

BR. 206

DNEVNI IZVJEŠTAJ GLAVNOSTOŽERNOG UREDA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 14 JANUARA 1944 O BORBAMA S JEDINICAMA NOV NA PODRUČJU BOSNE I HERCEGOVINE¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 14/44.

(po podatcima primljenim 14. I. 1944 godine do 9 sati)

Podr. Broda: Prikupljanje part. sa namjerom napadaja na Brod.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 4/120—121.

- Podr. Petrinje:* Petrinja ugrožena.
13. I. partizani² ušli u s. Cepeliš (4 km j. Petrinje) i tuku topničkom vatrom Goru (8 km j. z. Petrinje). Protumjere iz Petrinje u toku su.
- Podr. Banje Luke:* Poduzetim podhvatom u području Banje Luke dostignuto je 11. I. pod slabim neprijateljskim otporom područje 8 km z. Stare Ivanjske (19 km s. z. Banje Luke).³ 2 part. teklića zarobljena.
- Podr. Tuzle:* Prikupljenje part. u području Tuzle sa namjerom napada na Tuzlu.⁴
- Podr. Rogatice:* 10. I. kod s. Gučevo (6 km s.z. Rogatice) part. imali 11 mrtvih (brojano) i 1 zarobljenog. Plien: 2 puške. Vlastiti gubitci: 3 ranjena.
- Podr. Han Pijeska:* 11. I. razpršena je, bez vlastitih gubitaka, part. skupina u području 5 km z. Han Pijeska, uz 105 mrtvih part.
- Podr. Vlasenice:* 13. I. partizani napustili Vlasenicu.
- Podr. između r. Bosne, Lašve i Neretve:* Podhvat u području južno od crte: Jajce — Travnik nastavlja se. Neprijatelj odstupi u južnom i j. z. smjeru.
Posljedci podhvata 11. I.:
U području Jajca pod slabijim neprijateljskim otporom dostignuta je crta: Grbavica — Ljuša (13 km j. z. i 15 km j. Jajca) — D. Vakuf — Komar (15 km z. j. z. Travnika).
U području Travnika bez dodira sa neprijateljem dostignuta crta: Goleš — Pećine — sjev. Torine — Bistro (12 km z. j. z., 12 i 10 km j. z. i 13 km j. Travnika). Djelomično je produženo napredovanje prema s. Senkovići (13 km j.z. Travnika).
U području Konjica poslije slabijeg neprijateljskog otpora zauzet je Javor (13,5 km s. Konjica) a bez otpora dostignuta crta: Jase-
nik — Podhum (21 i 16 km s. z. Konjica) — do-

⁵ Odnosi se na dijelove Sedme NOU divizije (vidi tom V. knj. 23. dok. br. 80).

³ Vidi dok. br. 209.

⁴ Vidi dok. br. 56 i 64.

lina r. Neretvice do njenog utoka u Neretvu (11 km s. z. Konjica).

Iz područja Rame neprijatelj odstupa u s. z. smjeru.⁵

Osobitosti:

8. I. kcd Semizovca (10 km s. z. Sarajeva) odmetnici napali samovoz rudničkog upraviteljstva Breze. Odveden upravitelj, liječnik i kotarski predstojnik iz Visokog.

Dogodaji na

prugama:

Na pruzi Nova Kapela-Batrina — Brod 13. I. između ž. p. Oriovac i Sibirj naletio je strojni vlak na minu. Stroj mješovitog vlaka koji je poslat na mjesto nezgode napadnut je i u borbi poginula 2 njemačka vojnika i 1 domobran.

*

Na pruzi Zaprešić — Zabok noću 12/13. I. između ž. p. Ključ i Luka part. minirali i oštetili želj. prugu.

Na pruzi Bos. Novi — Bihać part. su noću 10/11. I. između ž. p. Bihać i Cazin minirali želj. prugu na 7 mjesta.

(M. P.)

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

⁵ Odnosi se na Sedmu krajišku brigadu koja je bila na prostorijski Zahum — Jaklići (Arhiv Istoriskog instituta JNA, reg. br. 5 3. k. 854).

IZVJEŠTAJ PRVOG STAJAĆEG DJELATNOG ZDRUGA O
AKCIJAMA NA PODRUČJU ROMANIJE U DECEMBRU 1943
GODINE¹

NEZAVISNA DRŽAVA HRVATSKA
USTASKA VOJNICA
STOŽER
I. STAJAĆEG DJELATNOG SDRUGA
ZAPOVJEDNI-SKUP

Broj 61/taj. sa priloga
U Sarajevu dne 14. I. 1944.

Predmet: Obće podhvatno izvješće za prosinac 43.—

- GLAVNOM STOŽERU ORUŽANIH SNAGA (OPER.
ODJEL)
- ZAPOVJEDNIČTVU III. ZBORNOG PODRUČJA
(GLST.)

DIO PRVI

A. — OPERACIJE I PODHVATI:

I. — *Razpored postrojbi dne 1. prosinca 1943. godine.*

I. — Stožer I. stajaćeg djelatnog sdruga Sarajevo. Stožerna sat sdruga Pale.

II. — Stožer II. stajaće bojne Vitez, 1. sat Vitez, 2. sat Podvitez, 3. sat Stambulčići, 4. sat Vitez. Stožer XXII. stajaće bojne u Palama, 1. sat Bistrica, 2. sat Golubinjak (k. 1430), 3. sat Rakovac — Selišta, 4. sat Pale. Stožer XXIV. stajaće bojne u Sumbulovcu, stožerna sat Vrelo Prače, 1. sat Sumbulovac, 2. sat Vrelo Prače, 3. sat Sumbulovac, 4. sat Sumbulovac.

2. — PODHVATI:

Rad po jedinicama danima tekao je po sljedećem:

1. *prosinac:*

Jedan vod XXII. stajaće bojne sa Bistrice (6 km j. z. Pala) izvršio je izviđanje u pravcu sela Kasidoli (8 km j. z. Pala), te je na 1 km pred s. Kasidoli naišao na partizanski postav, koji je držalo 120—150 partizana. Po završenom izvi-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istarskog instituta JNA pod reg. br. 15'1—8, k. 57.

danju vod se povratio nazad ne upuštajući se u borbu s nadmoćnijim neprijateljom.

Jedan vod XXIV. stajaće bojne iz Sumbulovca (5 km s. z. Mokrog) sa jednim vodom 369. (hrv.²) pješ. divizije izvršio je izviđanje u pravcu Crvene Stijene (1 km s. i. Mokrog), te je između s. Kračice i Crvene Stijene naišao na partizansku skupinu,³ koju je uz žilavu borbu uspio razbiti i neprijatelju nanieti gubitke od 8 mrtvih i jednog zarobljenog, uz gubitke od jednog ranjenog vojnika. Plien: 1 laki bacač i 2 puške.

2. *prosinac:*

Jedan vod XXIV. stajaće bojne iz Sumbulovca (5 km j. z. Mokrog) izvršio je izviđanje do Bijele Stijene (5 km s. z. Mokrog) bez dodira s neprijateljom.

Dielovi II., XXII. i XXIV. stajaće bojne vršili su utvrđivanje postava preko cijelog dana.

3. *prosinac:*

I. bojna prometnih sdrugova U. V.⁴ 3. o. m. u 13,30 sati preuzela je postav Sumbulovac (5 km j. z. Mokrog) izključno — Rakovac (7,5 km j. z. Mokrog) izključno od dielova 369. (hrv.) pješ. divizije.

Prema zapovjedi 369. divizije ista bojna podređena je u taktičkom pogledu ovome sdrugu.

4. *prosinac:*

Dva voda XXIV. stajaće bojne, u jačini 40 ljudi, iz Sumbulovca (4,5 km j. z. Mokrog) izvršili su razviđanje preko s. Kračule (1 km j. Mokrog) i s. Stupalice (0,5 km j. i. Mokrog), te (izpod) zapadno Orlove i Crvene Stijene preko Kračica (1,5 km s. i. Mokrog) — Tovarnice i Mrkodola (3 km s. z. Mokrog) vratili se nazad u Sumbulovac, bez dodira s neprijateljom, osim što su na Orlovoj Stijeni opazili 6 nepoznatih osoba.

Po zapovjedi zapovjednika 369. divizije, generala Neidholda,⁵ jedna sat XXIV. stajaće bojne, jačine 80 ljudi, iz Sumbulovca vršila je poslije podne ponovno izviđanje istim smjerom, kao gore, do Naromanije (2 km i. Mokrog), te je na cesti 500 m j. z. Naromanije naišla na jednog partizana, koji je pobjegao u smjeru Naromanije. Obhodnja je na nj otvorila [vatra], našto je neprijatelj odgovorio jakim strojničkom i

- Treba: legionarska (vidi dok. br. 191, objašnjenje br. 3).

³ Odnosi se na jedinice Sedamnaeste NOU divizije. Opširnije o tome vidi tom IV, knj. 20, dok. br. 77.

⁴ Ustaška vojnica

⁵ Generallajtnant Fric Najhold (Fritz Neihold)

strojopuščanom vatrom, te jednim protuoklopnim topom, sa Crvene i Orlove Stijene. Nakon ovoga sat se povratila.

Sat je u izviđanju ustanovila da neprijatelj na Crvenoj Stijeni, Naromaniji i Orlovoj Stijeni ima 3 strojnice, 1 protukolski top i više strojopušaka, dok se jakost nije tečno ustanovila. Vlastiti gubitci: 1 ranjen, a neprijateljski više mrtvih i ranjenih procijenjeno.

Danas XXII. stajaća bojna preuzela je osiguranje Bistrice (6 km j. z. Pala) — toč. 1430 (Golubinjak) i Pračkog Vrela (11.5 km j. i. Pala) od dijelova XXIV. stajaće bojne, koji su upućeni na novoodređene postave u Sumbulovac.

5. *prosinac:*

Jedan vod XXIV. stajaće bojne iz Mrazovca (7.5 km z. Mokrog) izvršio je izviđanje od Malog Gleča (6 km s. i. Sarajeva) bez dodira sa neprijateljom.

Dva voda XXIV. stajaće bojne iz Sumbulovca (5 km j. z. Mokrog) izvršila su razviđanje do Kadina Sela (4 km s. Mokrog) i preko Zminje Glave (5.5 km s. z. Mokrog) i Bijele Stijene (5.5 km s. z. Mokrog) vratili se nazad u Sumbulovac bez dodira s neprijateljom.

Jedan vod II. bojne iz Viteza (6 km j. i. Pala) izvršio je izviđanje do Bogovića (9 km. j. i. Mokrog) i ustanovio da se u Bogovićima nalazi oko 100 partizana."

6. *prosinac:*

Jedan vod II. stajaće bojne iz Viteza (6 km j. i. Pala) izvršio je razviđanje do Dijeve (6 km. s. i. Pala) i ustanovio da se na Novakovoj Pećini (7.5 km s. i. Pala) nalazi skupina partizana, jačine 60, sa jednom strojnicom i 2 strojopuške.

Jedan vod II. stajaće bojne iz Viteza izvršio je izviđanje do Sjetline (9 km j. i. Pala) i našao porušen željeznički podvožnjak na prugi (8.5 km j. i. Pala), kojeg su — prema izjavi mještana — porušili prošle noći partizani,⁷ koji su u jačini 3 brigade iz Romanije prebacili se u Renovicu (21.5 km j. i. Pala).

Jedan vod XXII. stajaće bojne iz Bistrice (6.5 km j. z. Pala) izvršio je izviđanje do Crnog Vrh (5.5 km j. z. Pala) i ustanovio da su partizani⁸ iz s. Kasidoli i Ulobića (8 i 11 km j. z. Pala) prebacili se u s. Gukavac (16.5 km j. Pala).

7. *prosinac:*

1. sat XXIV. stajaće bojne iz Sumbulovca (4.5 km j. z. Mokrog) zauzela je 6. o. m. poslie podne Naromaniju i zaplie-

^{*, 7 i 8} Odnosi se na Drugu krajišku brigadu (vidi torr. IV, knj. 20, dok. br. 94).

OSTROVA
STAJAČE DIELATNOG SDRUGA
ZAPOVJEDNIŠTVO
Br. 61 / 14. I. 1943.
U Sarajevu

PREDMET: OBCE PODHVATNO IZVJESJE ZA PROSINAC 43.-

DIO PRVI

-GLAVNOM STOKERU OHRANJANIH SNAGA /OPER.OBJEL/
-ZAPOVJEDNIŠTVU III.ZBORNOG PODRUČJA /GLST./

A.-OPERACIJE I PODHVATI:

1.-Raspored postrojbi dne 1.prosinca 1943.godine.

I.-Stoker I.stajaceg djelatnog sdruga Sarajeva, Stokeri na sat sdruga Pale.

II.-Stoker II.stajaceg bojne Vitez, 1.sat Vitez, 2.sat Podvitez, 3.sat Stambulić, 4.sat Vitez. Stoker III.stajaceg bojne u Palama, 1.sat Bistrica, 2.sat Golubinski /t.1430/, 3.sat Rakovac - Galista, 4.sat Vitez. Stoker XIV.stajaceg bojne u Sumbulovu, stožerna sat Vrelo Prače, 1.sat Sumbulovac, 2.sat Vrelo Prače, 3.sat Sumbulovac, 4.sat Sumbulovac.

2.-PODHVATI:

Rad po pojedinim danima tekao je po slijedećem:

1.prosinac:

Jedan vod XII.stajaceg bojne sa Bistricom /6 km j.z. Pala/ izvršio je izviđanje u pravcu sela Kasidoli /8 km j.z. Pala/, te je na 1 km pred s. Kasidoli naišao na partizanski postav, koji je držao 120 - 150 partizana. Po završenom izviđanju vod se povratio nazad na upućenje da se u borbu s neprijateljem.

Jedan vod XIV.stajaceg bojne iz Sumbulova /5 km s.z. Mokrog/ sa jednim vodom 369./hrv./ pjes.divizije, izvršio je izviđanje sa u pravcu Crvenih Stena /1 km s.i. Mokrog/, te je izaslu Kračića i Crvenih Stena naišao na partizansku skupinu, koju je na žilavu borbu uspio rasbiti i neprijatelju nanijeti gubitke od 8 urotnih i jednog zarobljenog, uz gubitke od jednog ranjenog vojnika. Plien: 1 laki bacač i 2 puške.

2.prosinac:

Jedan vod XIV.stajaceg bojne iz Sumbulova /5 km j.z. Mokrog/ izvršio je izviđanje do Bijelih Stena /5 km s.z. Mokrog/ bez dodira s neprijateljem.

Dielovi II., XII. i XIV.stajaceg bojne vratili su utvrđivanje postava preko cijelog dana.

3.prosinac:

I.bojna prometnih sdrugova U.V., 3.o.m.u 13.30 sati preuzela je postav Sumbulovac /5 km j.z. Mokrog/ isključno - Rakovac /1.5 km j.z. Mokrog/ isključno od dielova 369./hrv./ pjes.divizije.

Prema zapovjedi 369.divizije ista bojna podređena je u taktičkom pogledu ovome sdrugu.

4.prosinac:

Dva voda XIV.stajaceg bojne, u jačini 40 ljudi, iz Sumbulova /4.5 km j.z. Mokrog/ izvršili su razviđanje preko Kračića /1 km j. Mokrog/ i Stupalića /0.5 km j.i. Mokrog/, te /ispod/ zapadne Orlovi i Crvenih Stena preko Kračića /1.5 km s.i. Mokrog/ - Tovarnice i Mrkodola /3 km s.z. Mokrog/ vratili se nazad u Sumbulovac, bez dodira s neprijateljem, osim što su na Orlovim Stenama opazili 6 nepoznatih osoba.

Po zapovjedi zapovjednika 369.divizije, generala Reida, jedna sat XIV.stajaceg bojne, jačine 80 ljudi, iz Sumbulova vratila je poslije podne ponovno izviđanje istim smjerom, kao gore, do Naromanije /2 km i. Mokrog/, te je na cesti 500 m j.z. Naromanije naišla na jednog partizana, koji je pokušao u smjeru Naromanije. Odnosno je na nj otvorila, na što je neprijatelj odgovorio jakim strojničkom i strojopuščanom vatrom, te jednim protuoklopna topom, sa Crvenih i Orlovih Stena. Nakon ovoga sat se povratila.

nila 1 top (haubicu), koji su ranije partizani oduzeli od njemačkih postrojbi kod Vitnja (8 km j. i. Sokolca). Neprijatelj je pri tom pretrpio gubitke od 3 mrtva prebrojano i više mrtvih i ranjenih procijenjeno, uz vlastite gubitke od 1 vojničara mrtvog.

Jedan vod II. stajaće bojne iz Viteza (6 km j. i. Pala) izvršio je izviđanje do Naromanije (2 km i. Mokrog) bez dodira s neprijateljom.

Jedan vod XXII. stajaće bojne iz Bistrice (6 km j. z. Pala) izvršio je razviđanje do s. Kasidoli i Pavlovca, te se povratio preko Sabine Vode i Vlahovića (7.5, 8, 6 i 4 km j. z. Pala) u Bisticu bez dodira s neprijateljom. Ustanovljeno je da se u ovome području ne nalazi neprijatelj a niti stanovništvo, koje je u nepoznatom pravcu izbjeglo.

Tri sati XXIV. stajaće bojne upućene u pravcu Sokolca.

8. *prosinac:*

Dielovi XXIV. stajaće bojne stigli u Sokolac i preuzeli postave Pohovac (2.5 km s. z. Sokolca) — Stočarska stanica (2.5 km z. Sokolca) — Koprivice i Naromanija (8 i 12 km j. z. Sokolca), već 7 t. mj.

9. *prosinac:*

Jedan vod XXII. stajaće bojne sa Bistrice (6 km j. z. Pala) izvršio je izviđanje do s. Kasidoli (8 km j. z. Pala) bez dodira s neprijateljom.

U 13.00 sati dva njemačka zrakoplova vraćajući se sa iztoka mitraljirah su postave, koje drže dielovi II. stajaće bojne ovoga sdruga sjeverno i južno od Podviteza (6 km i. Pala), bez učinka.

/

10. *prosinac:*

Dvie sati XXII. stajaće bojne predale su postave na Bisticu (6 km j. z. Pala) I. «bojni II. prometnog sdruga U.V. i upućene samovozima na Sokolac.

11. stajaća bojna ovoga sdruga sa postava Vitez — Podvitez — Stambulčić upućene samovozima u Sokolac.

11. *prosinac:*

Jedan⁹ II. stajaće bojne izvršio izviđanje do Podgraba (12 km j. i. Pala) bez dodira s neprijateljom.

• Vjerovatno: jedan vod.

13. *prosinac:*

Dielovi II. stajaće bojne vršili utvrđivanje i popravak novocdredenih postava u Sokolcu.

14. *prosinac:*

Dielovi XXII. stajaće bojne vršili su popravak i utvrđivanje preuzetih postava u Sokolcu.

15. *prosinac:*

Dielovi XXIV. stajaće bojne izvršili izviđanje i pretres zemljišta izpred postava bez dodira s neprijateljom.

16. *prosinac:*

1. sat II. stajaće bojne iz Sokolca izvršila izviđanje pravcem: Pediše — Bijela Voda — Borovac (4.5 i 7.5 km s. z. Sokolca) bez dodira s neprijateljom. U Borovcu se naišlo na pravoslavni živalj. koji je pobjegao. U ostalim selima nema pravoslavnog stanovništva niti odmetnika.

18. *prosinac:*

Postrojbe XXIV. stajaće bojne i strožerna sat ovoga sdruga vršile su izviđanje i pretres zemljišta izpred postava ne naišavši na neprijatelja.

19. *prosinac:*

2 voda XXII. stajaće bojne iz Sokolca, u jačini 56 ljudi, izvršila su razviđanje do Knežine (10 km s. z. Sokolca) preko Košutice — Milin Do — Berkovići i vratili se nazad u Sokolac preko Žulja — Borovca — Mandra bez dodira s neprijateljom. osim što je u jednoj kući pronađeno 15 okvira talijanskih naboja.

21. *prosinac:*

2 sata II. stajaće bojne iz. s. Baltići (2 km z. Sokolca), jačine 130 ljudi, izvršile su razviđanje preko Pediše — Bijela Voda — Sahbegovići do Celopeka (4, 7 i 8 km s. z. Sokolca) i vratile se nazad preko Borovac — Prisoj (4.5 i 5 km s. i s. z. Sokolca) bez dodira s neprijateljom.

22. *prosinac:*

2 voda XXIV. stajaće bojne, u jačini 60 ljudi, sa Romanije i Naromanije (10 i 12 km j.z. Sokolca), izvršili su razviđanje u pravcu Kalauzovića (9 km s. z. Mokrog) do Barama

Han (7.5 km s. z. Mokrog) i vratili se nazad bez dodira s neprijateljom.

23. *prosinac:*

2 sati II. stajaće bojne izvršile izviđanje iz Baltića (2 km z. Sokolca) do Sahbegovića (7.5 km s. z. Sokolca) bez dodira s neprijateljom.

24. *prosinac:*

Jedna sat II. stajaće bojne iz Baltića (2 km z. Sokolca) izvršila je izviđanje i pretres zemljišta do Sahbegovića bez dodira s neprijateljom. U tom području neprijatelj se u zadnje vrijeme ne nalazi.

25. *prosinac:*

Jedan vod XXIV. stajaće bojne sa Naromanije izvršio je izviđanje do Duge Luke (8 km s. z. Mokrog) bez dodira s neprijateljom.

27. *prosinac:*

Jedan vod XXIV. stajaće bojne sa Naromanije (12 km j. z. Sokolca) izvršio je razviđanje do Kostreša (7 km s. Mokrog) bez dodira s neprijateljom.

Dielovi XXII. stajaće bojne vršili su opravak nastanbi i postava preko celog dana.

28. *prosinac:*

Jedna sat II. stajaće bojne iz Baltića (2 km z. Sokolca) izvršila je razviđanje do Sahbegovića (7.5 km s. z. Sokolca) ne naišavši na neprijatelja.

29. *prosinac:*

2 voda XXIV. stajaće bojne sa Naromanije (12 km j. z. Sokolca) izvršila su izviđanje do Barama Han (8 km s. Mokrog) bez dodira s neprijateljom.

30. *prosinac:*

1 vod XXII. bojne iz Sokolca, sa jednom njemačkom postrojbom, izvršio je izviđanje do Vlasenice, gdje je kao predhodnica došao u dodir s partizanima, koji su dolazili u Vlasenicu sa sjeveroistočne strane. Partizani, misleći da imaju pred sobom jačeg protivnika, dali su se u bieg, te su pri tom četvo-

rica ubijena. Prema iskazima pučanstva, u blizini Vlasenice nalazi se jedna partizanska skupina, u jačini 2000.¹⁰

31. prosinac:

1 sat II. stajaće bojne iz Baltića (2 km z. Sokolca) izvršila je izviđanje do Zagrada (9 km s. z. Sokolca), gdje je naišla na neprijatelja jačine 30, kojeg je protjerala, nanievši mu gubitke od 1 mrtvog prebrojanog.

1 vod XXIV. bojne sa Romanije (10 km j.z. Sokolca) izvršio je izviđanje preko Sahbegovića do Crnog Vrh (10 km s. z. Sokolca) ...

Zapovjednik, bojnik:
(F. Sudar)
Grulich
u. z. satnik (Grulich)

BR. 208

DNEVNI IZVJEŠTAJ GLAVNOSTOŽERNOG UREDA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 15. JANUARA 1944. O BORBAMA S JEDINICAMA NOV NA PODRUČJU BOSNE I HERCEGOVINE¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 15/44.

(po podatcima primljenim 15. I. 1944. godine do 9 sati)

Podr. Broda: 13. I. u sukobu sa part. između ž. p. Brodski Stupnik i St. Slatinik (16 km z. i 13 km z. s. z. Broda) vlastiti gubitci iznose: 5 poginulih (3 Njemca). Nepr. gubitci nepoznati.

Podr. Petrinje: 12. I. uspješnim podhvatom u području Gore (7 km j. z. Petrinje) i Petrinje part. odbačeni od Gore.

¹⁰ Odnosi se na Devetnaestu birčansku brigadu, koja je 29. decembra 1943. zauzela i Vlasenicu (vidi dok. br. 7).

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 4 122—123.

Podr. Kozare: 12. I. u području Kozare pred podhvatnim četama slabije neprijateljske snage uzmiču i dostignuta je obća crta: Demirovac — Kozarac (30 km s. i. i 10 km i. Prijedora). Pretpostavljaju se jače part. snage u području 13 km j. j. i. od Dubice. Neprijateljski gubici: 2 mrtva. Pliken: 2 teške strojnice. Uništena 1 bolnica.

Podr. Banje Luke: Noću 9/10. I. napadnuta je posada uporišta Krnjin (24 km s. z. Banje Luke) od znatno nadmoćnih partizana. Posada se probila u Ivanjsku (19 km s. z. Banje Luke) uz 5 mrtvih (1 častnik) i 2 ranjena (1 častnik).²

Saznaje se da je 700 ranjenih part. u borbama kod Banje Luke prešlo Sanski Most.

Podr. Livno — Duvno:

12. I. odbijen napadaj part. na Livno, a noću 11/12. I. na Tomislav Grad.

Podr. između r. Vrbasa,

Lašve i Neretve: Podhvat u području r. Vrbasa, Lašve i Neretve, južno od crte Jajce — Travnik nastavlja se. Neprijatelj odstupi u glavnom u južnom i jugozapadnom smjeru.

— Iz područja Rame — Ostrožca u toku je podhvat u sjev. zap. smjeru u područje Prozora i G. Vakufa.

Po još nepotvrđenim viestima zauzeto je Bugojno. -

Posljedci podhvata 12. I.:

Kod s. Babići (15 km s. z. D. Vakufa) uništen je jedan dio nepr. bojne sa stožerom. U s. Slatina (6 km z. od D. Vakufa) uništena je part. poljska bolnica.³ Dostignuta crta: Pribeljci — Prusac — Vidrička (12 km z., 6 km j. i. i 8 km i. D. Vakufa).

U području Travnika sa crte: Kalin — Rudina — Radovan Pl. (11 km j. i 14 i 19 km j. i. D. Vakufa) u toku je podhvat u jugozapadnom smjeru.

² Vidi dok. br. 209.

³ Odnosi se na bolnicu Prve proletarske divizije, ali podatak o njenom uništenju nije tačan. Opširnije o tome vidi dok. br. 106.

U području Konjica sa crte: Požetva — Čelinska⁴ — Greviči (22 km s. s. z., 21 km s. z. i 20 km s. z. Konjica) — visovi 7 km z. Rame poduzet je napadaj u sjeverozapadnom smjeru.

Iz područja Mrkonjić Grada u toku je podhvat prema s. Mliništa (25 km j. z. Mrkonjić Grada).

Neprijateljski gubitci: 102 mrtva (brojano), 6 zarobljenih. Plien: 64 karabina, 2 strojnice. Razoreno 10 bolničkih baraka i uredske prostorije partizana.

Djelat, vlast,

zrakopl.:

Vršilo bojne zadaće i obskrbu

Osobitosti:

Po neprovjerenom izvješću odmetnik Sulejman Filipović sa nekim članovima Titine nazovi vlade navodno je stigao u Kozaru Pl.

12. I. predali su se dobrovoljno u Kutini 2 naoružana partizana.

12. I. u području 18 km j. Zagreba uhićeno (po Niemcima) 100 sumnjivih osoba.

*Dogodaji
na prugama:*

Na pruzi Brod — Striživojna — Vrpolje 13. I. između ž. p. D. Vrba i SI. Brod part. presjekli 15 bb. stubova i bb. vodove.

Na pruzi Caprag — Sunja noću 14/15. I. između ž. p. Sunja i Brđani krajiški part. su na 2 mjesta prekinuli želj. prugu.

(M. P.)

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

⁴ Planina

OPŠTA BOJNA RELACIJA TREĆEG GORSKOG ZDRUGA ZA
PERIOD OD 15. DECEMBRA 1943 DO 15. JANUARA 1944
GODINE¹

OBICA BOJNA RELACIJA (I. DIO)

3. gorskog zdruga

u vremenu od 15. XII. 43. — 15. I. 44. godine

11. gor pukovnija:

16. XII. Stožer pukovnije sa stožernom i 14. p. o. sati — Bos. Novi.
Stožer I. bojne sa 1. i 4. sati — Martin Brdo,
2. sat — Dragotinja.
3. sat — Daščica.
Zadatak bojne: osiguranje željezničke pruge Bos. Novi (izključno) — ž. post. G. Dragotinja (uključno).
Stožer II. bojne sa 5. i 8. sati — Rudice.
6. sat — D. Rakani.
7. sat na postavu Jablanica kod Bos. Novog.
Zadatak bojne: osiguranje željez. pruge i Bos. Novi — Otoka na povjerenom odsjeku i sa jednom sati osiguranje Bos. Novog.
Stožer III. bojne sa 9. i 12. sati — Blatna.
10. sat na postavima k. 322.
11. sat na postavima Stražbenica, k. 321, k. 307 (Plavna).
Zadatak bojne: osiguranje željez. pruge do 2 km južno od Otoke a sa 11. sati osiguranje Otoke.
Na odsjeku I. bojne u toku noći 15/16. XII. 43. eksplodirale 3 mine postavljene na željez. pruzi kod s. Petkovca i između Dragotinje i Brežićana. U toku noći pored toga partizani su porušili — prevrnuli oko 400 metara željez. pruge između Brežićana i Dragotinje.² Uznemirivanja od neprijatelja na odsjeku I. bojne nije bilo u toku dana.
Na odsjeku II. bojne na 6 km od Bcs. Novog eksplo- dirala je noću 15/16. XII. 43. mina na pruzi i poru-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 11/5—5, k. 59.

² Odnosi se na Kozarski NOP odred. Bliže o tome vidi izvještaj Odreda od 25. decembra 1943 (Arhiv Istoriskog instituta JNA, reg. br. 11/1—1, k. 1625).

šila 4 met. pruge, što je u toku dana popravljeno. II. bojna manjim dielovima vršila razviđanje pravcem: Rudice — Vel. Brdo — Dolovljani — k. 331, ali nije bilo dodira sa neprijateljem. Na odsjeku III. bojne nije bilo uznemirivanja od neprijatelja.

14. sat vršila je razviđanje zapadno od Bos. Novog do sela Čemernice, ali nije bilo dodira sa neprijateljem.

17. XII. Nije bilo uznemirivanja od neprijatelja.

18. XII. Na odsjeku I. bojne partizani sa lieve obale Sane u prostoru između Martin Brda i Blagaja iz p. o. topa pucali na putnički vlak, a potom otvorili vatru bacačima i strojnicama na Martin Brdo.³ Pronađena je 1 mina na pruzi između Svodne i Petkovca. Na odsjecima II. i III. bojne nije bilo dodira sa neprijateljem. U bliskim razviđanjima koja su poduzeta manjim dielovima iz pojedinih uporišta.

19. XII. Na odsjeku I. bojne noću 18/19. XII. 43. između Petkovca i Svodne eksplodiralo je 22 mine na željez. pruzi. Oštećeno je 19. željez. tračnica, prevrnutu oko 100 met. pruge i prerezano 25 kom. brzoglasnih stupova. U toku noći i dana partizani sa lieve obale Sane strojničkom i bacačkom vatrom onemogućili su popravak pruge, te se radni vlak i radnici morali vratiti u Bos. Novi.

Na odsjeku II. bojne na 5-tom km. od Bos. Novog minirana je i oštećena pruga na 11 mjesta u duljini oko 100 met., što je u toku dana popravljeno i uzpostavljen promet.

Obhodnje II. bojne upućene u razviđanje došle su u dodir sa neprijateljem kod k. 280., j. 2 km od Rudica. Na odsjeku III. bojne isto tako su obhodnje u razviđanju imale dodir sa neprijateljem južno od Zelovca. Prema prikupljenim podacima partizani su se počeli prikupljati u s. V. Rujiška, 10 km j. od Rakana.⁴

20. XII. Na odsjeku I. bojne u toku noći 19/20. XII. 1943. partizani su postavili 7 mina na pruzi između Martin Brda i Blagaja, kojima je pruga još više oštećena. Na odsjeku II. bojne partizani pokušali između

³ i ⁴ Te akcije izvela je Šesta krajiška brigada. Opširnije o tome vidi tom IV, knj. 20, dok. br. 132.

⁴ i ⁵ Na prostoriji između rijeka Sane i Une u to vrijeme djelovao je Podgrmečki NOP odred. Opširnije o njegovim akcijama od 26 decembra 1943 do 10 januara 1944 vidi izvještaj Odreda od 13 januara 1944 (Arhiv Istoriskog instituta JNA, reg. br. 22—1/1, k. 768 A).

Bos. Novog i Rudica minirati prugu, ali su spriječeni vatrom bacača i postavljenim zasjedama.

Na odsjeku III. bojne nije bilo uznemiravanja od neprijatelja.

U toku dana izvršena je izmjena postava: 5. sat iz Rudica na postav Rakani, 6. sat iz Rakana u Rudice, 9. sat iz Blatne u Otoku, 11. sat iz Otoke u Zelovac, a 10. sat povučena u Blatnu sa Zelovca.

21. XII. Na odsjeku I. bojne u toku noći oko 200 partizana kod sela Petkovac prebacili se sa lijeve na desnu obalu Sane. Radni vlak i radnici koji su iz Bos. Novog upućeni radi pruge kod sela Petkovca napadnuti su sa lijeve obale Sane strojničkom i topničkom vatrom.

Na odsjeku II. bojne nije bilo uznemiravanja od neprijatelja. Na odsjeku III. bojne u toku noći 20/21. XII. 43. Oko 01.30 sati napali partizani postave 9 sati na Plavni (k. 307) kod Otoke i zauzeli uporište, dok se je posada povukla u Otoku.⁵ Jačina partizana bila je oko 200 ljudi.

22. XII. Na odsjeku I. bojne u toku noći na željez. pruzi eksplodiralo 15 mina u prostoru s. Petkovac. U toku dana obhodnje sa Martin Brda u prostoru s. Petkovac napadnute su strojničkom vatrom sa lijeve obale Sane. Radovi na pruzi su i ovog dana spriječavani topovskom, bacačkom i strojničkom vatrom sa lijeve obale Sane.

Na odsjeku II. bojne nije bilo uznemiravanja od neprijatelja. Na odsjeku III. bojne noću 21/22. XII. 43. oko 00.30 sati partizani napali postave 11. sati na Zelovcu. U pol-satnoj borbi partizani su odbijeni uz podporu topničke vatre iz Rudica.

23. XII. Na odsjeku I. bojne u toku noći 22/23. XII. eksplodirala mina. U toku dana pokušalo se uspostaviti obhodnjama spoj između uporišta Blagaj i Martin Brda, što nije uspjelo, jer su partizani sa jačim snagama zaposjeli visove u prostoru između Svodne i Blagaja, isto tako i sa lijeve obale Sane.⁶

Na odsjeku II. bojne partizani u toku noći pokušali minirati između Bos. Novog i Rudica željez. prugu, u čemu ih je zasjeda spriječila. Na odsjeku III. bojne nije bilo uznemiravanja od neprijatelja.

24. XII. Na odsjeku I. bojne nije bilo uznemiravanja od neprijatelja. Na odsjeku II. bojne u toku noći 23/24. XII. 43. partizani opet pokušali minirati željez.

prugu između Bos. Novog i Rudica u čemu su spriječeni našim zasjedama, topničkom i bacačkom vatrom iz Rudica. U toku dana nije bilo uznemirivanja od "neprijatelja. Na odsjeku III. bojne oko 03.00 sati partizani napali postave 9. sati u Plavni. Borba se vodila do 04.30 sati, kada se posada pod pritiskom brojno jačeg neprijatelja povukla ka Otoki.

25. XII. Radi uspostave spoja sa postavom Martin Brda poduzeta je iz pravca Blagaja i Martin Brda akcija pod zapovjedništvom zapovjednika pukovnije. Dodira sa neprijateljem nije bilo, te je spoj uhvaćen u 11.30 s. Na odsjeku II. i III. bojne toga dana nije bilo uznemirivanja od nepr.
26. XII. Na odsjeku I. bojne kod Reljić kamena između Brežićana i Dragotinje porušena željez. pruga u toku noći. Na ostalim odsjecima osiguranje ž. pruge. Nije bilo dodira sa neprijateljem.
27. XII. Obhodnje I. bojne imale su dodir sa oko 50 partizana kod sela Medići, sj.z. od Martin Brda i nakon kraće borbe partizani su protjerani. Na odsjeku II. bojne u toku noći 26/27. XII. eksplodiralo nekoliko mina na želj. pruzi kod D. Rakana. Zbog toga su uzeta 2 taoca iz Rakana. U toku dana preduzetim razviđanjem nije se naišlo na dodir sa neprij.
28. XII. Na odsjeku I. bojne kad su se radnici vraćali sa rada na popravku želj. pruge od sela Petkovca napali su ih partizani sa lijeve obale Sane sa strojničkom vatrom.
- 9.1. Na odsjeku I. bojne vođena je borba obhodnje sa Martin Brda kod Svodna potoka. Na ostalim odsjecima nije bilo uznemiravanja od neprijatelja.
- 10.1. Na odsjeku I. bojne kod sela Peretovci obhodnje I. bojne vodile su borbu sa oko 80 partizana, koji su nakon trosatne borbe protjerani ka sjeveru. Na ostalim odsjecima nije bilo uznemiravanja od neprijatelja.
- 11.1. Na odsjeku I. bojne noću 10/11. I. 1944. oko 22.00 sata partizani sa jačim snagama napali uporište Dragotinja.⁷ U žestokoj borbi partizani su odbijeni ostavivši na bojištu 1 mrtvog. Ranjeno je 8 domobrana. U toku dana nije bilo uznemirivanja od neprijatelja, kao i na ostalim odsjecima osiguranja željez. pruge.

⁷ Opširnije o tome vidi dok. br. 89.

12. I. Kod Bos. Novog partizanska zasjeda kod k. 257 (zapadno) napala odjel 15. sati, koji je imao zadatak osiguranje sječe drva. Partizani su protjerani nakon kraće borbe. 1 domobran poginuo. Na odsjeku I. bojne kod Dragotinje partizani pripucali su na obhodu ranivši 1 domobrana. Oko 15.00 sati između Blagaja i Bos. Novog partizanska zasjeda napala 3 domobrana, koji su iz Bos. Novog išli u Blagaj od kojih je 1 poginuo, a 1 ranjen. Na odsjeku II. bojne na 12 km u toku noći porušena želj. pruga u dužini od 150 met. U toku dana nije bilo uznemiravanja od neprijatelja.-Izvršena je izmjena postava između II. i III. bojne, tako da je stožer II. bojne sa 6. i 8. sati zaposjeo Blatnu, 5. sat Zelovac, stožer III. bojne sa 9., 11. i 12. sati zaposjeo Rudice.
13. I. Nije bilo uznemiravanja od neprijatelja. Izvršena izmjena postava između 10. i 7. sati, tako da je 7. sat zauzela postave oko Otoke, a 10. sat koja je 12. I. 44. prebačena u Rudice zaposjela Jablanicu kod Bos. Novog.
- 14.1. Nije bilo uznemiravanja od neprijatelja.
- 15.1. Na odsjeku I. bojne nije neprijatelj uznemiravao. Na odsjeku III. bojne na 4 km od Rudica ka Bos. Novom oko 09.00 sati eksplodirala je mina oštetivši želj. prugu, što je u toku dana popravljeno. Oko 16.00 sati 1 i pol km od Blatne ka Rudicama eksplodirala mina pod putničkim vlakom. Poginulo je 9 pripadnika oružanih snaga (domobrana i Niemaca) i oko 15 ranjenih.
- Kroz cijelo vrijeme vršena su svakodnevna obhoda-
renja pored pruge i blizka razviđanja oko pojedinih
uporišta, a noću postavljane zasjede na pojedinim
pogodnim mjestima za spriječavanje rušenja pruge od
strane partizana. Naročito jaku djelatnost partizani
su upravili na rušenje pruge Prijedor — Bos. Novi i
to sa lijeve obale rijeke Sane ne dozvoljavajući popra-
vak pruge. Ovo im je tim lakše što na lijevoj obali
Sane nema nikakvog uporišta, te se u tom predjelu
sasvim slobodno kreću.

III. boj-)la 3. gor. pukovnije

I. dio

15. XII. Bojna na zauzetim postavima u obrani Prijedora, a 11. sat. nalazi se na postavima u Brežićanima.

- Osiguranje želj. pi-uge u Brežićanima napadnuto od partizana. Napad odbijen bez gubitaka. Gubitci partizana nepoznati.
16. XII. Bojna na postavima u Prijedoru i na osiguranju ž. pruge u Brežićanima. U toku noći malo pripucavanja na Gomjenici.
17. XII. Bojna na zauzetim postavima u obrani Prijedora. 11. sat — Brežićani. 1 častnik i 15 domobrana na osiguranju kod opravka pruge između Brežićana i Dragotinje. Redovito vježbanje sati na postavima.
18. XII. Bojna na postavima oko Prijedora i osiguranje ž. pruge — Brežićani.
19. XII. U toku noći partizani su pripucali na bunker koji se ~~nalazi na putu~~ prema Bos. Novom.
20. XII. ,
28. XII. Na odsjeku II. i III. bojne nije bilo uznemirivanja od neprijatelja. Zapadno od Bos. Novog za 1. i pol km kod k. 257 dočekali su partizani iz zasjede odjel 15. sati. Tom prilikom poginuo je 1 domobran, 1 ranjen i 2 zarobljena.
29. XII. Na odsjeku I. bojne nije bilo uznemirivanja od neprijatelja. Kod D. Dragotinje zapovjednik I. bojne sa jednim rojem domobrana prešao je na lijevu obalu Sane i spasio 28 konja i veću količinu strojničkog tvoriva i streljiva njem. bojne 384.⁸ pukov. koja je toga dana vršila podhvat čišćenja na lijevoj obali Sane.
30. XII. Kod Bos. Novog partizani su oko 21.00 sati noću 29/30. XII. 43. pripucali na postave 15. sati na k. 255 i 200.
- Na odsjeku II. bojne oko 23.00 sati iste noći partizani kod Rakana napali su obhodnju koja je vršila razviđanje. Bacačkom i topn. vatrom rastjerani su. U toku dana nije bilo uznemirivanja od neprijatelja.
31. XII. Na odsjeku I. bojne u toku noći 30/31. XII. 43. eksplodirale su 4 mine kod s. Petkovca. U toku dana nije bilo uznemirivanja od neprijatelja. Kod sprovođenja konja iz Bos. Novog za Rudice partizani su napali sa lijeve obale Une vodiče i konje strojničkom vatrom sa k. 120.

⁸ Riječ je o Trista osamdeset trećem pješadiskom puku (vidi dok. br. 191).

- 1.1. 44. U toku noći 31. XII. 43—1. I. 44. između Blagaja i Bos. Novog eksplodiralo je 11 mina na željez. pruzi i porušeno još 200 met. želj. pruge, 10 brzogl. stupova. U toku dana napadnute su obhodnje u razviđanju sa lieve obale Sane u prostoru sela Petkovca.⁹ Oko 10.30 sati strojničkom i bacačkom vatrom sa lieve obale Sane prisilili su partizani radnike i radnički vlak da se vrati u Bos. Novi, onemogućivši time popravak. Na odsjeku II. i III. bojne nije bilo uznemiravanja od neprijatelja.
- 2.1. Na odsjeku I. bojne između Petkovca i Svodne eksplodiralo je 9 mina u toku noći 1/2. I. 44. Po obhodnjama ustanovljeno je da je pruga između škole kod Petkovca i Svodne porušena u dužini od 4 km. Sa lieve obale Sane partizani spriječavali popravke radova na pruzi kod Petkovca. Na odsjeku II. i III. bojne u toku noći 1/2. I. 44. eksplodiralo nekoliko mina. Istovremeno napadnuta je zaseda II. bojne kod k. 135. Borba je trajala od 00.30 do 04.15 sati u jutro. Pruga je porušena u dužini od 500 met. na 12 i 13 km od Bos. Novog.
- 3.1. Na odsjeku I. bojne nije bilo uznemiravanja od neprijatelja. 12 neprijateljskih zrakoplova preletjelo Martin Brdo u pravcu Prijedora, koji je tog dana bombardiran.
Na odsjeku II. i III. bojne vršen popravak pruge bez uznemiravanja.
4. I. Na odsjeku I. bojne vršen je popravak pruge, ali su partizani rad spriječili vatrom sa obje strane rijeke Sane.
Na odsjeku II. i III. bojne nije bilo uznemiravanja od strane neprijatelja. Pruga je popravljena.
- 5.1. Kao i predhodnog dana nije se mogao nastaviti popravak pruge. Oko 13.00 sati kod škole u Petkovcu pogođen je 1 njem. vagon bačen i izgorio je.
Na odsjeku II. bojne i III. bojne nije bilo uznemiravanja od neprijat.
6. I. Na odsjeku kod I. bojne stanje nepromijenjeno.
II. bojna vršila je sa svojih uporišta razviđanje manjim dielovima kod s. Predojevići 4 km j. od Rudica. Došlo je do dodira sa manjim dielovima partizana koji su odbijeni. Tom prilikom zarobljen je 1 mali partizanski bacač bez postolja. Na odsjeku III. bojne nije bilo uznemiravanja od neprijatelja.

- 7.1. Nije bilo uznemirivanja toga dana od neprijatelja. 20 neprijateljskih zrakoplova preletjelo oko 10.00 sati preko Martin Brda ka sjeveru, a u 11.25 sati 14. zrakoplova preko Bos. Novog ka jugu.
- 8.1. Na odsjeku I. bojne pokušalo se popravljati prugu, ali su partizani sa lijeve obale Sane onemogućili rad. Na ostalim odsjecima osiguranja ž. pruge nije bilo uznemirivanja od strane neprijatelja.
27. XII. Sa postava na Martin Brdu, a po zapovjedi zapovjednika II. bojne 383. p.p. otvorena je vatra na k. 212, s. Trgovište (grupe kuća i putevi).¹⁰ Utrošeno je 16 udai-nih gr.¹¹
28. XII. Sa postava na Martin Br. otvorena je vatra na k. 242, k. 136 (kuće j.i. od k. 187). Utrošeno je 20 udar. gr. i 43 temp. gr.
29. XII. Pošto je 11/383. bila 28. XII. 43. završila podhvat, to se bitnica povratila sa postava na Martin Brdu a po nalogu zapovjednika 3. gorskog zdruga na postav u Prijedor.
30. XII. Bitnica nije vršila gađanja.
- 2.1. 44. Jedan top krenuo je iz Prijedora vlakom do Brezičana i na postavu ž. postaje Brezičani praćeno je kretanje pješništva u jačini jedne sati 11/383., koja se kretala pravcem Brezičani, k. 298, k. 262, k. 284 i natrag. Gađalo se na spomenute visove, a prije nastupanja ove sati samo do njih. Utrošeno je 11 udarn. gr., 6 tempr. gr. i 11 šrap.¹² Top se vratio u Prijedor.
- 3.1. Jedan top bitnice upućen je u 11 sati vlakom iz Prijedora u Brezičane odakle je praćeno kretanje jedne bojne 383. p.p. Po zapovjedi zapovjednika bojne otvorena je vatra na s. Cikote (škola i crkva). U 15.00 s. top se je povratio u Prijedor. Utrošeno je 2 udar., 3 temp. granate te i 3 šrap.
4. I. Jedan top bitnice krenuo je iz Prijedora u 8 sati vlakom do željez. postaje Brezičani, a u sastavu jedne sati 383. p.p. Neprijatelj nije davao otpora, te se stoga nije gađalo. Top se je povratio u Prijedor.
- 5.1. 44. Jedan top bitnice krenuo u 7.00 sati u sastavu jedne sati vlakom do Brezičana. Po zapovjedi zapovjednika sati otvorena je vatra na selo Cikote i k. 298. Top se

¹⁰ Vidi dok. br. 191.

¹¹ granata

¹² granat-šrapnel

je povratio u Prijedor u 15 sati. Utrošeno je 4 udarne gr., 4 temp. gr. i 2 šrap.

- <5.1. Jedan top bitnice krenuo je u 7.30 sati a u sastavu pješačtva jačine od jedne sati vlakom do željez. postaje Brežićani. Po zapovjedi žapovjednika sati gađalo se je na vis 298 i razkranicu puteva u s. Cikote. Utrošeno je 2 udar., 1 temp. gr. i 2 šrap.
- 9.1. Krenula je bitnica sa svog položaja na novi položaj u Prijedoru na obalu Sane za podpomaganje rada dviju bojni 383. p.p., a koje su se kretale lievom stranom Sane prema s. Cikote. Prema zapovjedi zapovjednika sklopa otvorena je vatra na k. 298 — Milašinovića Gl. U 20.00 s. bitnica se je povratila na svoj stari položaj. Utrošeno je 4 udar., 2 temp. gr. i 2 šrap.
11. I. Jedan top bitnice krenuo je u 6.30 sati iz Prijedora vlakom u Brežićane a u sastavu jedne bojne. Po zapovjedi zapovjednika bojne otvorena je vatra na vis 298, 284, 286. 361 i s. Cikote. Utrošeno je 14 udar., 12 temp. gr. i 15 šr.
- 12.1. Jedan top bitnice upućen je vlakom u Brežićane u sastavu pješačtva jačine dvie sati radi osiguranja pruge Brežićani — Dragotinja. Po zapovjedi zapovjednika jedne-sati otvorena je vatra na vis 298, grupu kuća između visa 286 i 361, 361 i s. Cikote. Utrošeno je 8 udar., 6 temp. gr. i 18 šrap. Top je ostao preko noći u Brežićanima, pošto je i pješačtvo ostalo.
13. I. Sa postavima u Brežićanima otvorena je vatra na vis 267 — Dragotinja — te na grupu kuća j.i. od tog visa. Utrošeno je 5 udar. gr., 2 temp. gr. i 4 šr. Top je ostao i preko noći radi daljeg osiguranja.
14. I. Po zapovjedi glavarar stožera 3.g.z.¹ top je krenuo vlakom iz Brežićana do ž. postaje Svodna, odakle je osiguravao popravak pruge između Svodne i Blagaja. Utrošeno je 1 udar. gr., 1 temp. gr. i 1 šrap.
15. I. Sa postava kod ž. post. Svodna otvorena je vatra na v. 207 — Basraci — groblje i kuće j. od S.,¹⁴ odakle je neprijatelj ometao rad na popravku pruge. Utrošeno je 6 udar. gr., 7 temp. gr. i 9 šr. Top se vratio u Prijedor.

" Treći gorski zdruk

¹⁴ U originalu je isto.

- 22. XII. Napadnuto je osiguranje ž. pruge u Brežićanima, pri uzpostavljanju spoja sa dielovima 11. g.p. na Martin Brdu.
- 24. XII. Na putu za Bos. Dubicu, prilikom sječe drva, napadnuto osiguranje i kola sa bacačkom i strojopuščanom vatrom. Konji i konjušari posudjeni 11/383. pj. pukov. za razviđanje.
- 25. XII. Od strane partizana na Prijedor je bačeno 15 granata iz bacača.
- 31. XII. Pripucavanje odmetnika sa lakim i teškim oružjem na odsjeku Gomjenica.
- 1.1.44. Bojna se nalazi u postavima oko Prijedora. 11. sat na osiguranju ž. pruge u Brežićanima.
- 3. I. 44. U 11.35 sati oko 20 neprijateljskih zrakoplova bombardiralo je Prijedor. U Prijedoru i okolici nabrojano je 71 lievak od bombi. Bombe su američkog podrijetla. 3 domobrana poginulo, a 7 ranjeno. Od građanstva 70 mrtvih i 120 ranjenih. Porušeno 16 kuća u Prijedoru.
- 9.1.44. U toku noći napali su na 11. sat, koja se nalazi na osiguranju ž. pruge u Brežićanima. Napad je odbijen bez vlastitih gubitaka, dok je neprijatelj ostavio 1 mrtvog (navodno zamjenik komandira). Do 15. siečnja 44. bojna se nalazi na osiguranju Prijedora, ali. sat na osiguranju želj. pruge u Brežićanima.

II. topnički sklop:

stož. bitnica:

- 16. XII. U toku noći partizani su odnjeli 750 m brzoglas. voda u s. Tukovi. Ovu liniju osiguravala obhodnja milicije u Tukovima.
- 3.1. 44. Prilikom bombardiranja Prijedora od neprijateljskih zrakoplova uništeno je oko 750 m brzoglas, voda. U toku vremena od 16. XII. 43.—15. I. 44. častnici i dočastnici ove bitnice određivani su kao osmatrači prigodom vođenja akcija u okolici Prijedora.

1. bitnica XIII. top. sklopa:

Bitnica se sastoji od jednoga voda u sastavu posade Prijedor, a na postavu kod katoličke crkve.

- 15. XII. Sa postava u Prijedoru, a po zapovjedi zapovjednika sklopa, otvorena je vatra na selo Zilovicu (mlin i raskrsnica putev3). Utrošeno je 5 udarnih granata i 1 šrapnel.
- 16. XII. Organizirano motrilište na katoličkoj crkvi i praćeno kretanje 11/383. u pravcu Brežićana. Neprijatelj je davao mjestimično otpore i topnička vatra nije tražena.
- 21. XII. Jedan top bitnice krenuo sa položaja u Prijedoru vlakom do želj. postaje Svodna. Sa postava 500 m sjeverno od postaje praćeno je kretanje 11/383. koja se je kretala pravcem Svodna — Blagaj, te se po traženju istaknutog motrioca gađalo sljedeće: s. Basraci (k. 235, k. 128, k. 207). Utrošeno je 16 udarnih granata, 11 temp. gr. i 1 šrapnel.
- 24. XII. Bitnica je krenula iz Prijedora u 8 sati vlakom do ž. postaje Svodna. Postav je zauzela na Martin Brdu, gdje je ostala do 29. XII. 43. Po zapovjedi zapovjednika I. bojne 11. g.p. otvorena je vatra na s. Peretovci. Tom prilikom utrošeno je 19 udar. gr., 9 temp. gr. i 3 šrapnela.
- 25. XII. Bitnica sa položaja u Martin Brdu nije gađala pošto vatra nije tražena.
- 26. XII. Sa položaja na Martin Brdu a po zapovjedi zapovjednika 11/383. otvorena je vatra na s. Cikote (crkva) k. 187 i kuće po grebenu sa svrhom da se rastjera neprijatelj, kako bi pružni radnici mogli nesmetano vršiti popravku ž. pruge i mosta j. od s. Zilovica. Utrošeno je 24 ud., 2 temp. gr. i 4 šrap.

2. bitnica XIII. top. sklopa:

- 15. XII. Bitnica se nalazi na postavima u obrani Prijedora.
- 17. XII. Jedan vod bitnice postavljen u s. Muhađeri u cilju podpomaganja nasilnog razviđanja sj.z. od Prijedora. Na večer vod se vratio.
- 24. XII. Bitnica je tukla vis 170 (Jordanovac), sj.z. rub sela Puharska, Jordan, vis 197 (Biščani) i vis 203 (Rizvanovići). Utrošeno 25 gr. šr.
- 25. i 26. Tučena je grupa od tri kuće na putu za Banovo Polje i crkva kod s. Cikote, bezimena kota kod s. Durtovići i Crna Dolina, utr. 17. gr. šr. i 3 kom. temp. gr.
- 27. XII. Tučena je prostorija oko crkve i škole u s. Cikote, utr. 14 kom. gr. šr., temp. gr. 6.

29. XII. Tučena je crkvena uzvisina u Cikotama, vis 213, 197 i 168 (sve na prostoru Biščani). Utrošeno 15 temp. gr. i 24 gr. šrap.
31. XII. Tučena je crkva kod s. Cikote i kućica sj. od puta Prijedor — Bos. Novi i to između tog puta i puta prema visu 262. Utrošeno 7 temp. gr.
- 1.1. 44. Tučena je Milašinovića Gl. i to vis 298 i prostor oko njega (21 t. gr.).
2. I. 44. Tučen vis 298 i prostor oko njega (Milašinovića Gl.). Utr. 6 temp. gr.
3. I. 44. Prilikom napada iz zraka uništeno je sljedeće tvorivo: 4 kom. zaprežnica, 2 kom. pokrivača konj., 1 kom. pokrivača ljudskih, 10 kom. sanduka praznih za naboje 10 cm za haubicu, 1 kom. kabanica novih.
4. I. 44. Tučen je vis 178 (Bastasi) i vis 206 (s. Rakelići). Utrošeno 7 kom. gr., 8 kom. temp. gr.
- 7.1. 44. Tučena je kuća na raskršću puta zap. od crkve s. Cikote. Utrošeno 9 kom. temp. gr.
- 9.1. 44. Tučen vis 298 (Milašinovića Gl.), put južno od tog visa, groblje sj. od s. 2ilovica i kosa j. od visa 298.
- 10.1. 44. Tučen vis 205 i vis 262 (s. Dragotinja). Utrošeno 8 kom. temp. gr.
- Svi napred navedeni ciljevi tučeni su po zapovjedi zapovjedništva II. top. sklopa, a u cilju bilo podpomaganja nasilnog razviđanja naših četa, bilo u cilju spriječavanja rušenja pruge Bos. Novi i podpomaganja popravljivanja iste.
- Tokom nasilnih razviđanja bitnica je davala častnika motrioca i dočastnika motrioca te njihove pomagače. Tom prilikom je većinom u borbi iz bliza trošeno i pušćano strijeljivo.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ GLAVNOSTOŽERNOG UREDA ORU-
ŽANIH SNAGA NDH OD 16 JANUARA 1944 O BORBAMA
S JEDINICAMA NOV U BOSNI¹**

\

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 16/44.

(po podacima primljenim 16. I. 1944 godine do 9 sati)

- Podr. Kozare:* 13. I. u podhvat u području Kozare, po-
slie slomljenog slabijeg nepr. otpora, dostig-
nuta je crta: Prijedor — Dubica (24 km s.s.i.
Prijedora).
- Podr. Bihaća:* 12. I. part. napali njemač. samovoznu pre-
selicu na cesti 9 km j. od Bihaća.² Oštećeno 5
samovoza, poginula 4 Njemca, a ranjeno 5 (1
domobran).
- Podr. Brčkog:* 13. I. topničkim djelovanjem razpršeno je
part. prikupljanje u području južno od Brčkog.
- Podr. Tuzle:* 13. I. poslije slomljenog jačeg neprijatelj-
skog otpora oko s. Celić (18 km j. Brčkog) part.
su imali 25 mrtvih.
- Podr. Visokog:* 13. I. u borbi u Budoželjskoj Pl. (14 km
s.i. Visokog) partizani su imali 62 mrtva. Vlastiti
gubitci: 4 ranjena.
- Podr. Han Pijeska:* U borbi kod Han Pijeska part. su imali
105 mrtvih.
- Podr. Livna:* 13. I. u borbi jugoistočno i sjeverozapadno
od Livna part. su imali 95 mrtvih, 7 zarobljenih
(4 partizanke) i 3 prebjegla.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju na-
rodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Istoriskog insti-
tuta JNA pod reg. br. 4 124—125.

² U izvještaju Štaba Drvarskog NOP odreda od 16 januara 1944
o tome stoji: »Snage Bihaćkog bataljona pravile su zasjedu na komu-
nikaciji Bihać — Lapac i tom prilikom dočekale su kod sela Melinovca
neprijateljsku motorizovanu kolonu. Srušeno je 5 kamiona koji su pot-
puno uništeni. Zarobljeno: 9 legionara i 1 Austrijanac, zaplijenjeno: 1
šarac, 17 pušaka, 3 para čizama, 1 cipele, 4 šinjela, 2.400 kuna. Nepri-
jatelj je imao 35 mrtvih, među kojima je bilo 7 njemačkih oficira, a
duplo više ranjenih. Naših gubitaka nije bilo«. (Arhiv Istoriskog insti-
tuta JNA, reg. br. 1—2, k. 1628.)

*Podr. između r.
Vrbasa, Lašve
i Neretve:*

Podhvat u području r. Vrbasa, Lašve i Neretve južno od crte: Jajce — D. Vakuf — Travnik i u području Prozora nastavlja se.

Neprijatelj, koji je dosada odstupao u južnom i jugozapadnom smjeru, po svemu sudeći ima namjeru preko Jajca i Jezera umaći u sjevernom i sjeverozapadnom smjeru.³

Posijedci podhvata 13. I.:

U području D. Vakufa poslije slomljenog nepr. otpora kod Carevca (20 km z. Jajca) i odbacivanje nepr. zalaznica produženo je dalje napredovanje prema s. Mliništa (32 km z.j.z. Jajca) te je dostignuta crta: Novo Selo — Rastićevo (20 i 17 km j.z. D. Vakufa).

U području Bugojna bez osobitog nepr. otpora dostignuta je cesta: Bugojno — G. Vakuf. U području 3 km j.z. G. Vakufa odbačena je jača skupina partizana (400) prema j.z.

U području Prozora dostignut je prostor: 4. 5. km j.i. G. Vakufa — s. Ljubunci (6 km s.i. Prozora) a jedna skupina napreduje prema cesti Rama — Prozor.

Djelat, vlast, zrakoplov.:

Usljed lošeg vremena nije radilo.

Djelat, nepr. zrakoplov.:

Neprijateljski zrakoplovi 14. I. (od 1045—1215 sati) izvršili su teroristički napadaj i bombardirali grad¹ Mostar i uzletište. Po prvim viestima primljenim neslužbenim putem bačeno je oko 150 bombi od 500 kgr. U gradu su teže stradale sve četvrti osim Luke i Podhum. Na uzletištu pogodoeno spremište benzina. Gubitci oruž. snaga: 1 častnik, 2 dočast. i 5 domobrana poginuli. Broj srušenih zrakoplova još nije utvrđen (računa se 5—6). Pojedinosti manjkaju, jer nema spoja sa Mostarom (niti krugovalno).

Osobitosti: Navodno engleski zrakoplovi redovito bacaju odjeću, zdravstveno tvorivo i streljivo u s. G. Ribnik (13 km j. Ključa).

(M. P.)

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operat. odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

BR. 211

DNEVNI IZVJEŠTAJ GLAVNOSTOŽERNOG UREDA ORU-
ŽANIH SNAGA NDH OD 17 JANUARA 1944 O BORBAMA
S JEDINICAMA NOV U BOSNI I HERCEGOVINI¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 17/44.

(po podacima primljenim 17. I. 1944 godine do 9 sati)

Podr. Broda: 15. I. podhvatom iz Sibirja prema s. Slatinik (14 km z.s.z. Broda) uz podporu oklopnog vlaka part. su izbačeni iz utvrđenih postava na visovima sjeverno od Slatinika uz 5 mrtvih partizana.

Podr. D. Lapca: 14. I. u podhvat razviđanja u području D. Lapac — D. Suvaja (18 km j.i. D. Lapca) part. su imali 5 mrtvih i 1 zarobljenog.

Podr. Kozare: 14. I. u nastavku podhvata u području Kozare dostignuta je bez nepr. otpora obća crta: 7 km z. Prijedora — 5 km i. Kostajnice.

Podr. Banje Luke: Ponovno prikupljanje jačih part. snaga oko Banje Luke.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 4J126—128.

*Podr. Livno —
Tomislav Grad:*

14. I. razviđanjem iz Livna naišlo se na slabije part. skupine u području 5 kmj s.z. Livna, a u području Tomislav Grada utvrđeno je da su part. posjeli visove 9 km s. i 4 km j.z. Sujice (14 km s.s.z. Tomislav Grada).²

Podr. Tuzle:

Noću 13/14. I. part. su usredotočenim napadajem obkolili njemač. borbenu skupinu u području sela Celića³ (18 km j. Brčkog), nakon žešćih blizkih i uličnih borbi uzpio je prodor u sjevernom smjeru i zauzeti su novi postavi na visovima 1 km s. Ratkoviei (15 km j. Brčkog). Nepr. gubitci: 24 mrtva (brojano). Predmieva se da su gubitci neprijatelja mnogo veći.

14. I. u jutro popustili su nepr. napadaji u području s. Celića. Poduzetim razviđanjem oklopnim kolima cestom: Pukiš (13 km j. Brčkog) — Celić utvrđeno je da su visovi istočno i zapadno Celića jako posjednuti od neprijatelja.⁴

16. I. Tuzla napadnuta navodno od 5—6.000 part. iz sjevernog, istočnog i južnog smjera.⁵ Stanje oko Tuzle jako teško. Sve raspoložive snage I. lovačkog zdruga prikupljaju se ka Doboju radi bezuslovnog održanja prometa na cesti Doboj — Tuzla.⁶

Podr. Vareša:

Partizani su napustili Vareš.⁷

Podr. Konjica:

13. I. u borbi kod s. Maslišće (5 km s.i. Konjica) part. su imali 4 mrtva, 1 ranjenog i 1 zarobljenog. Plien: 2 puške.

*Podr. između r.
Vrbasa, Lašve i Rame:*

Podhvat u području r. Gor. Vrbasa, Gor. Lašve i Rame nastavlja se.

Poslije odbačenih nepr. zalaznica u području Šipova (8 km j.z. Jezera) i slabijeg odpora kod D. Vukovskog (19 km j.z. Bugojna)

² Vidi tom V, knj. 23, dok. br. 6 i 135.

³ i ⁴ Opširnije o tome vidi dok. br. 176.

⁵ Vidi dok. br. 56, 64 i 79.

⁶ Vidi dok. br. 220.

⁷ Opširnije o tome vidi dok. br. 114.

i izvornog diela r. Vrbasa, neprijatelj odstupao i to:

— u području Jajca u zapadnom i sjev. zap. smjeru;

— u području G. Vakufa u južnom i jug. zap. smjeru, a

— u području Prozora u sjev. zap. smjeru.

Posljedci podhvata u toku 14. I.:

U području D. Vakufa dostignuto je područje: Brđani (18 km j.z. Jajca) — Cuklić (16 km j.z. Jajca) — Podgora (22 km j.z. Jajca) — Rastićevo (18 km z. Bugojna).

U području Bugojna dostignuta je poslije slomljenog slabijeg nepr. otpora crta: 10 km z.j.z. Bugojna — Debelo Br. (25 km j.z. Bugojna) — Markovići (10 km j.i. Kupresa) — G. Vukovsko (19 km j.j.z. Bugojna).

U području Prozora poslije slomljenog slabijeg neprijateljskog otpora⁸ dostignuta je crta: Gradina (8 km j.i. G. Vakufa) — Makljen (10 km j. G. Vakufa) — Oraša Pl.⁹ (10 km z.j.z. Prozora).

Neprijateljski gubitci: 128 mrtvih (brojano), 6 zarobljenih, 3 prebjegla i puno ranjenih. Plien: 1 protuoklopni top, 3 teške strojnice, 19 pušaka, 20 konja, 8 tovarnjaka, streljiva i opreme.

Djelat, vlast, zrakopl.:

Usled lošeg vremena nije radilo.

Djelat, nepr. zrakopl.:

Usled nepr. zračnog napadaja na Mostar 14. I. prestala su djelovati neka zapovjedništva i ustanove usled punih pogodaka. Brzoglasni uređaji i vodovi najvećim delom uništeni. Do sada utvrđeni gubitci:

Njemaca: 11 mrtvih i 40 ranjenih.

Domobrana: 21 mrtav i 28 ranjenih.

. . .

Događaji

na prugama:

Na pruzi Bos. Novi — Bihać 15. I. između ž. p. Rudice i Blatno mješoviti vlak naišao na

⁸ Na prostoriji zapadno od Prozora bila je tada Sedma krajiška NOU brigada. Opširnije o njenom dejstvu vidi dok. pod reg. br. 5/3, k. 854 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

⁹ Na označenom mjestu nalazi se selo Orašac a ne planina Oraša.

minu. 14 kola prevrnuo. Žrtve: 6 mrtvih i 26 ranjenih.

Na pruzi Sarajevo — Konjic 12. I. između ž. p. Brđani i Podorašac napadnut teretni vlak pušćanom i strojopušćanom vatrom, a ispod vlaka eksplodirala postavljena mina. Ranjen 1 Njemač.

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operat. odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
(M. P.) Helbich

BR. 212

DNEVNI IZVJEŠTAJ GLAVNOSTOŽERNOG UREDA ORU-
ŽANIH SNAGA NDH OD 18 JANUARA 1944 O BORBAMA
S JEDINICAMA NOV U BOSNI¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 18/44.

(po podacima primljenim 18. I. 1944 godine do 9 sati)

Podr. Kozare: 15. I. u nastavku podhvata u Kozari Pl. dostignuta je bez nepr. otpora crta: 12 km i. — 16 km s.i. — 21 km s.s. iztoč. Bos. Novog. Odbijen je napadaj part. na mostobran 5 km z. Bos. Dubice.²

Podr. Bihaća: Vaganac (16 km s.z. Bihaća) posjednut od neprijatelja.

Podr. pl. Majevice
i Tuzle: Neprijatelj je prikupio jače snage, posjeo i utvrdio (žičane zapreke) visove oko s. Celić — s. Ratkovići — s. Koraja — s. Mrtvice (18 i 15 km j., 20 km j.j.i. i 15 km j.i. Brčkog).³

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 4/129—130.

² Vidi dok. br. 152.

³ Vidi dok. br. 176.

15. I. njemačka borbena skupina i nadalje brani visove 1 km s. od s. Ratkovići. Saznaje se da su se gubitci neprijatelja u toku borbi 14. I. znatno povećali. Poginuo je navodno i 1 zapovjednik part. brigade (vidi izv. br. 17).

Stanje kod Tuzle ozbiljno, ali su svi dosadnji napadaji partizana na Tuzlu odbijeni.¹ Brzoglasne i prometne veze između Doboja i Tuzle prekinute, dok krugovalnog spoja ima.

Partizani su u vezi sa izravnim napadajem na Tuzlu poduzeli još i sljedeće pomoćne podhvate:

a) Jedna skupina jakosti 2—3.000 zauzela je Gračanicu (15 km i.j.i. Doboja) i dalje nadire prema Doboju.⁵

b) Napali Karanovac (3 km j. Gračаницe). Napadaj odbijen uz pomoć oklopnog vlaka."

c) Jedna skupina jaka oko 500, nastupa od Ljeskovih Voda (14 km z.s.z. Doboja) prema Rudanki (4.5. km s.z. Doboja), sa namjerom prasiecanja spoja Brod — Doboj.

. .

Podr. između r.
Vrbasa, Lašve i Rame:

Podhvata u području r. G. Vrbasa, G. Lašve i Rame nastavlja se.

Posijedci podhvata 15. I.:

U području Jezera odbijeni su nepr. napadaji kod s. Protići (19 km z. Jezera) i poslie tvrdokornog nepr. otpora zauzet je vis Gradina (19 km j.z. Jezera).

Pokušaji neprijatelja da povрати vis Gradinu osujećeni su. Napredovanje u južnom smjeru u toku je. Dostignuto je područje. 12—22 km j.i. Mliništa (27 km j.z. Jezera) — 16 km i.s.i. Glamoča.⁷

Poslie slomljenog neprijateljskog otpora zauzet je Kupres, a u području 5 km Z.s.Z. Ravnog (17 km j.j.i. Kupresa) neprijatelj je

* Opširnije o tome vidi dok. br. 135, 176 i izvještaj Trećeg korpusa NOVJ od 6 marta 1944 u Arhivu Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 1/1—3, k. 408.

⁵ Vidi dok. br. 129.

• Bliže o tome vidi dok. br. 220.

⁷ Vidi dok. br. 121.

odbačen. Dostignuta je cesta: Kupres — Šujica (15 km i.s.i. Livna). Neprijatelj odstupa u zapadnom i sjeverozapadnom smjeru.

U području Prozora odbačene su jače neprijateljske snage u zapadnom smjeru i napadan vis Voli Dolac (17 km z. Prozora).⁸ Bez dodira sa neprijateljem predjena je serpentina 4 km j. G. Vakufa i Makljen prevoj.

Neprijateljski gubitci: 135 mrtvih, 45 zarobljenih i puno ranjenih. Plien: 3 strojnice i 11 karabina.

Djelat, vlast.
zrakopl.:

Usljed lošeg vremena nije moglo raditi.

Događaji na
prugama:

e Na pruzi Prijedor — Banja Luka 15. I. između ž.p. Kozarac i Omarska oštećena pruga na 7 mjesta.

Na pruzi Bos. Novi — Bihać 15. I. između ž.p. Cazin i Grmuša minirana želj. pruga na 2 mjesta.

Na pruzi Gabela — Hum 12. I. između ž. p. Diklići i Poljice izkliznuo teretni vlak sa strojem i 2 kolima.

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operat. odjela
glavnostožerni **Dodpukovnik**
(HELBICH)
Helbich

(M. P.)

• Na prostoriji zapadno od Prozora u to vrijeme bila je Sedma krajiška NOU brigada (Arhiv Istoriskog instituta JNA. reg. br. 5/3, k. 854).

BOJNA RELACIJA DRUGOG GORSKOG ZDRUGA ZA NOVEMBAR 1943 GODINE'

TAJNO

ZAPOVJEDNICTVO
2. GORSKOG ZDRUGA
- Vojskovođe Doglavnika Slavka viteza Kvaternika«
Op. broj 180/taj.
U Konjicu 18. I. 1944

Predmet: Bojna relacija za
mjesec studeni — 1943. g.—

ZAPOVJEDNIČTVU III. ZBORNOG PODRUČJA
(Glst.)

I. —DIO:

A. — OPERACIJE I AKCIJE:

1) *Razpored četa dne 1. studenog 1943. god.:*

- I. — 2. *gorski zdrug i njemu izravno podređeni:*
— Stožer zdrug — Sarajevo;
— 2. gorska obkcp. sat — Sarajevo;
— 2. gorska dojavna sat — Sarajevo;
— Zdravstvena sat 2. gor. zdrug — Sarajevo;
— Vojno-oružnički vod — Sarajevo. —

II. — *Pješačтво:*

- a) 2. *gorska pukovnija:*
— Stožer pukovnije — Jablanica;
— 13. sat — Jablanica;
— 14. sat — Jablanica;
— 15. sat — Jablanica. —
— Stožer I. bojne 2. gor. pukovnije — Konjic;
— 1. sat — Lukač Most;²
— 2. sat — Ivan Sedlo;
— 3. sat — Konjic;
— 4. sat — Konjic. —

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istarskog instituta JNA pod reg. br. 14 1—9, k. 57.

² Most na Lukaču

- Stožer II. bojne 2. gor. pukovnije — Drežnica;
- 5. sat — Vojno;
- 6. sat — Gornja Grabovica;
- 7. sat — Čapljina;
- 8. sat — Drežnica. —
- Stožer III. bojne 2. gor. pukovnije — Rama;
- 9. sat — Aleksin Han;
- 10. sat — Ostrožac;
- 11. sat — Jablanica;
- 12. sat. — Jablanica. —

b) 9. gorska pukovnja:

- Stožer pukovnije — Hadžići;
- 15. sat — Hadžići. —
- Stožer I. bojne 9. gor. pukovnije — Bistrica;
- 1. sat — Bistrica;
- 2. sat — na putu Bistrica — Vrelo Prače;
- 3. sat — Vrelo Prače;
- 4. sat — Bistrica. —
- Stožer II. bojne 9. gor. pukovnije — Hadžići;
- 5. sat — Hadžići;
- 6. sat — Hadžići;
- 7. sat — Hadžići;
- 8. sat — Hadžići. —

III. — Topništvo:

a) IX. topnički sklop:

- Stožer sklopa — Pale;
- Stožerna bitnica — Pale;
- 1. bitnica — Mokro;
- 2. bitnica — Podvitez. —

b) XX. topnički sklop:

- Stožer sklopa — Sarajevo;
- Stožerna bitnica — Sarajevo;
- 1. bitnica — Sarajevo;
- 2. bitnica — Sarajevo. —

Gore navedene prostorije u toku mjeseca *studenog* nisu preduzimale nikakove veće podhvate, već su samo vršena osiguranja željezničkih pruga, posadnih mjesta, postava i prikupljanje podataka o odmetničkim grupama. —

Važniji događaji u toku mjeseca studenog su:

I. studeni:

III. zbornu područje zapovjeda da se u toku 2. ov. mj. I. bojna 9. gor. pukovnije prikupi na Bistrici i uputi na nove

postave kod Dovlića, sa zadatkom da izrađuje utvrđenja na Trebeviću. —

3. *studen:*

Noću 3./4. ov. mj. oko 2320 sati izvršen je napad na Konjic sa južne strane od s. D. Bjela (Polje).³ — Napad odbijen u 0130 sati. — Električni vod u prekidu. — Konjic ostao bez razsvjete. — U ovoj borbi jedan domobran poginuo, a kod partizana nađena 2 mrtva i 1 puška zaplijenjena. —

10. *studen:*

Jedan ojačani vod iz 5. sati II. bojne 2. gor. pukovnije (1 častnik, 3 dočastnika, 53 domobrana, 48 pušaka, 4 strojopuške, 1 samokres, 1 strojosamokres i 1 bacač) upućen na pojačanje posade Konjic. —

14. *studen:*

1.) Noću 13./14. ov. mj. oko 0210 sati partizani u jačini oko 150 naoružanih⁴ izvršili su napad na most na potoku Zivašnica (3 km. s. i. Konjica), kojeg su branili 14 domobrana iz 2. gor. pukovnije. — Most je neoštećen. — 6 domobrana nestalo. —

2.) Noću 14./15. ov. mj. oko 1130 sati partizani jačine 100—150 ljudi napali postaju Bradina.³ — Oklopni vlak iz Konjica odmah upućen u Bradinu. — Partizani su došli iz smjera Bitovnje Planine. —

Pri ulazku vlaka u postaju iz smjera Brđani bile su dvie tračnice razklimate, preko kojih je vlak srećno prešao. — Ovom prigodom 1 domobran poginuo, a kod partizana nađena 2 mrtva i 13 ranjenih. —

Na mjestu odakle su partizani vršili napad pronađeno je više izpaljenih čaura talijanskog podrijetla. —

Promet je bio privremeno obustavljen, kvar je popravljen. —

15. *studen:*

Noću 15./16. ov. mj. oko 2030 sati partizani u jačini 120 naoružanih⁶ napali su Konjic iz j. i. smjera. — 5 partizana ranjenih i mrtvih. — Naših gubitaka nije bilo. —

⁴ i ⁶ Vjerovatno se odnosi na Ramski NOP odred i Mostarski partizanski bataljon. jer su oni u to vrijeme djelovali na toj prostoru (vidi tom IV, knj. 19, dok. br. 103 i knj. 20, dok. br. 20 i 135).

⁵, ⁷ i ⁸ Te akcije izveo je Ramski NQP odred. Bliže o tome vidi tom IV. knj. 19, dok. br. 106

18. studeni:

1.) Noću 17./18. vlak br. 72 izbačen iz tračnica (2 km sjeverno od Mosta na Lukaču).⁷ — Odmetnici su minirali prugu na tri mjesta. — Promet obustavljen jedan dan. —

2.) Prema zapovjedi III. zbornog područja izdat nalog 2. gor. pukovnji za povlačenje 7. sati (južno od Mostara) u sastav pukovnije. —

19. studeni:

Noću 19./20. ov. mj. oko 0045 sati grupa od 50—80 partizana pucnjavom zaustavila teretni vlak pred Bradinom na 2 km., koji je išao iz Konjica. — Osoblje vlaka svukla i pustila. — 7 osoba ranjeno. — Vlak pušten pod parom natrag, te došavši do prvog tunela, skrhao se i razstavio u dva diela na samom ulazu u tunel. — Jedna lokomotiva zubčanica i 5 vagona podpuno uništeni, a 1 lokomotiva i dva vagona oštećeni.⁸ — Uzpostava prometa 22. ov. mj. —

20. studeni:

1.) Iz četničkog zarobljeništva povratili se: bojnik Berislav Predojević (zapovjednik III. bojne 9. gor. pukovnije), nadporučnik Smiljanić Momir i nadporučnik Polić Marijan, — a koji su bili zarobljeni u Višegradu. —

2.) U toku 20./21. ov. mj. 7. sat 2. gor. pukovnije povučena je sa osiguranja pruge južno od Mostara i stigla je u Jablanicu. —

21. studeni:

Drveni most kod Ostrožca i drveni most kod Rame odniela r. Neretva. —

22. studeni:

Stožer zdruga sa obkoparskom i dojavnom sati tokom ovoga dana stigao u Konjic u 1700 sati. —

23. studeni:

U toku noći 23./24. ov. mj. oko 2015 sati po prolazku vlaka eksplodirala je mina na pruzi između Lisičića i Ostrožca. Istovremeno eksplodirale su tri mine kod s. Kotlari. — Partizani su pripucali na vlak. — Kvar na pruzi popravljen sutradan. — Oklopni vlak iz Konjica odmah upućen, a jedan vod domobrana pod zapovjedništvom jednog častnika iz Ostrožca prema Lisičićima također upućen. — Napad odbijen. —

24. studeni:

Noću 24./25. studenog izvršen je napad na Lisičiće od strane 50 naoružanih partizana. — Napad odbijen ručnim bombama. Naših gubitaka nema. —

26. studeni:

Partizani su tokom ovoga dana napali rezervoar Bistrice.⁹ — Žrtava sa naše strane nije bilo, dok je 8 partizana ubijeno. —

27. studeni:

1.) Noću 27./28. ov. mj. oko 00 sati napadnut je teretni vlak na pruzi između: Lisičića i Ostrožca. — Prigodom ovog napadaja bilo je nabacano kamenje na prugu. — Vlak isto odgurnuo i srećno prošao. — Prigodom ove pucnjave jedan njemački vojnik ranjen, koji se nalazio na vlaku. — Pancer iz Konjica na vrijeme upućen. —

2.) Po nalogu III. zbornog područja 9. gor. pukovnija bez I. bojne ovoga dana podređena u taktičkom pogledu njemačkom bojniku Elleru, od koga će dobiti potrebite taktičke zapovjedi. —

3.) Po nalogu III. zbornog područja — I. bojna 9. gor. puk. — u toku dana krenula iz Brusa na osiguranje Vrela Prače i rezervoara Bistrice, te se u taktičkom pogledu stavlja pod zapovjedništvo I. djel. ustaškog zdruga. —

29. studeni:

1.) Tokom dana oko 1120 sati jedna formacija od 7 neprijateljskih zrakoplova mitraljirala je vlak na pruzi: Lisičići — Rama. — Gubitci u osoblju prigodom ovoga mitraljiranja nepoznati. —

2.) Noću 29./30. ov. mj. oko 2300 sata partizani minirali željezničku prugu 3 km s. Mosta na Lukaču, istu porušili na dva mjesta u dužini oko 3 metra. — Saobraćaj oko 1000 sati sutradan biti će uzpostavljen. —

30. studeni:

Noću 29./30. ov. mj. prvi most od Lisičića prema Ostrožcu miniran i porušen od strane partizana. — Saobraćaj sa prelazom odpočeo tek poslije podne 30. ov. mj. — Redovan promet uzpostavljen 1. 12. 1943. god. — poslie podne. —

Promet kod Brđana uzpostavljen 30. 11. u 1000 sati. —

⁹ Pošto se na prostoriji južno od Sarajeva, tj. oko Trnova i Kijeva, tada nalazila Druga krajiška NOU brigada, to je vjerovatno da su njeni dijelovi izveli tu akciju (vidi tom IV. knj. 19, dok. br. 112 i 170 i knj. 20, dok. br. 31).

2.) *Utrošak streljiva:*

2. *gor. pukovnija:* 11.597 puš. naboja, 9.110 strojopuš. naboja, naboja za samokres 14 komada, 447 naboja za strojo-samokres, 153 ručne bombe, 361 znakovni naboj, 133 bacačke bombe 80 mm., 88 bacačkih bombi 46 mm. —

— 9. *gorska pukovnija* — 40 pušćanih naboja. —

— IX. *topnički sklop:* 23 komada udarnih granata 7,5 cm. 0. 28., 3 komada tempirnih granata 10 cm. 0. 28. —

B.) IZSKUSTVA :

Kako u toku mjeseca studenoga 1943. godine niesu vođeni nikakvi veći podhvati sa postrojbama ovoga zdruge, to niesu ni stečena nikakva veća iskustva.

C.) NEDOSTATCI I GRIESKE .

Većih nedostataka i griješaka za sada nema. —

(M. P.)

ZAST. ZAPOVJEDNIKA
podpukovnik {Rajman)
Rajman,¹⁰ ppk

BR. 214

DNEVNI IZVJEŠTAJ GLAVNOSTOZERNOG UREDA ORU-
ŽANIH SNAGA NDH OD 19 JANUARA 1944 O BORBAMA
S JEDINICAMA NOV U BOSNI¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 19/44.

(po podatcima primljenim 19. I. 1944 godine do 9 sati)

Podr. Kozare: 16. I. dostignućem ceste Bos. Novi — Ko-
stajnica završen je podhvati u Kozari Pl. Ko-
naćni posljedak podhvata nije još javljen.

Podr. Tuzle: Tuzla obkoljena sa svih strana i tućena
topnićkom vatrom.

¹⁰ Stjepan

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Istoriskog instituta JNA pod reg. br 4'131—132.

U toku 16. I. napadnute su i naše posade u Simin Hanu i Kreki (5 km i. i 2 km j.z. Tuzle)

Noću 16/17. I. part. napali spoljni obrambeni pojas Tuzle i uspjeli djelimično prodrijeti sa sjev. i jug. izt. smjera.² Napadaj part. na iztočni izlaz grada odbijen je. U toku su borbe za zatvaranje mjesta prodora.

Cestu Tuzla — Doboj drže partizani.³

Napadaji na Miričinu i Karanovac (14 km j.i. i 3 km j. Gračanice) odbijeni su.⁴

Neprijateljski gubitci: 25 mrtvih (brojano). Predmiev se da su gubitci znatno veći usljed djelovanja topničke vatre.

16. I. slabija borbena djelatnost u području s. Ratkovići (15 km j. Brčkog). Prema izvjavama prebjeglih partizani namjeravaju oko 20. I. napasti Brčko.

18. I. napadi na Tuzlu odbijeni. 1. lov. zdrug slomio je jak otpor nepr. kod Gračanice i zauzeo ovo mjesto.⁵

Podr. između r. Vrbasa,
Lašve i Rame:

Podhvat u području r. G. Vrbasa, G. Lašve i Rame nastavlja se.

Posijedci podhvata 16. I.:

U području Jezera vršeno je čišćenje područja 20 km s. Glamoča pod najtežim zemljišnim i atmosferskim prilikama (snježne vijavice i visoki snieg) koje od četa zahtievaju najteže napore.

U predjelu Mliništa (33 km z. j. z. Jezera) nastavlja se podhvat u jugozapadnom smjeru.

U području Glamoča i Livna posle odbacivanja neprijatelja,⁶ koji je najupornije branio položaje jugoistočno Vagnja (15 km s. z. Glamoča) dostignuta je cesta: Glamoč — Vaganj — i predjel 15 km j. i. Glamoča i 8 km i. Livna.

U području Tomislav Grada odbačen je neprijatelj sa visova 11 km z. Prozora i dostignuta obća crta: 11 km i. s. i. Tomislav Grada — 13 km i. Sujice (14 km s. s. z. Tomislav Grada).

¹ Vidi dok. br. 64, 135 i 176.

³ i * Vidi dok. br. 128 i 129.

⁵ Opširnije o tome vidi dok. br. 220.

⁶ Odnosi se na jedinice Devete (dalmatinske) divizije NOVJ (vidi tom V, knj. 23. dok. bi 135).

Djelat, vlast zrakopl.:

. . .

Usljed lošeg vremena nije moglo raditi.

(M. P.)

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

BR. 215

DNEVNI IZVJEŠTAJ GLAVNOSTOŽERNOG UREDA ORUŽA
NIH SNAGA NDH OD 20 JANUARA 1944 O BORBAMA S JE-
DINICAMA NOV U BOSNI¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 20/44.

(po podacima primljenim 20. I. 1944 godine do 9 sati)

Podr. Bos. Krupe:

17. I. u borbi razviđačkih diełova ubijeno je 20
part. u području 8 km j.z. Bos. Krupe. Plien:
20 pušaka.

Podr. Banje Luke:

18. I. raztjerana je manja skupina part. kod
Ivanjske (18 km s. z. Banje Luke) uz 4 mrtva i
2 zarobljena partizana.²

Podr. Sinja:

16. I. u borbi kod Obrovca i Gala (6 km s. i.
i 7 km i. s. i. Sinja) vlastiti gubitci: 3 mrtva,
3 ranjena i 6 nestalih.¹ Neprijateljski gubitci
nepoznati.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 4/133—134.

² Vidi dok. br. 139.

® Napad na ta mjesta izvele su jedinice Dvadesete divizije NOVJ. Opširnije o tome vidi tom V. knj. 23, dok. br. 144. J

Podr. Prnjavora:

Noćii 18/19. I. obkoljena i napadnuta posada Prnjavora od jačih part. snaga.⁴ Iz Broda i Der-
vente upućene su snage za odterećenje Prnja-
vora. Borbe su u toku.⁵

Podr. Tuzle:

17. I. neprijatelj, koji je uzpio prodrijeti sa
sjevera u Tuzlu, odbačen je poletnim vlastitim
protunapadajem preko visova 4 km s. Tuzle.⁶
Južno od Tuzle uzpješnim protunapadajem uz-
postavljen je spoj sa privremeno obkoljenim
uporištem u Orašju (4 km j. Tuzle).

Posade G. Tuzle i Simin Hana (6 km s. i. i 5
km i. Tuzle) povučene su radi pojačanja vanj-
skog obranbenog pojasa Tuzle.

Kod Kreke zarobljeno je 35 partizana. Prona-
đeno po Njemcima 20,000.000 kuna i zalihe ži-
vežnih namirnica.

Neprijateljski gubitci djelovanjem vlast. top.
znatni su.

Pojačanja upućena iz Doboja po zauzeću Gra-
čanice (18. I.) nadiru dalje u pravcu Tuzle.⁷

Neprijatelj se dielom povlači prema Srebreniku
(20 km i. Gračanice)⁸ a dieloim preko Bos. Pe-
trovog Sela i Miričine (10 i 15 km j. i. Grača-
nice) na Ozren Pl.⁹ 19. I. teške borbe sa partiza-
nima kod G. i D. Orahovice (8 km j. i. Grača-
nice).¹⁰

Od 20. I. nadire prema Tuzli iz Gračanice i Ka-
ranovca i jedna njemačka skupina.

U toku je podhvat prema s. Celić (17 km j. Brč-
kog).

18. I. otpočelo je iz Zvornika borbeno razvi-
đanje prema Tuzli.

Podr. između r. G. Vrbasa,

Lašve i Rame: Podhvat u području r. G. Vrbasa, G. Lašve i
Rame nastavlja se.

Posljedci podhvata 17. I.:

U području Glamoča dostignuto je područje 12
km j. Mliništa (28 km j. z. Jezera) — visovi j. z.

⁴ i ⁶ Odnosi se na Dvanaestu slavonsku i Četrnaestu srednjo-
bosansku NOU brigadu. Opširnije o tome vidi dok. br. 133 i 161.

⁵ i ⁷ Vidi dok. br. 220.

⁸ i ¹⁰ Vidi dok. br. 129.

⁹ Vidi dok. br. 128.

i zapadno Vagnja (15 km s. z. Glamoča) — izt. rub Glamočkog Polja bez dodira sa neprijateljem.

U području Tomislav Grada nakon prokrstarenja šumskog područja 4 km s. i. Šujice dostignuto je: Sujica (14 km s. s. z. Tomislav Grada) — visovi zapadno od ceste Sujica — Tomislav Grad i područje Mokronoge — Blažuj (6 km s. s. z. i 2 km s. z. Tomislav Grada) bez neprijateljskog otpora. U području Prozora, poslije slomljenog nepr. otpora u predjelu 6 km s. z. Gradine, u toku je dalje napredovanje u j. z. smjeru.¹¹

Neprijateljski gubitci: 38 mrtvih, 29 zarobljenih. Plien: 26 pušaka, 2 teška bacača, 1 teška strojnica, streljiva, povoza i zdravstvenog tvoriva engleskog podrijetla. Jedan hrvatski zrakoplovni satnik oslobođen iz part. zarobljeništva.

Neprijatelj se na cijeloj fronti povlači u s. z. i j. z. smjeru.

Djelat, vlast, zrakopl.:

Usljed lošeg vremena nije radilo.

Događaji na prugama:

Na pruzi Brod — Striživojna — Vrpolje 18. I. između ž. p. Garčin i Andrijevcu nastupio je prekid prometa. Kvar je popravljen i promet uzpostavljen.

18. I. nepr. zrakoplovi napali luku Ploče. Tom prilikom uništili 1 teretna kola a 2 oštetili. Drugi kolosjek je onesposobljen.

(M. P.)

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operat. odjela
glav. stožer, podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

¹¹ Vidi dok. br. 212, objašnjenje br. 8.

BOJNA RELACIJA DRUGOG GORSKOG ZDRUGA ZA DE-
CEMBAR 1943 GODINE¹

ZAPOVJEDNCTVO
2. GORSKOG ZDRUGA
»Vojskovođe Doglavnika Slavka viteza Kvaternika«
Op. broj 210/taj.
U Konjicu dne 20. I. 1944

Predmet: Bojna relacija za mjesec
prosina 1943. godine.—

ZAPOVJEDNIČTVU III. ZBORNOG PODRUČJA
(Glst.). —

I.— D I O :

A. — OPERACIJE I AKCIJE :

1.) *Razpored četa dne 1. prosinca 1943. god.:*
I. — Stožer zdruga i njemu izpravno podređeni:
— Stožer zdruga — Konjic;
— 2. gor. obkop. sat — Konjic;
— 2. gor. dojavna sat — Konjic;
— Zdravstvena sat 2. gor. zdruga — Sarajevo;
— Bojno-oruž. vod 2. gor. zdruga — Konjic. —

II. — 2. *gorska pukovnija:*
— Stožer pukovnije — Jablanica;
— 13., 14. i 15. sat — Jablanica;
— Stožer I. bojne 2. g. p. — Konjic;
— 1. sat — Lukač Most²;
— 2. sat — Konjic;
— 3. sat — Konjic;
— 4. sat — Konjic. —

— Stožer II. bojne 2. gor. puk. — Drežnica;
— 5. sat — Vojno;
— 6. sat — Gornja Graibovica;
— 7. sat — Aleksin Han;
— 8. sat — Drežnica;

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoriškog instituta JNA pod reg. br. 15/1—14, k. 57.

² Most na Lukaču

- Stožer III. bojne 2. gor. pak. — Jablanica;
- 9. sat. — Konjic;
- 10. sat. — Ostrožac;
- 11. sat — s. Jelačići kod Jablanice;
- 12. sat — Jablanica.—

III. — 9. *gorska pukovnija* — *Hadžici:*

- Stožer pukovnije — Hadžici;
- 13., 14. i 15. sat — Hadžici;
- Stožer I. bojne 9. gor. pukovnije — Bradina;
- 1. sat — Bradina;
- 2. sat — Ivan Sedlo;
- 3. sat — Bradina;
- 4. sat — Bradina. —
- Stožer II. bojne 9. gor. pukovnije — Hadžici;
- 5. sat — Tarčin;
- 6. sat — Pazarić;
- 7. sat — Blažuj;
- 8. sat — Hadžici. —

IV. — *Topništvo:*

— IX. *topnički sklop:*

- Stožer sklopa — Pale;
- Stožerna bitnica — Pale;
- 1. bitnica — Lju'bogošta;
- 2. bitnica — u podhvalu sa njem. grupom Hamerschmit. —

— XX. *topnički sklop:*

- Stožer sklopa — Sarajevo;
- Stožerna bitnica — Sarajevo;
- 1. bitnica — Sarajevo;
- 2. bitnica — Sarajevo. —

(1. i 2. bitnica su u obrani grada Sarajeva).—

V. — Oklopni vlak »Ris« sa sjedištem u Konjicu, a oklopni vlak »Neretva« sa sjedištem u Jablanici, taktički izravno podređeni zapovjedništvu 2. gor. pukovnije.—

Sa napried navedenim postrojbama ovoga zdruza u toku mjeseca prosinca 1943. godine niesu preduzimate nikakove veće akcije, već su samo vršena osiguranja željezničkih pruga, posadnih mjesta, postava, i prikupljanje podataka o odmetničkim grupama. —

Važniji događaji tokom ovoga mjeseca su:

2. *prosinca:*

U toku noći 2./3. ov. mj. oko 2300 sata na pruzi: Rama — Jablanica teretni vlak naišao na minu. — Pruga razrušena u

dužini od 5 m. — Lokomotiva, službena kola i 3 vagona izvrnuti. Promet uzpostavljen poslije podne ovoga dana. — 1 ustaša sa ovoga vlaka nestao, dok se ostalo želj. osoblje sve spasilo —

3. *prosinca:*

1.) U toku noći 3./4. ov. mj. na pruzi: Krvavo Polje — Lisičići na km. 67./8. most miniran i pruga na više mjesta prekinuta. Na djelu pruge: Lisičići — Ostrožac na km. 66./9. most miniran i 200 m. pruge razrušeno. Na dielu: Ostrožac — 2ugličići 50 m. pruge u prekidu. —

2.) II. bojna 9. gor. pukovnije premještena na osiguranje pruge: Ivan Sedlo — Ilidža. —

4. *prosinca:*

U toku noći 3./4. ov. mj. uslijedio je napad partizana na Lisičiće u jačini 100 ljudi.³ Napad trajao od 2100 do 0300 sati, kada je uz pripomoć oklopnog vlaka odbijen. — Pruga na djelu: Konjic — Rama u prekidu na više mjesta. — Promet obustavljen i dalje. —

6. *prosinca:*

1.) Tokom dana u 0830 sati u jutro kod s. Kotlari partizani napali radni vlak. Odmah upućen oklopni vlak i po dolasku istoga vatreni prepad prestao. —

U toku priepodneva ovoga dana upućen jedan vod u razviđanje smjerom: Ostrožac — Kostajnica (3 km. s. z. Ostrožac). — Vod naišao na jačeg neprijatelja kod Kostajnice i povukao se. Tom prigodom kod naših dva ranjena. —

U toku noći 5./6. ov. mj. oko 2035 sati odpočeo napad na Ostrožac i Lisičiće.⁴ — Ostrožac je napadnut iz smjera k. 466 — k. 400 — k. 383. — Lisičići napadnuti iz smjera s. Vrci. — Jačina napadača oko 400. — Napad podpomognut sa tri bacača. — Isti je odbijen u 2110 sati. 2. domobrana teže ranjena, — dok kod neprijatelja gubitci su nepoznati. —

2.) U toku dana upućeno razviđačko odjeljenje iz Pazarića smjerom: Pazarić — Lupoglav (4 km. j. z. Pazarić). — Jačina odjeljenja dva roja. — Odjel naišao na neprijatelja jačine 30 odmetnika, stupio u borbu i razpršio ga. — Vlastitih gubitaka nema. — Kod neprijatelja 2 mrtva i 3 ranjena. —

7. *prosinca:*

U toku noći 6./7. ov. mj. partizani napali i zapalili munnjaru »Ljuta« (5 km. j. i. Konjic), koja nije bila čuvana domobranskom stražom. —

³ i ⁴ Akcije je izvela Sedma krajiška NOU brigada. Opširnije o tome vidi tom IV, knj. 20, dok. br. 82.

8. *prosinca:*

Vođena je manja borba kod s. Kostajnica (3 km. s. z. Ostrožac) između naših razviđančkih djelova i partizana. — 3 partizana mrtva i 1 ranjen. —

12. *prosinca:*

9. sat III. bojne 2. gor. pukovnije u jutro ovoga dana upućena u s. Spiljani (6 km. j. i. Konjic), sa zadatkom da kod ovoga sela zauzme postave i da sprečava dolazak odmetnika iz prostora: s. Vrdolje — Blaca — Cuhovići (7, 12 i 15 km. i. Konjic), na kojem prostoru njemačke dvie bojne vrše podhvat čišćenja.⁵ — Ovaj zadatak po potrebi pomaže njemačko topništvo sa postava na iztočnoj ivici grada Konjica.

18. *prosinca:*

9. sat III. bojne 2. gor. pukovnije vratila se iz s. Spiljani u Konjic. — Na neprijatelja nije naišla. —

19. *prosinca:*

Noću 18./19. ov. mj. izvršen napad na s. Kotlari (6V2 km. s. z. Konjic). Napad počeo u 0400 i trajao do 0600 sati. — Na km. 61. pruga razrušena 30—40 m. — a na km. 62. malo podignuta i rasklimana. — Ovom prigodom 1 domobran poginuo, dok su gubitci protivnika nepoznati. — Napad odbijen. —

22. *prosinca:*

Noću 21./22. ov. mj. u 2230 sati napadnut je vlak br. 71 kod Zuglića.⁶ Potjerni odjel domobrana iz Ostrožca upućen na mjesto napada, a oklopni vlak iz Konjica također upućen odmah. Oklopni vlak kod Zuglića naišao na minu. — Jedna štitna kola izkočila i vlak nije mogao dalje. Vagon odkopčan i vlak vraćen u Konjic. — Istovremeno iz Konjica upućen jedan odjel Njemaca (motoriziran) lievom obalom r. Neretve do Zuglića.

⁵ U izvještaju Kotarske oblasti Konjic od 20 decembra 1943 o toj akciji stoji:

»Na 12. ovog mjeseca otišla je njemačka vojska u operacije prema selima Vrdolju, Džepi, Cuhovićima i Blacama, radi uništenja partizana koji su se u zadnje vrijeme pojavili u toj okolini. Sa partizanima se nisu sukobili, jer su isti poslije toga pobjegli u pravcu planine Bjelašnice. Tom prilikom zapalili su selo Blace (nastanjeno sa pravoslavnim i muslimanskim življem). Selo Cuhoviće (nastanjeno samo sa muslimanskim življem) potpuno su opljačkali (odjeću, obuću, sir, maslo, vunu, meso, stoku) tako da su seljaci ostali bez igdje išta.« Vidi o tome dok. br. 69'10—1, k. 156 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

* Napad na voz izvršio je Treći bataljon Devete krajiške NOU brigade i jedna četa Ramskog NOP odreda. O tome vidi još tom IV, knj. 20, dok. br. 189.

23. *prosinca:*

Naknadno se saznaje da je vlak br. 71 napadnut kod Zuglića. 5 vagona sa raznom opremom i streljivom zapaljeno. Pruga prekinuta na tri mjesta.

24. *prosinca:*

U toku noći 24./25. ov.mj. oko 2300 sata partizani porušili prugu na 71. km. kod ž. p. Zuglići. Pojednosti o rušenju nedostaju. — Oklopni i radni vlak odmah u jutro upućen na popravak pruge. —

28. *prosinca:*

Noću 27./28. oko 0200 sata partizani napali naše postave na Zivašnici. Jačina napadača 50—80 ljudi procijenjeno. Iz Konjica odmah upućen jedan vod koturaša i dvojica oklopna kola kao pojačanje na Zivašnicu. Oklopni vlak nije pravovremeno stigao, jer se nalazio na krstarenju pruge: Konjic — Lisičići. — Napad je u 0300 sata odbijen. 2 domobrana ranjena, dok je jedan partizan poginuo. —

29. *prosinca:*

Prigodom vršenog razviđanja po djelovima 2. gor. pukovnije u s. Višnjevica došlo je do borbe sa partizanima, kojih je bilo oko 100. Jačina razviđačkog odjela: jedan kombinovani vod Njemaca i naših. Odjel se povukao na svoje postave praćen partizanskom vatrom do s. Vrci (2 km. sjeverno Lisičići).

30. *prosinca:*

9. sat 2. gor. pukovnije upućena u s. Diva Grabovicu, sa zadatkom da zatvori dolinu r. Diva Grabovica.

2.) *Utrošak streljiva:*

— *Kod 2. gor. pukovnije:*

- 13.220 komada puš. naboja 7,9 mm. 0. 24/ss;
- 9.800 komada strojopuš. naboja 7,9 mm. 0. 24/ss;
- 545 komada strojcsamokres. naboja 9 mm.;
- 12 komada naboja za samokres »Astra«;
- 25 komada bombi za bacač 8 cm.;
- 13 komada bombi za bacač 4,6 cm.;
- 136 komada navalnih ručnih bombi;
- 71 komad obranbenih ručnih bombi;
- 69 komada naboja signalnih — bjelih
- 27 komada naboja signalnih — crvenih;
- 19 komada naboja signalnih — zelenih;

- *Kod IX. topničkog sklopa:*
- 97 komada tempirnih granata 0.28;
- 3 komada granat-šrapnela 0.21;
- 830 komada puščanog streljiva 0.24/ss;
- 115 komada streljiva za strojasamokres 9 mm.:
- 25 komada naboja za strojosamokres 0.39 9 mm.;
- 7 komada ručnih bombi;

B. — I Z K U S T V A :

Kao u toku mjeseca prosinca nisu poduzimani nikakovi veći podhvati sa postrojbama ovoga zdruga, to se nema ni stečenih većih izkustava. —

C. — N E D O S T A T C I I G R I E S K E :

Većih nedostataka i griješaka za sada nema. —

(M. P.)

ZAPOVJEDNIK;
pukovnik (Zorn)

BR. 217

DNEVNI IZVJEŠTAJ GLAVNOSTOZERNOG UREDA ORUŽANIH SNAGA NDH OD 21. JANUARA 1944. O BORBAMA S JEDINICAMA NOV U BOSNI¹

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 21/44.
(po podacima primljenim 21. I. 1944. godine do 9 sati)

Podr. Prijedora:

20. I. odbijen napadaj na uporište Kozarac i Omarska (10 km i. i 17 km. j. i. Prijedora).² Vlastiti gubitci: 6 ranjenih (1 častnik), 15 nestalih. Neprijateljski gubitci nepoznati.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 4/135—136.

² Napad su izveli dijelovi Šeste krajiške NOU brigade (vidi dok. br. 139).

Podr. Teslića:

Prikupljanje part. u području s. z. Teslića.

Podr. Prnjavora:

Noću 18/19. I. Prnjavor napadnut od znatno nadmoćnih part. snaga (<3 brigade).³

19. I. od 1500 sati u Prnjavoru vodile su se žestoke ulične borbe i gubitci naše posade bili su znatni.

Noću 19/20. I. vođena je cijele noći borba.

20. I. 0900 sati part. su zauzeli Prnjavor.¹ Ostatak posade uspio se probiti u smjeru Dervente.⁵

Pojačanja upućena Prnjavoru stigla su do s. Palačkovci (8 km s. i. Prnjavora).⁸

Podr. Imotskog:

Partizani ponovno zaposjeli područje sjeverno Rakitna (19 km s. i. Imotskog).

Podr. Brčkog:

Kod Popovog Polja (12 km j. i. Brčkog) 17. I. prebjeglo 35 part.

Podr. Tuzle:

U toku 18, 19 i noću 19/20. I. odbijeni svi part. napadaji na Tuzlu.⁷

Istovremeno je snažni nalet dielova 1. lovač. zdruga od Gračanice pod vodstvom pukovnika Franje Nikolića imao punog uspjeha.⁸

Skupina iz Zvornika uzpostavila je spoj sa posadom Tuzle nanievši part. kod Simin Hana (5 km i. Tuzle) osjetne gubitke. Usled ovih naših obranbenih uspjeha part. su 20. I. odpočeli naglo odstupanje od Tuzle gonjeni od naših snaga. Do sada poznati neprijateljski gubitci: 187 poginulih (1 zapovjednik bojne), 38 prebjeglih i puno ranjenih.⁹ Plien: 3 strojnice i 29 pušaka.

Fodr. između r. G. Vrbasa,

G. Lašve i Rame:

Podhvat čišćenja Glamočkog i Livanjskog Polja teče po osnovi.

³ i ⁴ Na Prnjavor su napadale Dvanaesta slavonska i Četrnaesta srednjobosanska NOU brigada. Opširnije o tome vidi dok. br. 133 i 161.

³, • i s Vidi dok. br. 220.

⁷ i ⁹ Vidi dok. br. 135, 176 i izvještaj Štaba Trećeg korpusa NOVJ od 6 marta 1944 (Arhiv Istoriskog instituta JNA, reg. br. 1 1—3. k. 408).

Posijedci podhvata 18. I.:

U području Glamoča poslie slomljenog nepr. protunapadaja dostignuta je visoravan s. z. i jugozapadno Hotkovci (20 km s. s. z. Glamoča). Neprijatelj je odbačen u s. z. smjeru.

Po dostignuću visova 13 km z.s.z. — 14 km j.z. od Podgreda (12 km s.s.z. Glamoča) produženo je napredovanje obćim smjerom prema Glamoču.

Na iztočnom rubu Glamočkog Polja, Priluke (10 km s.z. Livna) i na dielu ceste (Livno — Priluke) na 5 km širokoj crti j. i. Priluke dodir sa neprijateljem.¹⁰

Poduzetim podhvatom iz Livna dostignuti su Kazanci (38 km s.z. Livna) gdje je uzpostavljen spoj sa skupinom, koja južno od Podgreda napreduje prema Glamoču.

Neprijateljski gubitci: 247 mrtvih, 57 prebjeglih i veći broj ranjenih.

Djelat, vlast, zrakopl.:

Usljed lošeg vremena nije radilo.

Djelat, nepr. zrakopl.:

Ustanovljeni gubitci prilikom nepr. zračnog napadaja na Mostar (14. I.): uništeno 8 zrakoplova na uzletištu, 60 kuća, a 100 kuća teško oštećeno. U s. D. Jasenica srušeno 28 kuća i veći broj oštećen. Srušeno 8 nepr. zrakoplova.

Gubitci Njemaca: 26 mrtvih i nepoznato koliko ranjenih. Gubitci domobranstva: 11 mrtvih (1 častnik), 11 ranjenih. Gubitci građana: 110 mrtvih, 150 ranjenih.

Događaji na prugama:

Na pruzi Brod — Striživojna — Vrpolje 20. I. između ž. p. Staro Tropolje i Andrijevcu teretni vlak naletio na minu. Na mjestu eksplozije došao je zatim drugi teretni vlak iz protivnog smjera koji je zajedno sa prvim napadnut puščanom i strojopuščanom vatrom. Gubitci: 30 ranjenih.

¹⁰ Odnosi se na jedinice Devete divizije NOVJ (vidi tom V, knj. 23, dok. br. 135).

Na pruzi Prijedor — Banja Luka 19. I. između
ž.p. Omarska i Piskavica izvidnički vlak naišao
na porušenu želj. prugu u dužini 400 metara.

(M. P.)

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

BR. 218

**DNEVNI IZVJEŠTAJ GLAVNOSTOŽERNOG UREDA ORU-
ŽANIH SNAGA NDH OD 27 JANUARA 1944 O SITUACIJI
U BOSNI¹**

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 27/44.

(po podacima primljenim 27. I. 1944. godine do 9 sati)

Podr. Tuzle:

Pri čišćenju područja: Memići — Medenik —
Rublja — Rapatnica — Puračić — Zivinice (22
km i.j.i., 11 km s.i., 14 km s.s.Z., 23 km s.Z., 15
km z. i 10 km j. Tuzle) naišlo se samo na slabe
part. snage. Prebjeglo 18 partizana.

Visovi sjeveroistočno, jugoistočno i sjev. zap.
od Celića (15 km j. Brčkog) posjednuti od par-
tizana.²

Cesta Tuzla — Celić neupotrebljiva uslijed pre-
preka na istoj.

Podr. Teslića:

26. I. Teslić obkoljen sa 3 strane.³ Veća sku-
pina part. nadire prema pruzi Teslić — Doboj

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju na-
rodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Istoriskog
instituta JNA pod reg. br. 4/147—148.

² Vidi dok. br. 176.

* Opširnije o tome vidi dok. br. 168.

i prema Rudanki (4 km s.z. Doboja).⁴ Protumjere su u toku.

Podr. Prijedora:

25. I. postrojbe želj. osiguranja u borbi sa partizanima 16—18 km s.z. Prijedora imale su 1 mrtvog, 3 ranjena i 3 zarobljena. Neprijateljski gubitci nepoznati.

Podr. Visoko — Rama — Sokolac:

24. I. u borbi kod Visokog, Rame i Sokolca palo je 31, zarobljena 2 i prebjegla 3 partizana. Plien: ručno vatreno oružje, streljivo i oprema.

Djelat, vlast, zrakopl.:

Vršilo bojne zadaće i prenos tvoriva.

Po nalogu
(M. P.) Glavara glavnostožernog meda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

⁴ Opširnije o tome vidi dok. br. 161 u ovoj knjizi i dok. pod reg. br. 7/1 i 3/3, k. 866 i 18—1'2, k. 727 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

**DNEVNI IZVJEŠTAJ GLAVNOSTOŽERNOG UREDA ORU-
ŽANIH SNAGA NDH OD 29. JANUARA 1944 O SITUACIJI
U BOSNI¹**

VOJNIČKA TAJNA

DNEVNO IZVJEŠĆE BROJ 29 44

(po podacima primljenim 29. siječnja 1944 godine do 9 sati)

Podr. Broda:

Prikupljanje jače part. skupine u području 8—10 km s.z. Broda. 26. I. vlastitim topničkim djelovanjem ubijeno 12 part. kod s. Grabarje (6 km s. Broda).

Podr. Bos. Novog:

Zaplijenjeno 98 mina, 1 dizalica i 2 puške prilikom prepada na partizane u području 8 km j.z. Bos. Novog (26. I.).

Podr. Banje Luke:

Prema izvješću gl. rav. za jav. red i sig. partizani namjeravaju ovih dana ponovno napasti Banju Luku.² U ovu svrhu prikupljaju svoje čete (provjerava se).

Podr. Teslić — Dobo:

27. I. part. su celog dana napadali Teslić.³ Napadaj odbijen. Zarobljene 2 partizanke i oslobođen 1 domobran zarobljen kod Prnjavora. Partizani su se poslije napadaja iznenada povukli prema zapadu.

U području Doboja part., koji su ugrožavali šire područje Doboja, povukli su se u sjevernom i sjeverozapadnom smjeru, te je napetost u području Doboja popustila.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Muzeju narodnog oslobođenja u Zagrebu, a mikrofilm u mikroteci Istoriskog instituta JNA pod reg. br. 4151—152.

³ i * Neprijateljska su obavještenja očigledno proizvoljna.

» Vidi dok. br. 161 i 168.

- Podr. Brčkog:* Prema izjavama pučanstva, jače prikupljanje part. u području s. Kozjača i Veljino Selo⁴ (11 km i. j. i. i 19 km j. j. i. Brčkog) sa namjerom napadaja na Celić (17 km j. Brčkog).
- Podr. Tuzle:* 26. I. skupina koja nastupa cestom Tuzla — Pukiš (13 km j. Brčkog) uhvatila je spoj sa posadom u s. Celić.
Navodno je »Tito« izdao nalog za treći velenapadaj na Tuzlu, koji ima usliediti u roku od 10 dana. Na Tuzlu bi navodno imalo napadati 15.000 partizana (iz. gl. rav. za jav. red i sig.).⁵
- Pndr Snknl.rrr •* U borbi kod s. Smrtići i Sijerci (6 km j. i. i 8 km i. s. i. Sokolca) 24. I. ubijeno 15 partizana. Vlastiti gubitci: 1 ranjen i 4 nestala.
- Podr. Vlasenice:* Po izvješću domdo bojne Vlasenica četnici su ušli u Vlasenicu.
- Podr. Varcar Vakufa:* Partizani iz Varcar Vakufa (navodno 2 brigade) namjeravaju krenuti dalje prema Banjoj Luci (izv. II. zbor. područja).
- Djelat, vlast, zrakopl.:* Vršilo prenos tvoriva i bacanje letaka uz r. Savu od Zagreba do Zemuna, te kod Prnjavora i u Kozari Pl.

Događaji na prugama:

Na pruzi Novska — Nova Kapela-Batrina part. napali 27. I. putnički vlak. Napadaj odbijen po Nijemcima koji su se nalazili u vlaku. 27. I. oklopni vlak naišao na minu koji je bio upućen u pomoć osobnom vlaku iz Okučana. Izkočila 2 štitna kola.

Po nalogu
Glavara glavnostožernog ureda
Pročelnik operativnog odjela
glavnostožerni podpukovnik
(HELBICH)
Helbich

CM. P.)

⁴ Na karti Milino Selo

OPŠTA BOJNA RELACIJA DRUGOG ZBORNOG PODRUČJA ZA JANUAR 1944 GODINE¹

I. DIO

I. OPERACIJE:

A. — KOD 1. LOVAČKOG ZDRUGA:

1) 4. Lovačka pukovnija:

Stožer pukovnije: 13., 14. i 15. sat i 3. sat I. bojne u Derventi, 1., 2. i 4. sat I. bojne na položaju Kalenderovci, II. bojna u Doboju, III. bojna na prenaoružanju u Brodu.

2. I.

Prema zapovjedi² II. Kozačke Reiter³ brigade jedinice pukovnije se prikupljaju u Derventi radi učestvovanja u podhvat »Napkuchen«. II. bojna ušla je u sastav 6. lovačke pukovnije radi učestvovanja u istom podhvat. U sastav 4. 1. p. ušla je i II. bojna 6. 1. p.

3. 1. — 6. 1.

Podhvat »Napfkuchen« kako sledi:

3. I. jedinice su krenule određenim pravcima, te je njihov raspored bio sljedeći: 1/4. 1. p. u desno od crte Kulenovci — k. 115, jedna sat Osojci (182), II./6. lov. puk. k. 212 — Jabukovac — 207 — 207.

U određenom rasporedu krenule su jedinice u napad u jutro 3. I. 1944. god.

Radi prelaza preko rieke Ukrine upućen je vod njemačkih pionira, ah su već preko p. Lupljanice našli porušen most, koga su popravili za prelaz povoza.

Lievo krilo stiglo je na cestu Pašinac — škola⁴ — k. 182, te su upućene u Lug dvije sati radi stvaranja mostobrana na r. Ukrini. Sat I. bojne koja je dostigla Detlak prebačena je u toku noći pomoću gumenog čamca preko Ukri-

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istorijskog instituta JNA pod reg. br. 1/1—3, k. 60. ¹

² Zapovijest nije pronađena, ali o akcijama te brigade vidi u dok. br. 188.

* konjičke

* Odnosi se na školu u s. Kalenderovci.

ne. I. bojna došla je istoga dana u dodir s neprijateljem u s. Miškovcima,⁵ dok II/6. 1. p. nije imala dodir sa neprijateljem. Na toj crti jedinice 9u prenoćile.

II. bojna 4. lov. puk. kao lievokrilna bojna prelazi iz Teslića pravcem: Teslić — s. Rankovići — Bujanj (431) — Ravno Brdo — s. Rečani — k. 346. Bojna stigla do k. 346 bez dodira sa neprijateljem.

4. I. 1944. njemački pioniri su napravili privremeni prelaz kod k. 120.⁶ Cim je počeo prielaz preko rieke, dobivena je neprijateljska vatra sa Bogosavca (205) i Kreševica (181).⁷ Topničkom vatrom neprijatelj je izbačen sa tih položaja te su jedinice i povoz prešli r. Ukrinu uz slabije smetnje neprijatelja i produžili napredovanje prema zadatku. Jača neprijateljska vatra i odpor dobiveni sa Smrekvika (206) i Palačkovačkog Brda, koga su partizani zaposjeli. Uz podporu topništva zauzeti su ti položaji u toku istoga dana. Tom prilikom poginula su 2, a ranjeno 9 domobrana iz II/6 1. p. — 1/4. 1. p. dobila je vatru sa Gradine, koju su zauzeli i produžili podhvat. Jedinice su prenoćile na osvojenim položajima.

II. bojna 4. 1. p. produžava nastupanje od k. 346 — s. Stanojevići — k. 475 — Grualj (542) — Odpočivaljka — Kaursko Guvno (394) bez dodira sa neprijateljem.

5. I. 44. produžen je podhvat i dostignuta crta: Cisti Kam. — Topići — Berinovac (235) — Gligorićevo Brdo — Sančaninovo Brdo — 227, gdje su jedinice prenoćile.

II. bojna 4. 1. p. u sastavu 6. lov. puk. napreduje određenim pravcem te stiže na Novakov Grob (320), gdje se je naišlo na manje partizanske dielove, koji su nakon kraće borbe odstupili, ali su partizani u toku noći napali N. Grob, te se je bojna povukla na Lavovo Brdo.

⁴ i : Na toj prostoriji dejstvovala je tada Dvanaesta slavonska brigada (vidi dok. br. 132).

⁷ Vjerovatno se odnosi na pripadnike Sto osamdeset sedme rezervne divizije, čiji su dijelovi išli sa linije Doboj—Teslić preko pošumljenog zemljišta Cečave. Krnjina i Ljubica ka Prnjavoru (vidi knjigu 2-gu »Oslobodilački rat naroda Jugoslavije 1941—1945«).

6. I. 44. jedinice su produžile pokret prema zadatku te su predveče istoga dana stigle na konačnu crtu: Kojin Han — Lišnja — šk. — Gradina (234), gdje su jedinice prenoćile.

II./4. 1. p. vrši uspostavljanje veze sa susjednim jedinicama, a pri nastupanju od Lavo-
vog Brda prema Novakovom Grobu sa istog neprijatelj daje odpor, ali ipak bojni uspjeva zauzeti taj položaj, a partizani koji su se razbjegli naišli su kod Cifčije na Kozake, koji su ih veći broj zarobili.⁸ II. bojna imala je gubitaka u jednom zarobljenom domobranu, dok su partizani imali veće gubitke.

7.1.

Prema zapovjedi II. Kozačke Reiter brigade u Prnjavoru ostaje kao posada 1/4. 1. p. i protuoklopna sat, dok ostali diovi pukovnije i II/6. 1. p. kreću u Derventu, gdje stižu u toku noći. Obkoparski vod ostaje uz osiguranje jedne sati II/6. 1. p. na cesti Prnjavor — Derventa, gdje vrši popravak porušenih mostova.

II/4. 1. p. vratila se preko Vučijaka u Jelah. a odatle vlakom do Usore.

III/4. 1. p. učestvovala je u s. Korduševci i Sušnjevcu prilikom otkupa stoke, kada je zarobljeno 4 partizana, od kojih jedan sa puškom.⁹

8. I.

Jedinice pukovnije se nalaze u Derventi, kao i II/6. 1. p. bez 6. sati, dok 1/4. 1. p. vrši utvrđivanje u Prnjavoru.

•9. I.

II/6. 1. p. odputovala je da zaposjedne položaje od Dažnice do Rudanke radi osiguranja željezničke pruge.

10. I. — 13.1.

6. sat II/6. 1. p. dolazi sa osiguranja popravaka porušenih mostova na cesti Prnjavor — Derventa i odlazi u sastav svoje bojne. Vrš se razviđanja u okolini Dervente i Prnjavora.

14. I.

III/4. 1. p. iz Broda krenula je u Kotorsko i preuzela položaj od Dažnice do Rudanke od II/6. 1. p., koja je krenula u sastav svoje pukovnije u Teslić.

⁸ Tačnije o gubicima naših jedinica vidi dok. br. 132.

⁹ Pošto je neprijatelj hapsio i nenaoružane stanovnike, većinom nesposobne za borbu, to se vjerovatno radi o takvim osobama

- 15.1. — 16.1. U okolici Dervente i Prnjavora vrše se razviđanja.
- 17.1. III/4. 1. p. sa položaja Dažnica — Rudanka kreće u Doboj, a odatle radi ugroženosti Tuzle¹⁰ upućena je u pravcu Gračanice, te je stigla do s. Camdžića.
 Protuoklopna sat stigla je iz Prnjavora u Derventu uz pratnju obkopskog voda, koji je izvršio popravak mostova.
- 18.1. Jedna sat I. bojne prati protuoklop. sat do Smrtićevog mlina.
 III. bojna 4. 1. p. krenula je pravcem: Bijeli Potok — Stanovi (340) — Heljdovište — s. Ibrići do Skahovice, a odatle do s. Piskavice i tu je prenoćila sa isturenim predstražama na Bukvi (505) i k. 474.
 II/4. 1. p. krenula je smjerom: Doboj — Gračanica i zauzela određeni postav Samarić (202) — s. Frkate. Sa postava s. Frkate bojna bez 5. sati nadire smjerom s. Frkate — s. Ahinbašići — Debelo Brdo (495) — s. Lendići — Grič — Gračanica. Iz s. Lendići i sa k. 332 bojna dobija odpor, koji je uz podporu bacača svladan i bojna nadire u pravcu Gračanice, ali opet dobija odpor sa Straževca, k. 309 i k. 393. Poslije jednosatne borbe neprijatelj¹¹ je protjeran sa tih položaja, na kojima bojna prenoćuje.
 U 2345 sati odpočeo je partizanski napad na Prnjavor sa svih strana. Najjači pritisak bio je sa Mačinog Brda i Konjuhovca, tako da se je u toku noći 3. sat morala povući sa svog postava, ali je uz pomoć pričuve i 4. sati ponovno zauzet taj postav. Napad su vršile tri brigade.¹²
- 19.1. 1/4. 1. p. nastavlja ulične borbe, a kako su se u toku noći partizani uvukli u pojedine kuće, zauzimane su te kuće. Jači napad odpočeo je oko 2200 sati, kada su partizani dobili znatno pojačanje. Uslijed te nadmoći 1/4. 1. p. povukla se je u nekoliko odpornih jezgri, odakle je davala odpor. Borba je trajala cijelu noć.

¹⁰ Riječ je o napadu jedinica Trećeg korpusa NOVJ na Tuzlu. Opširnije o tome vidi dok. br. 56, 64 i 173.

¹¹ i ¹³ Odnosi se na Treću vojvodansku brigadu (vidi dok. br. 129).

¹² i ¹⁴ Napad su izvele Dvanaesta slavonska i Četrnaesta srednjobosanska brigada. Opširnije o tome vidi dok. br. 133.

II. bojna produžuje nadiranje pravcem Straževac — 298 — Radino Brdo — Kotilj (518) — Runjevac. Lievo od bojne nastupa 6. 1. p. smjerom Sokol — s. Gornja Orahovica — s. Seona. Sa Radinog Brda bojna dobiva odpor, koji poslije dvosatne borbe svladava te produžuje podhvat. Na Kotilju neprijatelj se je dobro utvrdio, te bojna ne može taj položaj zauzeti niti pomoću topničke vatre, a kako je lieva kolona zakasnila, bojna dobiva neprijateljsku¹³ vatru u leđa sa Radinog Brda usljed čega se je bojna povukla na položaj Jahinovac — s. Durač. Prilikom ovih borbi poginuo je pričuvni poručnik Oreb Antun, a 2 domobrana ranjena.

Radi pružanja pomoći posadi Prnjavor stigla je u 13 sati ojačana sat 1/6. 1. p., koja je dobila zadatak da preko Kalenderovaca — Luga — Palačkovaca nadire prema Prnjavoru. Isti dan pred večer stigla su II. koturaška bojna i 1/6. 1. p. Koturaška bojna upućena je odmah kao predhodnica cestom prema Prnjavoru, dok su dielovi pukovnije i 1/6. 1. p. krenuli pravcem Derventa — Derventski Lug — Tromeda. Na Tromedi (Smrtićki mlin) koturaška bojna se je zaustavila jer se je u Bogosavcu (205) i Gradini (204) čulo vikanje i pucnjava. Upućene su častničke obhronje u razviđanje spomenutih postava. Za to vrijeme otvorena je topnička vatra.

III/4. 1. p. krenula je pravcem Stražba — s. Nasić — s. Ibrići — Murati — Glib (343) — Rapatnica — Alibegovići — Hodžići — Brnjčani — Rapatnica — Uroža, a 10. sat. pravcem s. Hrvati — Kadino Brdo (462) — Falešić — D. Moranjci — Babić — Sahmeri — Behremi.

Prilikom dolazka na Kadino Brdo primjećeno je da II/6. 1. p. partizani daju jak odpor, te je upućena 10. sat da na južnim padinama Falešića zauzme položaj i da spriječi odstup partizana. Nakon kratke borbe bojna produžuje napredovanje, te je u toku istog dana dostignut dnevni cilj: Behremi — Drenik — k. 327. Prilikom prolaza kroz s. Babić naišlo se na nekoliko partizana, koji su odstupili, dok je u s. Rapatnica uhvaćen jedan partizan sa puškom, a u Hodžićima predala su se 2 partizana sa puškom.

20. I.

Dielovi pukovnije i ostale jedinice krenule su pravcem prema Prnjavoru. Od Bakovine upućena je 1/6. 1. p. u pravcu Smrekvik (206) — crkva — Osoje (205) — Sibovska — Stivor — Prnjavor. Most preko rijeke Vijake bio je porušen i nakon njegovog popravka kolona je krenula određenim pravcem. U Bakovini nađena je ojačana sat 1/6. 1. p. koja nije krenula prema zadatku, nego se tu zadržala cijelu noć. Prilikom dolazka u Vijački Lug sa pravca Palačkovci dobivena je jaka vatra,¹⁴ a malo kasnije pojavili su se dielovi 1/4. 1. p., koji su odstupali od Prnjavora.

Kako je posadi u Prnjavoru ponestajalo streljiva, zapovjednik je izdao zapovjed bojni za povlačenje iz Prnjavora pravcem Prnjavor — Babanovoi — Ilova. Povlačenje je odpočelo u 8.30 sati i prilikom toga povlačenja obasipani su jakom vatrom, a sa Miladinovićevo Brda tučeni su vatrom od četnika. Na prostoru Veliki Lug dielovi bojne prihvaćeni su od pukovnije gdje se je došlo u vezu sa II. jurišnom bojnomo, koja je krenula sa Počivaljke u pravcu Prnjavora. Nakon prikupljanja svih jedinica, dielovi pukovnije, povoz i ostale jedinice krenule su u pravcu Dervente, gdje su stigle iste noći. Prilikom borbi u Prnjavoru 1/4. 1. p. imala je gubitaka u mrtvima i ranjenima, te nestalim. kao i u stoci, oružju i tvorivu.

II/4. 1. p. hvata vezu sa lievom kolonom, a manju borbu ima na Radinom Brdu i produžuje prema s. G. Orahovica, gdje prenoćuje.

ni/4. 1. p. nalazi se na postavu Behremi i kako su jake partizanske grupe krenule prema bojni koja je bila osamljena te zaposjeli s. G. Moranjci, Rašljevo, Seona, Ratiš (596), a kako je bojna dobila vatru iz pravca Srebrnika i Ljenobuda, partizani su imali namjeru obkoliti bojni.¹⁵ Zbog toga bojna je preuzela probijanje u pravcu s. Rapatnica i preko noći stigla u Sokol. U tjesnacu Bukve (505) dobivena je vatra od part. zasjede, kojom su prilikom ranjena dva Njemca izobrazitelja.

21. I. Iz Broda vraćena je 1/6. 1. p. u Derventu, dok se 1/4. 1. p. prikuplja u Derventi.
II/4. 1. p. produžuje u pravcu s. Orahovica — Ratiš (596) — Alatina Krčevina — Borino Brdo (419) — Golo Brdo — Marina Glava, gdje je bojna prenoćila bez dodira sa neprijateljem.
- 22.1. Razviđanje se vrši u okolini Dervente.
II/4. 1. p. prema dobivenoj zapovjedi odputovala u Doboj gdje je istoga dana stigla.
III/4. 1. p. po dobivenoj zapovjedi krenula je u pravcu Usore, gdje je stigla 23. I. 1944.
- 23.1. — 26.1. Razviđanje u okolini Dervente bez događaja. II. bojna na postavu oko Doboja, III. bojna u Usori.
- 27.1. — 31.1. Jedinice pukovnije nalaze se u Derventi. 1/6. 1. p. na postavu Jabukovac — Brđani — Vrhovi. II. jurišna bojna na postavu Počivaljka — Lupljanica bez događaja.

2) 6. *lovačka pukovnja:*

Raspored snaga:

13. I. 44. razformirana je naučna sat i ljudstvo je upućeno matičnim jedinicama.

14. I. 44. stigla je u Teslić II. bojna 6. 1. p. iz Dervente, te je dne 15. I. preuzela postavu oko Teslića od III. bojne koja je do tada držala te postave.

15. I.—I. bojna otišla je na prenaoružanje u Brod, odavde je povučena u akciju, a potom opet vraćena u Brod na prenaoružanje. I bojna predala je svo automatsko oružje (bacače, teške strojnice i strojopuške) II. bojni.

16. I. razformirana je III. bojna 6. 1. p. tako da je ostao samo okvir bojne i sati, dok je istoga dana ljudstvo upućeno u I. bojnu i to 3 častnika, 64 dočastnika i 250 domobrana. Ostatak ljudstva raspoređen je u drugu bojnu.

II. bojna, 13., 14. sat nalaze se na postavima oko Teslića. 15. sat je u pričuvi.

3. I. U 7 sati krenula je grupa «Karl» koja se sastojala iz III. bojne 6. 1. p., kombinirane sati I. bojne 6. 1. p., II. bojna 4 l. p. te jedne bitnice V. topničkog sklopa iz Teslića da izvrši koncentrični napad u sastavu grupe »Brauner« sa konačnim ciljem Novakov Grob — Lavovo Brdo

— Kuzmanovići — t. 208. U toku 3. I. 44. u 16 sati prispjela je grupa »Karl« (III. bojna) na t. 427 i dobila vatru sa t. 430, te škole i crkve iz Stanojevića.¹⁶ Na vatru je odgovoreno. Komunisti su protjerani naglo te su u 21 sat zapalili skladište hrane i streljiva koje se nalazilo u blizini crkve u Stanojevićima. Komunisti su se povukli prema Snjegotini (20 km s.z. od Cečave).

Toga dana učestvovala je i II. bojna 6. L p. po taktičkom zapovjedništvu 4. 1. p. u podhvatu obkoljavanja Prnjavora. Ona napreduje toga dana bez borbe.

4.1. Grupa »Karl« prispjela na dnevni cilj bez odpora.

II. bojna dobiva odmah pri prelazu kod Ukrine vatru iz strojnice i strojopuškaka. Prima borbu. Pod borbom napreduje. Utvrđeni komunisti na Smrekviku zaprečavaju napredovanje 8. sati, koja napreduje, kad 5. sat obuhvatnim podhvatom protjeruje komuniste, ali se borba i dalje nastavlja i traje do 16 sati i 30 min.¹⁷ Bojna je zanoćila na raskršću puteva Smrekvik (t. 206).

Neprijateljski gubitci: 2 mrtva na terenu, 4 odnešena po partizanima, nepoznat ali veći broj ranjenih.

Plien: 11 konja, 1 kola, 1 puška 7,9 mm, 1 strojosamokres ruski sa 40 naboja.

Vlastiti gubitci: poginula 2 domobrana i ranjeno 8 domobrana, nestao 1 domobran.

5.1. Od 5. do 8. I. nalazi se II. bojna u nastavku podhvata bez dodira sa neprijateljem. 8. I. u 12 sati stigla je u Derventu.

Grupa »Karl« stigla je na krajnje postave bez borbe.

6.1. Upućivane su obhodnje u raznim pravcima. Obhodnja naučne sati imala je borbu sa manjom grupom partizana i plien. Zaplienila je 2 konja, 1 kola, 1 vojnički (topnički) kotao. 6. I. primljena je zapovjed za povratak u Teslić odnosno u Usoru.

7.1. Stigla je III. bojna sa ostalim dielovima 6. 1. p. u Teslić.

Zaplijenjena je pismohrana stožera XI. komunističke divizije (poslana 1. lovačkom zdru-
gu),¹⁸ 3 konja, 4 seljačka kola, 2 zaprege i jedna
puška 7,9 mm M. 24. Ranjenih ni poginulih nije
bilo, kao ni upropaštene opreme.

10. I. — 14. I.

Osigurava želj. prugu na odsjeku Dažnica
— Rudanka gdje zauzima postave: stožer II.
bojne u Kotorskom, 5. sat u prostoru Počivalj-
ke, 6. sat u prostoru Vranduka, 7. sat u prostoru
Kotorskog i 8. sat u prostoru Rudanke.

14. I. izvršena je preselica za Teslić.

17.1.

Upućen je operativni dio stožera i stožer-
na sat sa II. bojnomo 6. 1. p. u Doboju. U Doboju
je primljena zapovjed za podhvat u pravcu
Tuzle u cilju protjerivanja komunista koji su
se nalazili kod Gračanice i onemogućavali sa-
obraćaj sa Tuzlom.¹⁹ Ti dielovi sa III. bojnomo 4.
1. p. [i] 1. bitnicom V. top. sklopa sačinjavah
su lievu napadnu kolonu 1. lovačkog zdru-
ga, kojoj je bio pridodat dio Domdo bojne iz Gra-
čanice. Prije nastupa mraka lieva kolona je
zanoćila na određenom mjestu.

18.1.

Radi terenskih poteškoća postavljena je
bitnica pod zapovjedništvom desne kolone do
izbijanja na postave istočno od Gračanice, a
ostala kolona produžila je u 7 sati pokret odre-
đenim pravcem u svrhu dostignuća dnevnog
cilja. U 16 sati dostignuta je crta t. 446, t. 451,
t. 474, t. 505 i određeno prenoćište na istoj.
Predstraže su isturene na crti Durač — Borike
• — t. 472 — Stražba. Prije izbijanja na crtu
prenoćišta neprijatelj je dao jači odpor. Stožer
pukovnije i 15. sat zanoćila je na Cozalovom
brdu iznad i istočno od sela Pašalići.

19.1.

Krenula je grupa u 7 sati sa ciljem da do-
stigne crtu Kruševica — t. 438 — trigonometar
575 (Alatina Krčevina) — s. Cage — s. Lipje
— s. Behremi — potok Tinja — Drenik (t. 291).
Na crti Viništa — Bajrak — Kadino Brdo (tri-
gonometar 462) naišla je kolona na jači nepri-
jateljski odpor. Uslied jakog neprijateljskog

¹¹ Redakcija nije mogla da ustanovi o kakvoj se arhivi radi.

" Vidi dok. br. 86, 128 i 129.

odpora kroz puna 4 sata napredovanja lieve kolone na desnom krilu pred frontom II. bojne 6. 1. p. podpuno je onemogućeno od strane neprijatelja.²⁰ U 14 sati 55 minuta pod težkim borbenim pritiskom zauzeta je crta Viništa — Bajrak — Borići pred frontom II. bojne 6. 1. p. Sa ove crte neprijatelj je dao tako jak odpor da se nezavisno nastaloga mraka i magle nije moglo uobće prodrijeti. Bojna je zanoćila na toj crti. U ovoj borbi poginula su 3 domobrana, ranjen je zastavnik Pleše Drago i 9 domobrana, dok je 7 domobrana nestalo.

19. I. zanoćio je stožer pukovnije sa 15. sati na Bajraku, te je u 2 sata 20. I. 1944 napadnut od jače skupine komunista koje su se probile iz s. Gornje Orahovice sa namjerom da dođu u s. Piskavicu. Stožer pukovnije bio je na pravcu nadiranja komunista. Nakon borbe od pola sata, radi velike nadmoći komunista jačine od 400 ljudi²¹ stožer je razpršen. Razpršeno ljudstvo uputilo se u pravcu Gračanice gdje se je skupilo.

Usljed nadmoćnosti napredovanja II/6. 1. p. obrazovan je 20. I. o. g. prvi borbeni red koji nadire prema Alatina Krčevina — s. Cage — s. Lipje. U pričuvi nalazi se II. bojna 4. 1. p. ojačana sa 2. sati 1. 1. p. koja se kreće iza II. bojne 6. 1. p. na 800 metara. Usljed zamora ljudstva II bojna zanoćava u G. Orahovici. Neprijatelj odstupio bez borbe.

21. I.

U 7 sati produžuje lieva kolona 1. lovačkog združenja pokret pravcem Kotilj, Orahovica, Alatina Krčevina. Pošto se je neprijatelj povukao u pravcu Srebrnika, lieva kolona produžila je nadiranje te je u 18 sati II. bojna 6. 1. p. zanoćila u s. Potočari. U toku dana nije bilo gubitaka. U 22 sata primljena je zapovjed da se lieva kolona 22. I. ima vratiti u Doboj, radi nastale situacije oko Doboja, te da 22. I. u 9 sati ima izbiti na cestu Doboj — Tuzla kod Puračića te **nastaviti** pokret do željezničke postaje Miričina gdje će se ukrcati na vlak i krenuti u Doboj.

²⁰ i ²¹ Odnosi se na Treću vojvodansku brigadu Opširnije o njenim dejstvima vidi dok. br. 129.

U 13.30 sati krenula je II. bojna 6. 1. p. sa stožerom 6. 1. p. i 15. sati te je u 15.30 sati prispjela u Doboj. U Doboju je primljena zapovjedi da se diovi 6. 1. p. odmah upute u Teslić, a diovi 4. lovačke pukovnije na postave u Doboj.

II. bojna 6. 1. p., stožer i 15. sat stigli su u Teslić u 18 sati 22. siječnja o. g.

III. bojna 4. 1. p. koja je bila u sastavu lieve kolone nije imala veze sa II. bojom 6. 1. p. od 19. I. 1944 do 15 sati, te se je povukla 20. I. nazad u Sokol, gdje je primila daljnje zapovjedi od zdrug.

24. I.

Poduzet je podhvat iz posade Teslić sa jednom kombiniranom sati Tesličke Domdo bojne te 1 protuoklopnim topom iz 14. sati, u pravcu zaseoka Stojčevići (12 J Teslić) preko Jošike, Kondžile i Slatine na 13. proletersku brigadu.²² U ovoj borbi prebjegao je od komunisti 1 domobran 5. sati II. Virovitičkog konjaničkog sklopa i 2 Talijana. Naši gubitci: 1 domobran iz Domdo bojne ranjen, i 1 domobran poginuo, navodno pripadnik 4. 1. p., koji je bio na dopustu u Komušini. Kod neprijatelja je utvrđeno 5 poginulih i 4 ranjena. Komunisti su se povukli u pravcu Mladikovine.

26. — 27. I.

U toku noći 26/27. siječnja 1944. god. obkolili su komunisti Teslić sa svih strana.²³ Sa manjim snagama i pod zaštitom noći približili su se žičanim preprekama. Komunisti su u toku noći primjećeni. Borba je odpočela duž ciele prepreke i trajala je ciele noć 26. I. i 27. I. do 16 sati. Komunisti su pod žičanu prepreku na sjeverozapadnoj crti obrane postavili minu koja je 27. siječnja o.g. ujutro primjećena, iznešena i demontirana. Partizani su odstupili glavnim snagama prema Pribiniću i na sjeverozapad prema Ukinjici.²⁴ Na položaju 7. sati zarobljene su 2 partizanke i oslobođen 1 domobran I. bojne 4. 1. p., koji je bio zarobljen kod partizana. Partizani su imali 2 mrtva i nepoznati

— Ova brigada napadala je Tešanj. Opširnije o tome vidi njen izvještaj od 2 februara 1944 (Arhiv Istoriskog instituta JNA. reg. br. 18—1/2. k. 727).

²³ i ²⁴ Bliže o tome vidi dok. br. 117, objašnjenje br. 7 i 8 i dok. br. 161 i 168.

broj ranjenih. Ova pukovnija nije imala gubitaka.

- 28.1. Od toga dana do konca mjeseca nije bilo podhvata ni napada na komuniste, niti sa njihove strane. Samo su posade Domdo bojne u Dubravi zarobile 3 partizana i 1 partizanku dana 29. I. o.g., a 31. I. predali su četnici zarobljene partizane Drljaču Bogdana iz Jasenice i Kolovek Vladu iz Popovače.

B. — KOD 3. LOVAČKOG ZDRUGA:

- 1.1. Po dolasku svih snaga u Tuzlu, izvršen je raspored snaga zdruga tako da I. i III. bojna 5. l.p. i stožerne sati osiguravaju Tuzlu. II. bojna 5. l.p. osigurava Simin Han i G. Tuzlu. 8. l. p. u Gračanici sa I. bojnomo u Miričini.
- 3.1. Ojačana sat 5. l. p. izvršila je razviđanje smjerom Tuzla — Zivinice. Dodira sa neprijateljem nije bilo.
- 5.1. Jedna sat 5. l. p. izvršila razviđanje smjerom Tuzla — Brestovi — Dragoševići — Pejići — Dokanj — t. 353. Zatim je sa ojačanim vodovima izvršeno razviđanje smjerom Simin Han — Bojići — Kukovina, zatim smjerom Tuzla — t. 453 — Orašje — Parselo, te smjerom Lukavac — Trstenci. Na neprijatelja se nije naišlo.
5. I. zapovjednik Papračko-sprečanskog odreda četnika, Dordić Petko doveo je i predao zdrugu 17 zarobljenih partizana, koje je zarobio u borbama sa partizanima oko s. Paprače (8 J Capardi). Od istog se saznalo da se u Sekovićima partizani prikupljaju, te da ih ima oko 2.000.
- 6.1. Obhodnje upućene iz G. Tuzle doznale su da se neustažnovljen broj partizana prikuplja kod Površnice (4 SI G. Tuzla), gdje su zaprečili cestu drvećem.²⁵
- 7.1. Jedna ojačana sat 5. l. p. išla je smjerom: Tuzla — G. Tuzla — Površnica sa zadatkom da uništi partizansku skupinu kod Površnice. Do borbe nije došlo, jer neprijatelj nije tamo za-tečen.

Od doglasnih organa ovog stožera saznalo se je da je noću 6/7 oko 300 partizana prešlo od juga preko s. Plane (8 Z Tuzla) ka s. Srebmik (23 SZ Tuzla), vjerovatno muslimanska part. brigada, jer je među njima prepoznat zapovjednik brigade Omer Gluhić.²⁶

Njemački motorizirani dielovi vršili su razviđanje iz Tuzle do s. Površnica te su ustanovili da se partizanske grupice spuštaju prema s. Površnica, dok se njihova glavnina nalazi na visovima Majevice.

S. I.

Jedna sat 5. I. p. upućena je u razviđanje smjerom: Simin Han — Babina Luka a dio sati iste smjerom Simin Han — Kat. Dubrave — Vukovije. Ova obhođnja je ustanovila da su partizani u jačini oko 600 ljudi zauzeli s. Gračanicu (18 JI Tuzla), s. Tupković, s. Svojat i Zlo-selo (preko r. Spreče).²⁷

Upućena je još jedna sat J5. I. p. u razviđanje smjerom G. Tuzla — Cviljevina — Po-žarnica — Simin Han. Ista je saznala da se partizani nalaze u s. Konjikovići (10 SI Tuzla). Kurjakova²⁸ i Majina²⁹ brigada³⁰ da su se pre-bacile iznad s. Dubnica (10 SZ Capardd) za Ma-jevicu. Da je VI. udarna brigada došla sa Ro-manije na Majevicu noću 6/7. I. i ušla u sastav XVI. Vojvođanske divizije.³¹ Saznala je da su partizani minirali sve mostove i oborili stabla na put od Celića do Površnice te da spremaju napad na G. Tuzlu.

9.1.

Sat upućena iz Simin Hana u razviđanje prema s. Gračanici saznala je od »bosanskih planinaca«³² da su isti 9. I. rano u jutro vodili

²⁶ Gluhić je u to vrijeme bio komandant Tuzlanskog NOP careda, pa je vjerovatno da je i ljudstvo koje se spominje pripadalo tom odredu. O rasporedu i dejstvu Odreda u to vrijeme vidi dok. pod reg. br. 20—5, k. 1627 u Arhivu Istoriskog instituta JNA.

²⁷ Odnosi se na Šesnaestu muslimansku NOU brigadu (vidi dok. br. 63).

²⁸ Veljko Lukić-Kurjak, narodni heroj

²⁹ Vjerovatno se odnosi na Cvijetina Mijatovića, iako on u to vrijeme nije bio na dužnosti komandanta brigade.

³⁰ Odnosi se na Sedamnaestu majevičku brigadu. O njenom rasporedu vidi dok. br. 114.

" Podatak nije tačan, kao ni mnogi drugi koji se spominju u ovom dokumentu a odnose se na naše jedinice (vidi dok. br. 79).

Odnosi se na »Zeleni kadar«.

borbu sa partizanima kod s. Gračanice te se povukli pred nadmoćnim partizanima. Sat je produžila do s. Gračanice i unišla u selo, međutim su se partizani bili prebacili preko Spreče za Majevicu.

12. I. Stožer 8. 1. p., sa stožernim satima, III. bojnom preselio se je iz Gračanice za Lukavac, a isto tako i I. bojna 8. 1.p. bez jedne sati, koja je ostala u Miričini, a iz Miričine u Tuzlu.

Povlačenje jedinica zdrugu u Tuzlu izvršeno je radi prikupljanja jačih partizanskih snaga oko Tuzle, čija je vjerojatna namjera napad na Tuzlu u najskorije vrijeme.

Vlastiti gubitci: 1 domobran ranjen.

Protivnički gubitci: 5 partizana se dobi-ovoljno predalo.

13. I. III/8. 1. p. zauzela postav za obranu južno od Tuzle, dok je I. i III. bojna 5. 1. p. zauzela postave za obranu sjev. odsjeka obrane Tuzle.

Prema izvješću doglasnih organa partizani se prikupljaju na Majevisi radi napada na Tuzlu.³³

Vlastiti gubitci: 2 domobrana poginula, a 1 ranjen.

14. I. Prema podacima Kampfgruppe Schwartz,³⁴ koja je noću 13/14 ušla u Tuzlu, priprema se ozbiljan napad jakih odmetničkih snaga na Tuzlu. Zdrug je od sada izravno podređen ovoj grupi.

Zdrug je raspoređen, kako sliedi: 5. 1. p. sa dvije bojne drži sjev. odsjek obrane Tuzle, a sa 1 bojn timer Simin Han. (1 šat u G. Tuzli.) 8. 1. p. sa dvije bojne drži jugozap. odsjek obrane Tuzle, dok se jedna sat te pukovnije nalazi u Miričini.

15. I. Jača obhodnja 5. 1.p. upućena u razviđanje smjerom: Simin Han — Babina Luka doznala je da su partizani zaposjeli s. Gračanicu, Zloselo i Svojat. Obhodnja upućena smjerom: Tuzla — Dokanj doznala je da se u selu

33 j äs vidi dok. br. 56 i 64.

³⁴ Njemačke borbene grupe nosile su naziv prema imenima svojih komandanata. Komandant ove grupe preuzeo je komandu nad svim neprijateljskim snagama u Tuzli i rukovodio odbranom.

Drijenča (12 S Tuzla) nalaze jače skupine partizana.

Od obhodnja su prikupljeni podatci da će partizani 16. I. napasti Tuzlu.

Po zapovjedi Kampfgruppe Schwartz 1. sat 8. l.p. povučena je iz Miričine i stavljena na istočni spoljni obruč Tuzle. Na želj. mostu kod Miričine postavljena je jedna ustaška sat.

16.1.

Obrana Tuzle: Oko 2200 sati partizani, pošto su izvršili koncentraciju svojih snaga i zatvorili obruč oko Tuzle, odpočeli su napad na postave obrane Tuzle, sa namjerom da grad zauzmu.³⁵

Između 2100 i 2200 sati partizani slabijim snagama napadaju posadu u Simin Hanu, a između 2200 i 2300 sati napadaju posadu u G. Tuzli.

Svi ovi napadi su odbijeni.

Oko 2400 sati grupi od 150 komunista uspjelo je zauzeti postav 1. sati 8. l. p. na spoljnom pojasu obrane Tuzle prema Simin Hanu.

Vlastiti gubitci: 2 častnika i jedan domo-bran ranjeni.

Neprijateljski gubitci nepoznati.

17.1.

Partizani nastavljaju sa napadima na postave obrane Tuzle.

II/5. l.p. iz Gor. Tuzle i Simin Hana vraćena u Tuzlu i sačinjava pričuvu zdruga.

Koncentrički napad jakih komunističkih snaga na obrane grada odpočeo je oko 1800 sati i trajao uz povremeno kratke prekide celu noć. Neprijatelj se približio postavima na domet puščane vatre, zaokruživši podpuno Tuzlu, i osim puščane vatre upotrebljava strojopuške, strojnice, lake i teške bacače i gorske topove.

Najjači napadi vrše se sa sjeverozapada i sa juga.³⁶

Postavi obrane se brane uporno i svi se napadi odbijaju.

U 2300 sati partizani uspijevaju probiti postav 11. sati 5. l.p. Protuudarom uz poslanu pomoć postav je ubrzo vraćen.

s« j 4» vidi dok. br. 173, 176 i izvještaj Trećeg korpusa NOVJ od 6 marta 1944 (Arhiv Istoriskog instituta JNA. reg. br. 1.1—3. k. 408).

Iste noći u 0300 sati ponovo je bio probijen isti postav, ali je ponovo protuudarom vraćen.³⁷

Oko 2300 sati partizani poslije žestokog napadaja uspijevaju zauzeti t. 453 na Ilinčici, ali je iste noći (18.1. oko 0100 sati) taj položaj vraćen jurišem poslije predhodne topničke pripreme juriša.

Napad je te noći vršilo 8—10.000 komunisti koji su pripadali prema podacima XVI. i XVII. part. diviziji, te dielovima V.³⁸ i XXVII. divizije.

Vlastiti gubitci: jedan častnik i 12 domobrana poginuli, 1 častnik, 2 dočastnika i 8 domobrana ranjeno.

Neprijateljski gubitci: 15 mrtvih i 17 ranjenih.

Plien: 3 puške i 2 ručne bombe.

Vlastiti gubitci: 3 domobrana poginula, 1 častnik i 7 domobrana ranjeni.

Neprijateljski gubitci: 32 poginula (prebrajano) i 1 zarobljen.

Plien: 1 talijanska strojnica i 3 puške.

21.1. Partizani su se i dalje povlačili od Tuzle i to glavnim snagama na jugoistok i jednim dielom na sjeveroistok.

U toku je akcija, koju vrše neke njemačke kolone u svrhu zaokružavanja neprijatelja u šumskom kompleksu južno i jugoistočno Tuzle.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

Prilikom pokapanja neprijatelja na dan 21. I. ustanovljeno je da ukupni neprijateljski gubitci u borbama kod Tuzle iznose 273 poginula, dok je zarobljeno 24 partizana.

Plien: 3 puške.

22.1. Neprijatelj je odstupio od Tuzle i borbeni dodir sa njim više ne postoji u' krugu od oko 12 km.

Sve jedinice zdruga vrše utvrđivanje svojih postava.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

Neprijateljski gubitci: 6 zarobljeno.

³⁷ Opširnije o tome vidi dok. br. 212, 214, 215 i 217.

³⁸ Vjerovatno se misli na Prvu južnomoravsku brigadu, koja je tada bila u sastavu Sedamnaeste NOU divizije (vidi dok. br. 79). O Petoj diviziji vidi dok. br. 51 i 175.

- 23.1. II/5. l.p. vršila je razviđanje smjerom: Tuzla — Ilinčica — Orašje — Parselo — Zivnice — Ljubače — Cerik — Lukavac. Na neprijatelja se nije naišlo.
Vlastitih gubitaka nije bilo.
Protivnički gubitci: 4 zarobljena.
- 18.1. Partizani su i dalje napadali postave obrane Tuzle i to sa svih strana. Napad je odpočeo oko 17.30 sati i trajao uz povremene prekide cijelu noć.- Partizani su naročito tukli postave obrane grada topovima i bacačima.
Svi napadi partizana na postave obrane Tuzle odbijeni su.
Vlastiti gubitci: 1 domobran poginuo i 1 dočastnik i 6 domobrana ranjeni.
Neprijateljski gubitci: (prebrojano) 110 mrtvih, te najmanje isti broj ranjenih. Zarobljenih 9.³⁹
Plien: 25 pušaka, 3 strojopuške, 1 laki i 1 teški bacač, te veća količina streljiva.
- 19.1. Partizani su produžili napade i to slabije u toku celog dana, a oko 2200 sati započeo je obći snažni napad na postave obrane Tuzle sa svih strana, koji je trajao cijelu noć. Najjači napadi vršeni su na t. 453 na Ilinčici.
Svi napadi su odbijeni.
Vlastiti gubitci: 2 dočastnika i domobrana ranjena.
Neprijateljski gubitci: 36 mrtvih (prebrojano) i ranjen 1, koji je zarobljen.
Plien: 21 puška, 2 nabojnjače i 1 pripasni remen.
- 20.1. Partizani su počeli odmicati, usljed čega je stegnuti obruč oko Tuzle proširen.⁴⁰ Postoji vatreni dodir sa neprijateljem na sjeveru, sjeverozapadu, jugu i jugoistoku.
Na osnovu ovakovog stanja zapovjednik obrane Tuzle njem. general Schwarznecker zapovjedio je izlazak na širi obruč obrane grada. Međutim se odmah došlo na jugoistoku u borbeni dodir sa jačim neprijateljskim snagama, te je izdana ponovo zapovjed: da se zauzmu prijašnji postavi obrane Tuzle.

" O našim gubicima vidi izvještaj Štaba Trećeg korpusa NOVJ od 6 marta 1944 i dok. br. 135 i 176.

Iste noći u 0300 sati ponovo je bio probijen isti postav, ali je ponovo protuudarom vraćen.³⁷

Oko 2300 sati partizani poslije žestokog napadaja uspijevaju zauzeti t. 453 na Ilinčici, ali je iste noći (18.1. oko 0100 sati) taj položaj vraćen jurišem poslije predhodne topničke pripreme juriša.

Napad je te noći vršilo 8—10.000 komunista koji su pripadali prema podacima XVI. i XVII. part. diviziji, te dielovima V.³⁸ i XXVII. divizije.

Vlastiti gubitci: jedan častnik i 12 domobrana poginuli, 1 častnik, 2 dočastnika i 8 domobrana ranjeno.

Neprijateljski gubitci: 15 mrtvih i 17 ranjenih.

Plien: 3 puške i 2 ručne bombe.

Vlastiti gubitci: 3 domobrana poginula, 1 častnik i 7 domobrana ranjeni.

Neprijateljski gubitci: 32 poginula (prebrajano) i 1 zarobljen.

Plien: 1 talijanska strojica i 3 puške.

21.1.

Partizani su se i dalje povlačili od Tuzle i to glavnim snagama na jugoistok i jednim dielom na sjeveroistok.

U toku je akcija, koju vrše neke njemačke kolone u svrhu zaokružavanja neprijatelja u šumskom kompleksu južno i jugoistočno Tuzle.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

Prilikom pokapanja neprijatelja na dan 21. I. ustanovljeno je da ukupni neprijateljski gubitci u borbama kod Tuzle iznose 273 poginula, dok je zarobljeno 24 partizana.

Plien: 3 puške.

22.1.

Neprijatelj je odstupio od Tuzle i borbeni dodir sa njim više ne postoji u' krugu od oko 12 km.

Sve jedinice zdruga vrše utvrđivanje svojih postava.

Vlastitih gubitaka nije bilo.

Neprijateljski gubitci: 6 zarobljeno.

³⁷ Opširnije o tome vidi dok. br. 212, 214, 215 i 217.

³⁸ Vjerovatno se misli na Prvu južnomoravsku brigadu, koja je tada bila u sastavu Sedamnaeste NOU divizije (vidi dok. br. 79). O Petoj diviziji vidi dok. br. 51 i 175.

- 23.1. II/5. l.p. vršila je razviđanje smjerom: Tuzla — Ilinčica — Orašje — Parselo — Zivnice — Ljubače — Cerik — Lukavac. Na neprijatelja se nije naišlo.
Vlastitih gubitaka nije bilo.
Protivnički gubitci: 4 zarobljena.
- 18.1. Partizani su i dalje napadali postave obrane Tuzle i to sa svih strana. Napad je odpočeo oko 17.30 sati i trajao uz povremene prekide celu noć.- Partizani su naročito tukli postave obrane grada topovima i bacačima.
Svi napadi partizana na postave obrane Tuzle odbijeni su.
Vlastiti gubitci: 1 domobran poginuo i 1 dočastnik i 6 domobrana ranjeni.
Neprijateljski gubitci: (prebrojano) 110 mrtvih, te najmanje isti broj ranjenih. Zarobljenih 9.³⁹
Plien: 25 pušaka, 3 strojopuške, 1 laki i 1 teški bacač, te veća količina streljiva.
- 19.1. Partizani su produžili napade i to slabije u toku celog dana, a oko 2200 sati započeo je obći snažni napad na postave obrane Tuzle sa svih strana, koji je trajao celu noć. Najjači napadi vršeni su na t. 453 na Ilinčici.
Svi napadi su odbijeni.
Vlastiti gubitci: 2 dočastnika i domobrana ranjena.
Neprijateljski gubitci: 36 mrtvih (prebrojano) i ranjen 1, koji je zarobljen.
Plien: 21 puška, 2 nabojnjače i 1 pripasni remen.
- 20.1. Partizani su počeli odmicati, uslied čega je stegnuti obruč oko Tuzle proširen.⁴⁰ Postoji vatreni dodir sa neprijateljem na sjeveru, sjeverozapadu, jugu i jugoistoku.
Na osnovu ovakovog stanja zapovjednik obrane Tuzle njem. general Schwarznecker zapovjedio je izlazak na širi obruč obrane grada. Međutim se odmah došlo na jugoistoku u borbeni dodir sa jačim neprijateljskim snagama, te je izdana ponovo zapovjed: da se zauzmu prijašnji postavi obrane Tuzle.

O našim gubicima vidi izvještaj Štaba Trećeg korpusa NOVJ od 6 marta 1944 i dok. br. 135 i 176.

25. I. Komunisti se povukli u Majevicu Planinu⁴¹ i u predjelu oko Sekovića glavnim snagama,⁴² dok njihovi manji razviđački dielovi dolaze u blizinu Tuzle do na 10 km.
Oko 2200 sati pokušali su izbačeni prednji dielovi napadaj na jedan dio linije obrane Iizle. Napad je odbijen.
Vlastitih gubitaka nije bilo. Protivnački nepoznati.
27. I. Između Majevice Pl. i komunističkog gnjezda Šekovići vlada živ promet komunista. U noći 26/27. I. prošlo je iz Majevice za Sekoviće 2.000 naoružanih i oko 1000 nenaoružanih partizana i to između Memića i Osmaka (14 SZ Zvornik). Vodili su oko 200 tovarnih konja sa namirnicama.⁴³
30. I. 1. sat 5. l. p. i-azviđala je smjerom: Tuzla — Dolovi — Brdani i 1 ojačani vod 5. l. p. smjerom: Tuzla — Grabovica — Križaoni — Simin Han. Na neprijatelja se nije naišlo.
Vlastiti gubitci: 1 domobran poginuo (nesretnim slučajem).
31. I. Jaka obhodnja 5. l.p. upućena u razviđanje smjerom: Tuzla — Svojtina — Križaoni — Josipovac — Tuzla. 1. sat 5. l.p. pretresla s. Crno Blato. Na neprijatelja se nije naišlo.
Sve jedinice zdruga izgrađuju i utvrđuju svoje postave.

C. — KOD SRIEMSKOG ZDRUGA:

Tokom mjeseca siečnja 1944. na području toga zdruga vršena su osiguranja: željezničkih pruga, dovoz drva, osiguranje objekata i prijevoz žitarica.

Raspoložive postrojbe upotrebljene su za straže i posade onih mjesta, koja se moraju držati zbog važnosti samoga mjesta, bilo zbog veleobrtnih posrtojenja. Zbog nedovoljnog broja časnika, momčadi kao i slabog naoružanja postrojbe su ograničeno sposobne za izvršenje podhvata u kome treba računati sa ozbiljnijom borbom.

⁴¹ Vidi dok. br. 147, 154 i 176.

⁴⁵ Vidi dok. br. 172.

⁴⁵ Vidi dok. br. 173.

5. I. Oko 1100 sati napadnut je po odmetnicima vlak između Klenka i Platičeva, pošto je prije toga bila pruga minirana. Kada je pruga eksplodirala napali su odmetnici vlak. U isto doba krenula je pomoć iz Klenka, ali su komunisti zadržali obje obhodnje i onu iz Klenka i onu iz Platičeva na rubu šume gdje su ih prisilili na borbu. Obhodnja iz Platičeva bila je obkoljena i djelomice uništena a djelomice zarobljena.⁴⁴ Dok je pomoć stigla vlak je već bio opljačkan i svi putnici ili poubijani ili odvučeni sa komunistima u šumu. Prilikom napada na vlak poginuli su: 2 častnika i 6 domobrana, a zarobljeni 1 častnik i 6 domobrana.
- Protivnički gubitci nisu sigurno utvrđeni, ali se računa da je bilo 30 mrtvih i oko troja kola ranjenih.
- 13.1. Napadnut je u Krušedolu iz zasjede poručnik Dugandžić Josip i ubijen. Domobran koji je bio s njim nestao je.
20. I. Napadnuta je obhodnja 2. sati I. bojne iz zasjede u Budanovcima. Zarobljeno je 6 domobrana, koji su skinuti i pušteni osim jednoga.⁴⁵

" Akciju je izveo Prvi sremski NOP odred. U izvještaju Odreda od 10. januara 1944 o tome se kaže: »Borba oko voza trajala je svega oko 15 minuta, gde je poginulo 28 koje neprijateljskih vojnika koje železničara. Zarobljeno je 11 domobrana i 11 nemačkih vojnika. Dok se sa voza iznosio plen pošla je iz Platičeva pomoć koja je razbijena s tim što ih je poubijano oko 20 i 8 živih zarobljeno. Voz u nedostatku zapaljivog materijala nije mogao biti zapaljen, a lokomotiva i furgon su od mine razneseni u vazduh, na ostalih 5 vagona izlupani su prozori. Zarobljeno je 30 fašističkih vojnika... Od putnika u vozu streljani su 13 narodnih izdajnika za koje dostavljamo podatke...

Svega skupa poginulo u borbi 73 bandita«.

Opširnije o toj akciji, kao i o zapljeni materijala vidi tom I, knj. 8, dok. br. 6.

⁴⁵ U izvještaju Prvog sremskog NOP odreda za januar 1944 o tome stoji:

»Dana 19 o.m. II četa II bataljona u zasedi na pruži Ruma — Klenak kod sela Budanovaca dočekala je fašističku patrolu u jačini od 27 vojnika koja je pošla od Nikinaca prema Budanovcima isturivši jednu trojku u predhodnicu 300 metara a drugu trojku na 200 metara od glavnine. Naši borci učinili su prepad na obe patrole predhodnice, razoružali ih i zarobili a sama glavnina primetivši naše borce pobjegla je natrag u pravcu Nikinaca dok su naši borci pripucali za njima. Tom prilikom zarobljen je 1 neprijateljski podoficir, 1 razvodnik i 4 domobrana, od kojih je posle saslušanja 5 pušteno na slobodu a jedan ostao u našim redovima pošto je izrazio želju da se bori u NOV...«

Opširnije o toj akciji vidi tom I, knj. 8, dok. br. 19

- 21.1. Oko 1100 saß jedna obhodnja II. bojne S. z.⁴⁶ između Spačve i Vrbanje naišla na veću partizansku skupinu,⁴⁷ s kojom je stupila u borbu i protjerala odmetnike prema Vrbanji, gdje je protivnik dao odpor, a zatim se povukao prema Savi. Vlastitih gubitaka nije bilo. Neprijatelj ostavio 9 mrtvih. Zaplijenjene 2 puške, 1 ranjen, nosila i 2 partiz. kape.

D. — KOD KOTURAŠKE BOJNE II. ZBORNOG PODRUČJA:

3. I. Krenula je jedna ojačana sat ove bojne u Slav. Kobaš u svrhu stvaranja zapriečne crte sa zadaćom da se sprieči prebacivanje odmetnika preko Save.
17. I. Kod nailazka na osiguranje sječe drva u š. Dolca 1. i 2. sat ove bojne napadnute su od odmetnika jakim vatrom. Obe sati su pravovremeno napale hrabro jakog neprijatelja koji je bio prisiljen¹ uz jake gubitke na povlačenje pravcem s. D. Vrba — Sušnjevcu i Korduševci.
19. I. Bojna je na koturima krenula u Derventu, odakle je krenula kao predhodnica u pravcu Prnjavora sa ciljem pružanja pomoći posadi Prnjavora.
23. I. Napadnuta je od odmetnika 4. sat ove bojne u Gromačniku, koja je davala osiguranje oružnog skladišta.
27. I. Bojna je krenula vlakom u Doboj sa ciljem čišćenja prostora Doboj — Teslić od pojavljenih odmetničkih grupa i sačuvanja željezničkih pruga od rušenja.

II. IZKUSTVA:

Kada su jedinice na stalnim postavima u obrani, potrebno je da raspolaže sa većim zalihama streljiva, tako da se ne dogodi da nakon jedan do dva dana borbe postane streljivo problem. Ovo osobito vrijedi za posade koje su daleko od oboskrbnih skladišta i koje sa istima imaju slabu ili nikakovu vezu i težak i dug povoz.

⁴⁶ Sremskog zdruza

⁴⁷ Vjerovatno se odnosi na dijelove Šeste vojvodanske NO brigade jer su ovi 24 i 25 januara 1944 izveli akciju na tom dijelu želj. pruge i uništili voz. Opširnije o toj akciji vidi tom I, knj. 8, dok. br. 15 i 18.

Kod velenapada komunista valja izdržati prva dva do tri dana, jer oni prve napade izvode bjesomučnom žestinom i jurišanjem na postave, i kada im ti prvi napadaji ne uzpiju, gube moral i povlače se.

Pod svaku cenu mora se osigurati dobra krugovalna veza koja je opet jedino moguća dobrim krugovalnim tvorivom. Cesti kvarovi ne govore u prilog dobrom tvorivu.

III. NEDOSTATCI I POGRIESKE:

Kod većih podhvata veliki teret za jedinice predstavlja povoz koji ima suviše teška kola, a preslabe konje, te je po teškim brdskim putevima komora stalno u opasnosti od neprijatelja. Izhrana ljudstva jako je manjkava tako da se po nekoliko dana ne dobije hrana. Kod jedinica koje nisu prenaoružane osjeća se po-manjkanje u opremi i automatskom oružju. Naročito se osjeća nedostatak obuće.

Postavi obrane nisu dovoljno utvrđeni. To se naročito opažalo prilikom obrane Tuzle. Ovdje nisu bili iskopani rovovi ni bunkeru koliko je bilo potrebno, a naročito je nedostajala bodljikava žica, što je omogućilo neprijatelju da se usprkos žestoke obrane probije.

Dojavno tvorivo još nije primljeno te se ovaj nedostatak jako osjeća, pogotovo kada su jedinice u pokretu i podhvatu.

Zdrugovi nemaju teretnih samovoza, što vrlo otežava opskrbu, a pogotovo stvara neprilike, kada su jedinice u pokretu.

Zdravstvene sati ne raspolažu zdravstvenim samovozima.

Odjeća i obuća ljudstva u dosta je slabom stanju.

Potrebno bi bilo zdrugovima dati odmor, a naročito 3. 1. z. koji je već 8 mjeseci neprestano u pokretu i borbama.

ZA POGLAVNIKA I DOM SPREMNI!

ZAST. ZAPOVJEDNIKA,
pukovnik Hengl
Hengl⁴⁸

**OPŠTA BOJNA RELACIJA ŠESTE PJEŠAD1SKE DIVIZIJE
ZA JANUAR 1944 GODINE¹**

OBICA BOJNA RELACIJA

ZAPOVJEDNICTVA 6. PJEŠAČKE DIVIZIJE

za mjesec siećanj 1944. g.

BROJ i.

Raspored podređenih djelova zapovjedništva 6. pješačke divizije bio je početkom mjeseca siećnja 1944. g. sljedeći:

1. — MOSTAR :

Zapovjednik posade: Zapovjednik popunlidbenog zapovjedništva Mostar pukovnik Rudolf Ukmar.

Mostarska pomoćna sat,

Mostarski povozni vod i

3. sat III. samovozne bojne (jedan dio).

2. — TREBINJE :

Zapovjednik posade: zapovjednik 14. pješačke pukovnije pukovnik Juraj Cordašić.

14. pješačka pukovnija i to:

Stožer pukovnije,

13. prateća sat,

14. protuoklopna sat.

15. stožerna sat,

I. bojna sa stožerom 1., 2., 3. i 4. sati i

7. sat II. bojne.

3. — ZAVALA :

Zapovjednik posade: Zapovjednik II. bojne 14. pješačke pukovnije nadsatnik Ivan Lilić.

II. bojna 14. p. p. i to:

Stožer bojne i

5., 6. i 8. sat.

¹ Original, pisan na mašini, latinicom, nalazi se u Arhivu Istoskog instituta JNA pod reg. br. 1/2—27, k. 57.

4. — DUBROVNIK :

Zapovjednik posade: zapovjednik 6. pješačke divizije
pukovnik Ivan Sarnbek.

Stožer 6. pješačke divizije,
Ratni sud 6. pješačke divizije,
Mostarska posadna sat,
3. sat III. samovozne bojne,
Mjestno zapovjedništvo Dubrovnik i
Dubrovačka posadna sat.

5. — GACKO :

Zapovjednik Domdo bojne Gacko satnik Fazlagić Safet.
Domdo bojna Gacko sa 1., 2., 3., 4., 5., 6. i 7. sati.
Tok važnijih događaja bio je uglavnom sljedeći:

1. I. 1944.

Partizani koji su napadali na Bileću i Mosko povukli su se prema Ljubomiru (7 s. z. Mosko) i Zvijerini (13 s. z. Bileća).²

Po povlačenju partizana, naše i njemačke čete uspostavile su promet sa Bilećom.

2. I. 1944.

Oko 23.00-sata grupa od 800 naoružanih partizana, koju je vodio bivši zapovjednik 5. sati 15. p. p. nadporučnik Tomaić Franjo, izvršila je napad na našu 1. sat 14. p.p. na željezničkoj postaji Jasenica-Lug i 2. sat 14. p. p. na željezničkoj postaji Diklići.³

Nakon, kraće borbe, partizani su uspjeli zarobiti i razoružati cjelu 1. sat osim 6 domobrana, koji su sa oružjem pobjegli i javili se u Trebinju pukovniji.

Naši gubitci: 1 razvodnik poginuo a 2 domobrana teže ranjena.

Zarobljeno: zapovjednik 1. sati pričuvni nadporučnik Behlilović Esad i 58 dočasnika i domobrana.

Izgubljeno oružje: 1 teški bacač, 2 teške strojnice, 2 strojpuške i 50 pušaka.

Neprijateljski gubitci nepoznati.

Napad partizana na posadu u Diklićima odbijen je, jer se posada hrabro držala.

Naši gubitci:

Zapovjednik sati pričuvni nadporučnik Baća Niko i zastavnik Bator Nikola područni častnik lakše ranjeni, zatim

² Opširnije o borbi kod Bileće i Moska vidi tom IV, knj. 20, dok. br. 187 i 236.

³ Napad na Jasenica-Lug i Dikliće izvršila je Treća hercegovačka NOU brigada (vidi dok. br. 90).

teže ranjen 1 dočastnik i 15 domobrana, a lakše ranjeno 8 domobrana. 6 domobrana je nestalo sa oružjem.

Izgubljeno oružje: Oštećena 1 strojnica i 12 pušaka.

Neprijateljski gubitci: Navodno je teže ranjen pomenuti vođa Tomaić Franjo i 1 drugi častnik, a 6 partizana nađeno mrtvih sa 1 puškom.

Partizani su se po izvršenom napadu povukli u pravcu sela Pod Dobromani (4 s. Jasenica-Lug).

Kao zamjena za zarobljenu 1. sat upućena je u Jasenica-Lug 12. sat 14. p. p.

6. I. 1944.

U cilju pojačanja 12. sati na željezničkoj postaji Jasenica-Lug i 2. sati na željezničkoj postaji Diklići, upućena je iz Trebinja 11. sat i to: pola sati na Jasenica-Lug a pola sati na Dikliče.

8. I. 1944.

Oko 1330 sati preletjele su sjeveroistočno od Dubrovnika jedna za drugom četiri grupe neprijateljskih zrakoplova sa ukupno oko 90 bombardera, praćeno sa oko 25 lovaca. Pravac lieta jugoistok—sjeverozapad. Visina lieta oko 4500 metara. Protuzrakoplovno topništvo i njemački lovci nisu učinkovali.

Ista ova grupa zrakoplova bombardirala je državni rudnik kamenog uglja u Mostaru, letilište Jasenicu, pomoćno letilište Gnojnicu i Metković.

Veće štete niti žrtava na rudniku, Jasenici i Gnojnici nije bilo, dok je u Metkoviću počinjena velika šteta kako u poginulima, tako i razrušenim zgradama. Poginulo je oko 200 osoba, a razrušeno i oštećeno mnogo zgrada i potopljeno 5 jedrenjaka, od kojih su 2 bila natovarena streljivom, koje je eksplodiralo.

10. I. 1944.

U 0730 sati jedan neprijateljski zrakoplov — lovac mitraljirao je vojni vlak pri izlasku iz željezničke postaje Dubrovnik II.

Gubitci: Poginuo 1 domobran i 1 građanska osoba. Ranjen 1 domobran i 1 ustaša. Poginuo je 1 njemački vojnik i 2 ranjena.

U 1345 sati pojavila su se nad Dubrovnikom 4 neprijateljska zrakoplova — lovca na visini oko 2000 metara. Topništvo i strojnice otvorile su vatru usljed čega su zrakoplovi promjenili visinu i odletjeli u sjeverozapadnom pravcu.

Oko 1100 sati preletjelo je zapadno od Dubrovnika u pravcu sjever — jug na visini od oko 4000 metara 17 neprijateljskih bombardera koji su bez ikakvog cilja bacili oko 50 bombi na otvoreno more 8 kilometara jugozapadno od Dubrovnika, 1 bombu kod Malog a jednu kod Velikog Zatona, koje nisu počinile nikakve štete.

Oko 1115 sati 17 neprijateljskih zrakoplova u lietu preko Huma u pravcu Mostara bacili su na željezničku postaju Diklići 2 bombe, od kojih je poginuo 1 naš domobran i 1 njemački vojnik.

U posljednje vrijeme Niemci pripremaju za miniranje mostova — vijadukata, te prilaze važnijim objektima i željezničkim postajama u području Trebinja.

Od 1045 do 1215 sati oko 204 neprijateljska dvomotorna i četvoromotorna bombardera, bombardirali su Mostar i uzletište kod Mostara.

Po prikupljenim podacima pogođena su na uzletištu spremišta benzina. Kod domobranstva ima 6 poginulih i to: zastavnik Šoše Mato skladištar mjestnog zapovjedništva Mostar, 2 zrakoplovna dočasnika, 2 zrakoplovca i 1 domobran Mostarske pomoćne sati.

Daljnje žrtve i štete:

Poginulo oko 200, a ranjeno oko 340 ljudi.

Uništeno je uzletište Jasenica i 7 naših zrakoplova, te nekoliko njemačkih zrakoplova uzorka »Messerschmidt« i »Stucka« na zemlji te 8 njemačkih lovačkih zrakoplova u zraku.

Srušeno je 69 kuća, teže oštećeno 98 kuća, a vrlo veliki broj lakše oštećenih.

Oboreno je 8 neprijateljskih zrakoplova, dok je daljnjih 10 vjerojatno oboreno.

20. I. 1944.

Jedan slabiji odjel domobrana 14. p. **p.** ojačan sa nešto njemačkih vojnika, četnika i jednim protuoklopnim topom, protjerao je grupu od oko 60 partizana od s. Vukovići (7 s. Dubrovnik) prema s. Slavogostići (8 s. Dubrovnik).

Gubitaka u ljudstvu nije bilo, a od streljiva je utrošeno 4 protuoklopna zrna 1 ručna bomba i 25 puščanih naboja.

21. I. 1944.

U 0900 sati mitraljirala su 4 neprijateljska zrakoplova — lovca Dubrovnik III — Lapad. Nekoliko kuća je pogođeno. Šteta je neznatna. Žrtava nije bilo.

Oko 1445 sati preletjela je grupa od 4 neprijateljska zrakoplova — lovca iznad Dubrovnika. Pravac leta zapad — istok. Isti su se od Dubrovnika vratili u pravcu zapada. Visina leta oko 3000 metara.

Istoga dana potopili su milicioneri južno-dalmatinske milicije kod sela Brsečine (14 s. z. Dubrovnik) jedan motorni čamac, sa kojim su se navodno neki četnici namjeravali prebaciti u Italiju.

23. I. 1944. g.

U 0030 sati pojavilo se južno od Dubrovnika nekoliko neprijateljskih brzih borbenih čamaca sa kojih je bačeno nekoliko svjetlećih naboja prema Dubrovniku. Sa Lokruma otvorena je strojnička vatra na ove camce, uslied čega su isti nestali u južnom pravcu. Zbog ovog je u Dubrovniku dat zbjeg.

24. I. 1944.

Oko 1400 sati kružio je u cilju razviđanja 1 neprijateljski zrakoplov — lovac nad Dubrovnikom. Otvorena je vatra sa zemlje iz strojica i topova ali bez učinka.

25. I. 1944.

Oko 0720 sati jedna grupa od 7 neprijateljskih zrakoplova — lovaca kružila je nad Rijekom Dubrovačkom. 2 su se lovca spustila sasvim nisko i bacila 3 bombe na brodove, koji se nalaze usidreni na Ombli. Sve 3 bombe pale su u vodu i nisu počinile nikakve štete. Nakon toga su lovci mitraljirali brodove, kojom je prilikom teško ranjen 1 njemački mornar.

Oko 1340 sati ponovno se pojavilo 12 neprijateljskih zrakoplova nad Dubrovnikom. Bačeno je 12 bombi na usidrene brodove na Ombli ali bez učinka, osim što je pogođena 1 kuća. Žrtava nije bilo.

Bombardirani su također bez učinka i visovi istočno od ceste Ombla — Zaton.

26. I. 1944.

U 1310 sati dat je u Dubrovniku zbjeg zbog pojave neprijateljskih zrakoplova na horizontu južno od Dubrovnika u pravcu lieta sjever—jug.

27. I. 1944.

Oko 0100 sati protjerala je grupa partizana našu zasjedu kod mosta na Trebišnici sjeverno od Poljica. Zasjeda se bez gubitaka povukla u Poljice.

Oko 1145 sati 4 neprijateljska zrakoplova — lovca mitraljirala su sa vrlo male visine grad Dubrovnik i motorne čamce i jedrenjake u luci Dubrovnik I, sa kojima se vrši prijevoz streljiva za potrebe njemačke posade na Lokrumu. Umjesto na čamce, naboji su padali u prostorije gradske kafane i kazališta, koje se zgrade nalaze na samoj obali. Štete i žrtava nije bilo

Protuzrakoplovno topništvo i strojnice učinkovale su bez uspjeha.

30. I. 1944.

Oko 1130 sati 6 neprijateljskih zrakoplova — lovaca mitraljiralo je sa vrlo male visine Dubrovnik. Štete i gubitaka nije bilo. Protuzrakoplovno topništvo i strojnice učinkovale su bez uspjeha.

31. I. 1944.

Nepoznati broj odmetnika pripucao je na putnički vlak kod Vojskog Dola (7 i. Cavtat) na pruzi Zelenika — Uskoplje, kojom su prilikom ranjene 4 građanske osobe i 1 njemački vojnik. —

GLAVAR STOŽERA, SATNIK
Streharsky
Streharsky